

Hakcipta © tesis ini adalah milik pengarang dan/atau pemilik hakcipta lain. Salinan boleh dimuat turun untuk kegunaan penyelidikan bukan komersil ataupun pembelajaran individu tanpa kebenaran terlebih dahulu ataupun caj. Tesis ini tidak boleh dihasilkan semula ataupun dipetik secara menyeluruh tanpa memperolehi kebenaran bertulis daripada pemilik hakcipta. Kandungannya tidak boleh diubah dalam format lain tanpa kebenaran rasmi pemilik hakcipta.

**UNDANG-UNDANG DAN PENGUATKUASAAN PENAZIRAN
BAGI MENGEKANG PENYALAHGUNAAN DANA
PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA DI MALAYSIA**

NURUL AZRIAH BINTI ZAID

**IJAZAH SARJANA
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
2024**

**UNDANG-UNDANG DAN PENGUATKUASAAN PENAZIRAN
BAGI MENGEKANG PENYALAHGUNAAN DANA
PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA DI MALAYSIA**

NURUL AZRIAH BINTI ZAID (824853)

**Tesis ini dikemukakan ke Ghazali Shafie Graduate School of Government
bagi memenuhi syarat Penganugerahan Ijazah Sarjana
Universiti Utara Malaysia**

Kolej Undang-Undang, Kerajaan dan Pengajian Antarabangsa
(College of Law, Government and International Studies)
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA

PERAKUAN KERJA TESIS / DISERTASI
(Certification of thesis / dissertation)

Kami, yang bertandatangan, memperakukan bahawa
(We, the undersigned, certify that)

NURUL AZRIAH BINTI ZAID (824853)

calon untuk Ijazah
(candidate for the degree
of)

MASTER OF LAW - BY RESEARCH

telah mengemukakan tesis / disertasi yang bertajuk:
(has presented his/her thesis / dissertation of the following title):

**UNDANG-UNDANG DAN PENGUATKUASAAN PENAZIRAN BAGI MENGEKANG
PENYALAHGUNAAN DANA PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA DI MALAYSIA**

seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit tesis / disertasi.
(as it appears on the title page and front cover of the thesis / dissertation).

Bahawa tesis/disertasi tersebut boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan, sebagaimana yang ditunjukkan oleh calon dalam ujian lisan yang diadakan pada **5 JUN 2024**

*That the said thesis/dissertation is acceptable in form and content and displays a satisfactory knowledge of the field of study as demonstrated by the candidate through an oral examination held on: **JUNE 5, 2024***

Pengerusi Viva : **ASSOC. PROF. DR.** Tandatangan
(Chairman for Viva) **HASLINDA MOHD ANUAR** (Signature)

Pemeriksa Luar : **ASSOC. PROF. DR.** Tandatangan
(External Examiner) **AMINUDDIN BIN** (Signature)
MUSTAFFA (UNISZA)

Pemeriksa Dalam : **DR. ANIS SHUHAIZA MD** Tandatangan
(Internal Examiner) **SALLEH** (Signature)

Tarikh : **5 JUN 2024**
Date

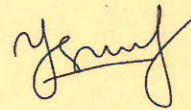
Nama Pelajar : NURUL AZRIAH BINTI ZAID (824853)
(Name of Student)

Tajuk Tesis : UNDANG-UNDANG DAN PENGUATKUASAAN PENAZIRAN BAGI
(Title of the Thesis) MENGEKANG PENYALAHGUNAAN DANA PENDIDIKAN DI
SEKOLAH TAHFIZ SWASTA DI MALAYSIA

Program Pengajian : MASTER OF LAW (BY RESEARCH)
(Programme of Study)

Penyelia Pertama : ASSOC. PROF DR.
(First Supervisor) YUSRAMIZZA MD ISA @
YUSUFF

Tandatangan
(Signature)

UUM
Universiti Utara Malaysia

KEBENARAN MENGGUNA

Dalam membentangkan tesis ini bagi memenuhi syarat sepenuhnya untuk untuk ijazah Sarjana Universiti Utara Malaysia. saya bersetuju bahawa Perpustakaan Universiti boleh secara bebas membenarkan siapa sahaja untuk memeriksa. Saya bersetuju bahawa penyelia saya atau jika ketiadaannya, Dekan Ghazali Shafie Graduate School of Government, (GSGSG) diberi kebenaran untuk membuat salinan tesis ini dalam sebarang bentuk, sama ada sepenuhnya atau sebahagiannya, bagi tujuan keserjanaan. Adalah dimaklumkan bahawa sebarang penyalinan atau penerbitan atau kegunaan tesis ini sama ada sepenuhnya atau sebahagian daripadanya bagi tujuan keuntungan kewangan, tidak dibenarkan kecuali setelah mendapat kebenaran bertulis daripada saya. Juga dimaklumkan bahawa pengiktirafan harus diberikan kepada saya dan Universiti Utara Malaysia dalam sebarang kegunaan keserjanaan terhadap sebarang petikan daripada tesis saya.

Sebarang permohonan untuk menyalin atau menggunakan mana-mana bahan dalam tesis ini, sama ada sepenuhnya atau sebahagian daripadanya hendaklah dialamatkan kepada:

Dekan (Ghazali Shafie Graduate School of Government)

UUM College of Law, Government and International Studies (UUM COLGIS)

Universiti Utara Malaysia

06010 UUM Sintok

Kedah Darul Aman

ABSTRAK

Penubuhan sekolah-sekolah agama Islam yang menawarkan pendidikan tahfiz semakin berkembang pesat di Malaysia. Dalam pada itu, wujud pelbagai isu serius melibatkan sekolah tahfiz swasta (STS) yang menjadi tajuk perbincangan di peringkat nasional seperti isu penyalahgunaan dana pendidikan dan tadbir urus STS yang lemah. Dari aspek undang-undang dan penguatkuasaan pula, ketidakseragaman undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam mengikut negeri masing-masing dan pelaksanaan penguatkuasaan penaziran yang lemah menghendaki suatu kajian dijalankan untuk menambah baik undang-undang dan penguatkuasaan penaziran sedia ada. Kajian ini mengandungi tiga objektif. Pertama, mengkaji undang-undang sedia ada di Malaysia berkaitan penaziran sekolah agama Islam bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Kedua, mengkaji pelaksanaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Ketiga, mencadangkan penambahbaikan yang boleh dilaksanakan terhadap undang-undang dan penguatkuasaan penaziran sedia ada bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Kajian ini adalah kajian kualitatif yang menggunakan kaedah sosio-perundangan. Dua orang pegawai daripada Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, seorang pegawai daripada Bahagian Penguatkuasaan Jabatan Agama Islam Selangor, dua orang pegawai daripada Sektor Naziran Bahagian Pendidikan Islam Jabatan Agama Islam Selangor dan seorang Pegawai Syariah daripada Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri Selangor telah ditemubual. Kajian ilmiah melalui jurnal dan bahan undang-undang turut diteliti. Dapatan kajian menunjukkan bahawa sembilan buah negeri masing-masing mempunyai Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Islam, manakala dua buah negeri iaitu Pahang dan Terengganu mempunyai undang-undang subsidiari dalam bentuk Kaedah-kaedah. Selebihnya, dua buah negeri iaitu Kelantan dan Sarawak serta Wilayah-wilayah Persekutuan masih belum mempunyai undang-undang khusus berkenaan pengawalan sekolah-sekolah agama Islam. Antara masalah yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran adalah seperti masih banyak STS yang tidak berdaftar dengan Jabatan Agama Islam Negeri, kekurangan nazir sekolah Islam, lokasi STS yang jauh di pedalaman, ketidakpastian nazir sekolah Islam terhadap had kuasa mereka dalam menjalankan tugas, serta kebimbangan nazir sekolah Islam terhadap sensitiviti masyarakat berhubung arahan penutupan STS. Oleh itu, terdapat keperluan untuk meminda beberapa peruntukan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam sedia ada. Selain itu, kajian ini turut mencadangkan kaedah pengkompaunan kesalahan (*compounding offence*) sebagai salah satu instrumen penguatkuasaan. Hasil kajian ini diharapkan berguna kepada semua Jabatan Agama Islam Negeri, pemegang taruh, pembuat dasar dan juga masyarakat.

Kata kunci: Sekolah Tahfiz Swasta, Penaziran, Nazir Sekolah Islam, Penyalahgunaan Dana Pendidikan, Penguatkuasaan Penaziran

ABSTRACT

The establishment of Islamic religious schools that offer tahfiz education is proliferating in Malaysia. However, there are serious issues involving private tahfiz school (STS) which become the topic of discussion at the national level such as misappropriation of education funds and the poor governance of STS. From the aspect of law and enforcement, the non-uniformity of laws governing Islamic religious schools amongst states and weak enforcement of inspection requires a study to be carried out to improve the existing law and enforcement of inspection. This study has three objectives. Firstly, to examine the existing laws in Malaysia related to inspection of Islamic religious schools to curb the misappropriation of education funds in STS. Secondly, to examine the implementation of inspection enforcement in preventing misappropriation of education funds in STS. Thirdly, to suggest improvements that can be implemented to the existing law and enforcement to curb crimes relating to misappropriation of education funds in STS. This research is qualitative research that uses a socio-legal method. Two officers from Department of Islamic Development Malaysia, one officer from Enforcement Division Selangor Islamic Religious Department, two officers from Inspection Sector Islamic Education Division Selangor Islamic Religious Department, and one Shariah Officer from Selangor Legal Advisor Offices were interviewed. Journals and legal materials have also been examined. The findings of the study show that nine states have their respective Control of Islamic Religious Schools Enactment, the other two states i.e Pahang and Terengganu have their subsidiary laws in the form of Rules, while Kelantan, Sarawak, and the Federal Territories do not have specific laws on the control of Islamic religious schools. Amongst the problems that affect the effectiveness of inspection enforcement are many STS did not register with State Islamic Religious Department, insufficient numbers of Islamic school inspector, STS situated in the upcountry areas, uncertainty of Islamic school inspector about their limits of authority and their worrying of the sensitivity of the community towards the closure of STS. This study recommends for the amendment of existing law and compounding offense method to be used as one of enforcement instruments. It is hoped that the findings of this study are useful to all State Islamic Religious Department, stakeholders, policy makers and the public.

Keyword: Private Tahfiz School, Inspection, Islamic School Inspector, Misappropriation of Education Fund, Inspection Enforcement

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, bersyukur saya ke hadrat Ilahi kerana dengan rahmat dan keizinanNya, dapat juga saya menyiapkan tesis ini dengan sebaiknya. Dalam usaha menyiapkan tesis ini, saya merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih kepada semua yang banyak memberi dorongan dan sokongan kepada saya terutamanya kepada bonda dan ayahanda tercinta, Hj. Norazmin binti Mohd Noh dan Hj. Zaid bin Tambi, suami tercinta, Encik Muhammad Azlan bin Mahmud, anakanda yang dikasihi, Muhammad Azki bin Muhammad Azlan, ibu bapa mertua yang disayangi, Hj. Siti Habibah binti Ahmad dan Hj. Mahmud bin Abdullah, adik-beradik yang banyak menyokong terutamanya kakak saya, Puan Nurulain binti Zaid dan Kakak Ipar saya, Puan Fadzilah binti Mahmud, serta sahabat-sahabat karib saya, Puan Nur Suraya binti Amir, Puan Mazlina bin Mohd Madlan, Puan Noorhaliza binti Othman, Dr. Farihana binti Abdul Razak, dan Cik Siti Taqiah binti Mahamad Hasri.

Tidak dilupakan, pasukan sekerja saya di Unit Perundangan dan Integriti Universiti Islam Antarabangsa Sultan Abdul Halim Mu'adzam Shah (UniSHAMS) iaitu Dr. Nadia Murshida binti Abd Azzis (Penasihat Undang-undang), Encik Mohd Rafien bin Razali (Penolong Pendaftar) dan Puan Harizah binti Md Ali (Pembantu Tadbir), serta semua sahabat handai dan keluarga besar saya yang selalu menyokong dan memberikan kata-kata semangat kepada saya secara langsung dan tidak langsung.

Setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih yang tidak terhingga kepada penyelia saya iaitu Professor Madya Dr. Yusramizza binti Md Isa @ Yusuff yang telah banyak memberikan bimbingan, sokongan dan tunjuk ajar kepada saya sehingga mampu menghasilkan kajian seumpama ini.

Terima kasih.

Nurul Azriah binti Zaid
Sungai Petani, Kedah

ISI KANDUNGAN

KEBENARAN MENGGUNA	i
ABSTRAK	ii
ABSTRACT	iii
PENGHARGAAN	iv
ISI KANDUNGAN	v
SENARAI JADUAL	ix
SENARAI RAJAH	x
SENARAI AKTA/ STATUT	xi
SENARAI SINGKATAN	xv
SENARAI LAMPIRAN	xvi

BAB SATU: PENGENALAN	1
1.1 Pendahuluan.....	1
1.2 Latar Belakang Kajian	2
1.3 Penyataan Masalah	9
1.4 Persoalan Kajian	17
1.5 Objektif Kajian	17
1.6 Definisi Operasi	18
1.6.1 Nazir Sekolah Islam	18
1.6.2 Penaziran Sekolah	19
1.6.3 Dana Pendidikan	20
1.6.4 Sekolah Tahfiz Swasta (STS)	21
1.7 Kepentingan Kajian	23
1.8 Pembahagian Bab Kajian.....	25
1.9 Kesimpulan	26

BAB DUA: SOROTAN LITERATUR	27
2.1 Pendahuluan.....	27
2.2 Penubuhan STS di Malaysia	27
2.3 Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS.....	29
2.4 Undang-undang sebagai Instrumen Pengawalan Jenayah Harta.....	32

2.5	Peranan Penguatkuasaan Penaziran dalam Sistem Perundangan	35
2.6	Kesimpulan	37

BAB TIGA: METODOLOGI KAJIAN..... 38

3.1	Pendahuluan	38
3.2	Rekabentuk Kajian.....	38
3.3	Skop Kajian	39
3.4	Jenis Data.....	40
3.5	Kaedah Pengumpulan Data	41
3.6	Penganalisaan Data	43
3.7	Kesimpulan	44

BAB EMPAT: UNDANG-UNDANG PENAZIRAN DI SEKOLAH TAHFIZ

SWASTA DI MALAYSIA 45

4.1	Pendahuluan.....	45
4.2	Sumber Kuasa.....	45
4.2.1	Penubuhan MAIN di Setiap Negeri	45
4.2.2	Kuasa MAIN untuk Mengawal Selia Sekolah-sekolah Islam	47
4.2.3	JAIN sebagai Agensi Pelaksana bagi MAIN	47
4.2.4	Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam	48
4.3	Kawalan terhadap Pendaftaran dan Operasi STS di bawah Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam.....	53
4.3.1	Pendaftaran STS	53
4.3.2	Keperluan Menubuhkan Jemaah Pengurusan Sekolah (JPS)	63
4.3.3	Kuasa-kuasa JPS	66
4.3.4	Pengurusan Akaun Sekolah Islam dan Pelaporan Akaun Tahunan Sekolah Islam	69
4.4	Penaziran STS di bawah Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam	75
4.4.1	Pelantikan Nazir Sekolah Islam	76
4.4.2	Tugas-tugas Nazir Sekolah Islam	82
4.4.3	Kuasa Nazir Sekolah Islam dan Limitasinya	84
4.4.4	Kegunaan Kuasa Penaziran dalam Mengesan Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS	100

4.5	Peranan Nazir Sekolah Islam dalam Kes Jenayah Harta di bawah Kanun Keseksaan	103
4.5.1	Kebolehpakaian Keterangan Nazir Sekolah Islam dalam Pembuktian Kes Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan STS	103
4.5.2	Pengaduan bagi memulakan Siasatan	106
4.5.3	Kuasa Menyita dan Menangkap	108
4.5.4	Kuasa Pendakwaan dan Pensabitan Kesalahan Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan STS	109
4.6	Kesimpulan	111

BAB LIMA: PENGUATKUASAAN PENAZIRAN DALAM MENGEKANG PENYALAHGUNAAN DANA PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ

SWASTA	113
5.1 Pendahuluan.....	113
5.2 Kaedah Penguatkuasaan Penaziran bagi Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS	114
5.3 Penguatkuasaan Penaziran melalui Pemeriksaan Sistem Perakaunan dan Pelaporan Dana Pendidikan di STS.....	117
5.4 Masalah yang Menjejaskan Keberkesanan Penguatkuasaan Penaziran terhadap STS	119
5.5 Kesimpulan.....	125

BAB ENAM: KESIMPULAN DAN CADANGAN

6.1	Pendahuluan.....	126
6.2	Kesimpulan	126
6.3	Cadangan	128
6.3.1	Mewujudkan Punca Kuasa yang Sah dan Jelas kepada Nazir Sekolah Islam	128
6.3.2	Menambah Kuasa Nazir Sekolah Islam	129
6.3.3	Penetapan Bidang Kuasa Mahkamah	130
6.3.4	Mengenakan Hukuman Secara Perundangan (<i>Legal Sanction</i>) terhadap Pengusaha atau Pentadbir STS yang dengan Sengaja Menyusahkan Proses Penaziran Sama Ada Secara Perbuatan (<i>Act</i>) atau Peninggalan	

(<i>Ommision</i>)	131
6.3.5 Kaedah Pengkompaunan Kesalahan (<i>Compounding Offences</i>) sebagai Salah Satu Instrumen Penguatkuasaan	134
6.3.6 Memperkasakan Organisasi JAIN	139
6.3.7 Memanfaatkan Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] untuk Mendapatkan Kerjasama daripada Pemberi Maklumat	142
6.3.8 Jaringan Kerjasama antara JAIN dan PDRM	143
6.4 Hala Tuju Kajian Masa Depan	145
6.5 Penutup	146
RUJUKAN	147

SENARAI JADUAL

- Jadual 4.1 Undang-undang Berkaitan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di Seluruh Malaysia
- Jadual 4.2 Peruntukan Undang-undang Nyata (*Express Provision*) berkenaan Kewajipan Statutori Sekolah-sekolah Islam Swasta Mendapatkan Kelulusan Pendaftaran Sekolah Islam
- Jadual 4.3 Peruntukan Undang-undang berkenaan Tanggungjawab Statutori Sekolah-sekolah Islam Swasta Menubuhkan Akaun Sekolah Islam dan Menghantar Laporan Akaun Tahunan Sekolah Islam
- Jadual 4.4 Peruntukan Undang-undang berkenaan Pelantikan Nazir Sekolah Islam
- Jadual 4.5 Peruntukan Undang-undang berkenaan Kuasa Nazir Sekolah Islam untuk Memasuki Premis, Memeriksa, dan Menyiasat Sekolah-sekolah Islam Swasta
- Jadual 5.1 Statustik Keseluruhan Sekolah Agama Jabatan Agama Islam Selangor setakat Bulan Ogos 2023

SENARAI RAJAH

- Rajah 4.1 Tugas-tugas Nazir Sekolah Islam
- Rajah 4.2 Tugas dan Kuasa Nazir Sekolah Islam di Selangor

SENARAI AKTA / STATUT

1. Akta Pendidikan 1996 [Akta 550]
2. Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]
3. Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) (Pindaan) 2019 [Akta A1592]
4. Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711]
5. Akta Institusi Pendidikan Tinggi Swasta 1996 [Akta 555]
6. Atoran Penyelenggaraan Madrasah² Dan Sekolah² Ugama Ra'ayat Negeri Kedah, Tahun 1972 [K.P.U. 16/1972]
7. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]
8. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]
9. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]
10. Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996]
11. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

12. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2001
[Enakmen Selangor No. 7 Tahun 2001]
13. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015)
[Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996]
14. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 1999
[Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1999]
15. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2000
[Enakmen Negeri Sembilan No. 6 Tahun 2000]
16. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2002
[Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2002]
17. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2003
[Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2003]
18. Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Melaka 1988 [Enakmen
Melaka No. 2 Tahun 1988]
19. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002
[Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002]
20. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka)(Pindaan) 2003
[Enakmen Melaka No. 8 Tahun 2003]
21. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor
No. 11 Tahun 1991]
22. Enakmen Pentadbiran Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang
[Enakmen Pahang No.8 Tahun 1982]

23. Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam 1991 [Enakmen Pahang No.3 Tahun 1991]
24. Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Agama Islam 1986 (Enakmen Terengganu No. 12 Tahun 1986)
25. Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]
26. Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]
27. Enakmen Tatacara Jenayah Syariah (Negeri Selangor) 2003 [Enakmen 3 Tahun 2003 Negeri Selangor]
28. Kaedah-Kaedah Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pulau Pinang) 2001 [Kaedah Pg. P.U. 11/2001]
29. Kaedah-Kaedah Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1997 [Pk. P.U. 33/1997]
30. Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91]
31. Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 (Disemak – 2019) [PHG. P.U. 33/2019]
32. Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]
33. Kanun Keseksaan
34. Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]

35. Peraturan-Peraturan Lembaga Pentadbiran Sekolah-Sekolah Agama Rendah, Negeri Sembilan, Tahun 1963 [N.S. P.U. 6/1964]
36. Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003]
37. Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Ugama Negeri Pahang 1985 [Phg. P.U. 1/86]
38. Peraturan-peraturan (Pengkompaunan Kesalahan) (Pindaan) 2017 [P.U. (A) 361/2017]

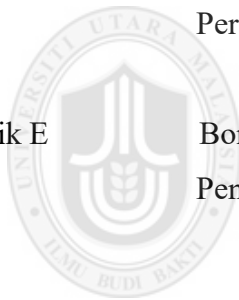

SENARAI SINGKATAN

BPI	Bahagian Pendidikan Islam
DUN	Dewan Undangan Negeri
DPTN	Dasar Pendidikan Tahfiz Negara
DYMM	Duli Yang Maha Mulia
JAIS	Jabatan Agama Islam Selangor
JAIN	Jabatan Agama Islam Negeri
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JPS	Jemaah Pengurusan bagi Sekolah Islam
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
LEPAI	Lembaga Penasihat Penyelarasan Pelajaran Pendidikan Agama Islam
MAIN	Majlis Agama Islam Negeri
MAIS	Majlis Agama Islam Selangor
PAID	Pejabat Agama Islam Daerah
PDRM	Polis Diraja Malaysia
PRPM	Pusat Rujukan Persuratan Melayu
STS	Sekolah tahfiz swasta
SPRM	Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia

SENARAI LAMPIRAN

Appendik A	Soalan Temubual
Appendik B	Instrumen Pemantauan Pengurusan Kewangan Sumbangan Wang Awam (SUWA) Sekolah-Sekolah Agama Negeri Selangor (No. Borang: BOR/BPI-SPN/KEW-01)
Appendik C	Instrumen Perincian Pemantauan Pengurusan Kewangan Sumbangan Wang Awam (SUWA) Sekolah-Sekolah Agama Negeri Selangor (No. Borang: BOR/BPI-SPN/KEW-01)
Appendik D	Instrumen Pengurusan Sekolah Islam Swasta / Persendirian/Tahfiz (No. Borang: BOR/BPI-SPN/SIS-01)
Appendik E	Borang Laporan Siasatan, Kajian Punca, Pembetulan Serta Penambahbaikan Agensi (Sektor Naziran JAIS)

Universiti Utara Malaysia

BAB SATU

Pengenalan

1.1 Pendahuluan

Penubuhan sekolah-sekolah Islam swasta yang menawarkan pendidikan tahfiz semakin berkembang pesat di Malaysia rentetan permintaan tinggi oleh ibubapa dalam kalangan masyarakat Islam yang cenderung memilih sistem pendidikan Islam untuk anak-anak.¹ Ini merupakan suatu petunjuk yang positif kepada agama Islam dan negara Malaysia dalam usaha melahirkan generasi *huffaz* iaitu generasi penghafaz al-Quran.²

Dalam pada itu, wujud pelbagai isu serius melibatkan sekolah tahfiz swasta (STS) yang menjadi tajuk perbincangan di peringkat nasional seperti isu melibatkan penyalahgunaan dana pendidikan dan pengeksploitasian pelajar tahfiz untuk mengaut keuntungan kewangan oleh pihak pengusaha atau pentadbir STS yang tidak bertanggungjawab serta tadbir urus STS yang lemah perlu diberikan perhatian sewajarnya oleh pelbagai pihak terutamanya pihak kerajaan.³ Usaha untuk memacu

¹ A. Norazmi et al., 2018. "Transformasi Tadbir Urus Institusi Tahfiz Swasta (ITS) Di Malaysia Melalui Model Keusahawanan Sosial," dalam *The 5th World Conference on Islamic Thought & Civilization: Securing the Future*, ed. Mohd Dahalan, M.A., Alias, H., dan Abdul Razak, N.A. (Malaysia: Universiti Sultan Azlan Shah (USAS), 2018), 45, <https://www.researchgate.net/publication/328230694>.

² Ibid.

³ Parlimen Malaysia, Perbahasan Parlimen Ke-14 Penggal 2 Mesyuarat Pertama, Dewan Negara, 2019, Bil. 11, 37 - 41, <https://www.parlimen.gov.my/files/hindex/pdf/DN-09052019.pdf#page=61&zoom=100&search=DN.%209.5.2019>

halatuju dan memperkasakan pendidikan tahfiz di Malaysia telah diselaraskan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dengan cara merangka Dasar Pendidikan Tahfiz Negara (DPTN) yang mana pelaksanaan secara berperingkat akan merangkumi lima teras utama.⁴

Usaha memperkukuhkan teras pertama iaitu memantapkan undang-undang dan penguatkuasaan sedang giat dijalankan oleh JAKIM seperti menganjurkan sesi libat urus bersama wakil-wakil Majlis Agama Islam Negeri (MAIN), Jabatan Agama Islam Negeri (JAIN), persatuan tahfiz dan agensi-agensi persekutuan untuk membangunkan Garis Panduan Penaziran Institusi Tahfiz.⁵

Selain itu, kajian dalam aspek undang-undang dan penguatkuasaan berkaitan pengawalan sekolah-sekolah Islam adalah turut diperlukan untuk membantu pihak agensi Kerajaan terutamanya JAKIM dan agensi pelaksana seperti JAIN untuk menambah baik undang-undang dan penguatkuasaan sedia ada.⁶

1.2 Latar Belakang Kajian

Pendidikan tahfiz tertumpu kepada medium pembelajaran yang menekankan sukatan mata pelajaran hafazan al-Quran. Di Malaysia, dan terdapat pelbagai kategori sekolah yang menyediakan pendidikan tahfiz, antaranya sekolah di bawah Kementerian

⁴ Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM), Dasar Pendidikan Tahfiz Negara, Cetakan Pertama 2021 (Selangor, 2021), 10, <https://www.islam.gov.my/uploads/Dasar-Pendidikan-Tahfiz-Negara.pdf>

⁵ Berita Aktiviti JAKIM berkaitan Sesi Libat Urus Pembangunan Garis Panduan Penziran Institusi Tahfiz yang diadakan pada 20 Februari 2023 di Bilik Mesyuarat al-Fattah, Kompleks Islam Putrajaya melalui pautan <https://www.islam.gov.my/ms/berita/3566-sesi-libat-urus-pembangunan-garis-panduan-penziran-institusi-tahfiz>, diakses pada 4 Jun 2023.

⁶ Puan Kasumawati binti Kasim dan Ustaz Rosdam Hanabi bin Mohamed, temubual oleh Nurul Azriah binti Zaid, transkrip, Cawangan Dasar Pendidikan Tahfiz JAKIM, 19 Mac 2021.

Pendidikan Malaysia (KPM), sekolah di bawah Kerajaan Agama Islam Negeri (SAN); dan STS.⁷

Di Malaysia, sesiapa sahaja yang menubuhkan syarikat di bawah Suruhanjaya Syarikat Malaysia (SSM),⁸ pertubuhan yang berdaftar dengan Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia (JPPM),⁹ atau Yayasan yang berdaftar dengan Bahagian Hal Ehwal Undang-undang (BHEUU) Jabatan Perdana Menteri (JPM)¹⁰ boleh mengusahakan STS. Sungguhpun begitu, untuk sesebuah syarikat, pertubuhan atau yayasan menubuhkan STS, mereka perlu melantik ahli-ahli Jemaah Pengurusan Sekolah (JPS) dan suratcara pelantikan ahli-ahli JPS tersebut hendaklah didaftarkan bersama-sama dengan dokumen penubuhan STS selaras ketetapan yang termaktub di dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing.¹¹

Bagi perusahaan sosial seperti STS, usaha memartabatkan pendidikan agama Islam menjadi agenda utama dalam operasinya. Namun dalam masa yang sama, usaha mencari dana pendidikan tetap dipergiat oleh pengusaha atau pentadbir STS demi memastikan kelangsungan operasi sekolah mereka. Dana pendidikan untuk membiayai

⁷ H. Bani et al., "An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions in Malaysian: Religious Councils Perspective" dalam *The 2016 4th International Conference on Governance and Accountability (2016 ICGA)*, ed. M. Y Jaafar, A. Abdullah Sani, dan A. Muhammad, (Malaysia: SHS Web of Conferences Vol. 36, 2017), 4, https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2017/04/shsconf_icga2017_00028.pdf

⁸ Madrasah Tahfiz Firdaus Al Warisi Sdn. Bhd. adalah salah satu contoh Syarikat yang mengusahakan Madrasah Tahfiz Firdaus al-Warisi di Tapah, Perak. Carian maklumat diperolehi melalui akaun ssmeinfo.my yang diakses pada 16 Jun 2023.

⁹ Yayasan Abada adalah salah satu contoh Pertubuhan yang berdaftar dengan JPPM yang mengusahakan Institut Pendidikan Islam dan Tahfiz al-Quran (ABADA) di Baling, Kedah Carian maklumat diperolehi melalui laman sesawang tahfizabada.com yang diakses pada 16 Jun 2023.

¹⁰ Yayasan Tahfiz An Nur adalah salah satu contoh Yayasan yang berdaftar di bawah BHEUU yang mengusahakan Maahad Tahfiz al-Quran An Nur Lilbanat di Pasir Puteh, Kelantan Carian maklumat diperolehi melalui apps.bheuu.gov.my dan Facebook Yayasan Tahfiz An Nur dan diakses pada 16 Jun 2023.

¹¹ Di Selangor, subseksyen 5(1) Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] adalah berkaitan.

kos pembangunan dan operasi STS diperolehi melalui pelbagai sumber seperti yuran pelajar, zakat, infak, bantuan kerajaan dan wakaf tunai daripada masyarakat.

Dalam usaha mengumpul dana pendidikan untuk membiayai kos pembangunan dan operasi STS, pelbagai usaha dilakukan oleh pengusaha atau pentadbir STS untuk menarik perhatian masyarakat supaya menyumbang wang ke arah membangunkan institusi sekolah mereka. Seiring kepesatan penggunaan teknologi, kebanyakan pengusaha atau pentadbir STS dilihat aktif mempromosikan sekolah mereka di media sosial seperti melalui aplikasi Facebook untuk menarik minat orang ramai supaya menyumbang wang bagi pengumpulan dana pendidikan STS mereka. Usaha sedemikian memudahkan STS meraih bantuan orang ramai untuk berinfak dan berwakaf tunai bagi tujuan membeli tanah, mendirikan bangunan sekolah, membina asrama pelajar dan membiayai kos operasi.

Selain itu, peranan wartawan dalam melaporkan berita-berita mengenai cabaran kewangan yang dihadapi oleh pengusaha atau pentadbir STS dalam menguruskan STS turut menjadi faktor penyumbang kepada usaha pengumpulan dana pendidikan STS. Sebagai contoh, laporan akhbar Sinar Harian bertarikh 14 Januari 2020 pernah memaparkan berita tentang kedaifan Madrasah Darul Ulum di Bukit Gedombak, Kelantan dan Laporan akhbar Sinar Harian itu juga turut membuka ruang kepada orang ramai untuk menghulurkan bantuan kewangan melalui sumbangan ke nombor akaun bank Madrasah Darul Ulum tersebut.¹² Berita itu juga telah berjaya meraih

¹² Rosmiza Kasim, "Pelajar Pondok Makan Nasi Berlauk Telur, Kuah Air Kosong," *Sinar Harian*, 14 Januari 2020, <https://www.sinarharian.com.my/article/65835/EDISI/Kelantan/Pelajar-pondok-makan-nasi-berlauk-telur-kuah-air-kosong>.

perhatian pihak Pejabat Tanah dan Jajahan Pasir Puteh untuk memberikan bantuan kewangan melalui program “DO Masuk Kampung: Lawatan ke Madrasah Tahfiz Darul Ulum, Pondok Belida, Bukit Gedombak” pada 10 Februari 2020.¹³

Selain medium penyebaran rayuan bantuan kewangan melalui media sosial dan laporan akhbar, penyebaran berita untuk memohon bantuan kewangan melalui aplikasi WhatsApp juga dilihat berjaya meraih pendanaan awam (*crowdfunding*) untuk tujuan pembelian tanah dan pembangunan STS. Sebagai contoh, berita yang disiarkan di laman sesawang Kumpulan Media Karang kraf melaporkan bahawa sebuah STS di Perak iaitu Madrasah Tahfiz Firdaus al-Warisi telah berjaya mengumpulkan wang sejumlah RM350,000.00 hasil sumbangan orang ramai dalam tempoh beberapa hari sahaja berikutan penyebaran makluman melalui aplikasi WhatsApp. Hal ini telah membolehkan STS tersebut menyelesaikan baki bayaran pembelian tanah sekolah.¹⁴

Walau berapa pun jumlah dana pendidikan yang diperolehi STS hasil pendanaan awam, pengusaha atau pentadbir STS seharusnya mempunyai integriti tahap kejujuran dan akauntabiliti yang tinggi dalam menguruskan dana pendidikan di STS terutamanya wang yang diperolehi melalui pendanaan awam. Rozita Othman menjelaskan bahawa sifat amanah (*trust*) dan konflik berkepentingan (*conflict of interest*) boleh menimbulkan isu akauntabiliti dalam pengurusan pendanaan awam, dan ketiadaan

¹³ Buletin Aktiviti Pejabat Tanah dan Jajahan Pasir Puteh Tahun 2020, <https://ptjpp.kelantan.gov.my/buletinptjpp2020/BULETIN2020SMALL.pdf>, diakses pada 16 Jun 2023.

¹⁴ Wartawan Sinar Harian, “Bayaran Tapak Tanah Sudah Langsai,” Kumpulan Media Karang kraf, 2015, <https://www.karangkraf.com/mobile/berita/bayaran-tapak-tanah-sudahlangsai-1.457569>, diakses pada 3 Julai 2019.

tadbir urus yang baik boleh meningkatkan risiko penipuan terutamanya dalam kalangan pertubuhan yang tidak berasaskan keuntungan (*non-profit Organisations*).¹⁵

Pengkaji terdahulu seperti Hamidah Bani menyifatkan bahawa pengusaha atau pentadbir STS mempunyai kuasa autonomi dalam menguruskan dana pendidikan dan menentukan polisi dan hala tuju pembangunan sekolah mereka.¹⁶ Sungguhpun begitu, dari sudut perundangan, penubuhan STS mestilah berdaftar dengan Bahagian Pendidikan, JAIN serta tertakluk di bawah undang-undang Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Islam Negeri serta peraturan-peraturan yang berkuatkuasa di lokasi negeri tempat STS tersebut didaftarkan.¹⁷

Manakala dalam aspek pengauditan STS, nazir sekolah Islam berperanan sebagai juruaudit bebas yang dipertanggungjawabkan oleh undang-undang untuk menyemak dan memantau pengoperasian sesebuah STS.¹⁸ Misalnya di Selangor, Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] telah memperuntukkan kuasa perundangan kepada nazir sekolah Islam untuk melakukan pemeriksaan ke atas sekolah-sekolah agama Islam di negeri Selangor.

Pemeriksaan oleh nazir sekolah Islam tersebut termasuklah pemantauan aspek kurikulum, aspek pengajaran, penyiasatan berhubung apa-apa perkara yang dibenarkan oleh Pendaftar sekolah Islam, pemeriksaan ke atas akaun-akaun sekolah,

¹⁵ Othman, R., Ali, Z., Ilias, I. @ I., & Khalid, A. (2021). Overview of Community-Based Crowdfunding in Malaysia: Legal Issues and the Way Forward. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(11), 1213–1224.

¹⁶ Bani et al., “An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions”, 4.

¹⁷ Punca kuasa ini adalah selaras dengan ketetapan Butiran 1, Senarai Negeri, Jadual Ke-9, Perlembagaan Persekutuan bahawa hal ehwal Islam adalah di bawah bidang kuasa pihak berkuasa agama Islam negeri.

¹⁸ Bani et al., “An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions”, 9.

dan membuat pelaporan ke atas apa-apa isu yang berlaku di luar aturan, termasuk membuat cadangan yang perlu kepada pendaftar sekolah Islam.¹⁹ Hal ini bertujuan untuk memastikan pengusaha atau pentadbir STS mentadbir sekolahnya selaras dengan kehendak undang-undang serta ajaran Islam berlandaskan doktrin *Ahli Sunnah Wal Jamaah*.

Walaupun terdapat undang-undang yang digubal untuk mengawal selia pentadbiran STS serta penguatkuasaan penaziran oleh nazir sekolah Islam yang dilantik oleh MAIN mengikut negeri masing-masing, namun isu penyalahgunaan dana pendidikan di STS termasuklah memanipulasi aktiviti pelajar-pelajar bagi menjana pendapatan STS masih terus diperkatakan di media massa, selain turut mendapat perhatian ahli-ahli Parlimen terutamanya ketika perbahasan Rang Undang-undang Pentadbiran Undang-undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) (Pindaan) 2018.²⁰ Ironinya, kes yang dilaporkan di dalam jurnal undang-undang bagi pertuduhan dan sabitan berkaitan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS masih terhad dan sukar untuk dijumpai.

Tidak dinafikan bahawa Kerajaan Persekutuan melalui JAKIM telah melaksanakan pelbagai usaha untuk memartabatkan institusi pendidikan tahfiz termasuklah menggubal DPTN. Cadangan untuk menggubal DPTN ini secara dasarnya telah dipersetujui dalam Mesyuarat Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia (MKI) kali ke-61 pada 28 Jun 2016 dan seterusnya mendapat perkenan

¹⁹ Seksyen 17, Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988].

²⁰ Malaysia, Perbahasan Dewan Negara, Bacaan kali kedua dan ketiga, 9 Mei 2019, 61 (Datin Rahimah binti Haji Mahamad)

Mesyuarat Majlis Raja-Raja kali ke-247 pada 11 Oktober 2017.²¹ Terdapat lima teras utama DPTN iaitu memantapkan undang-undang dan penguatkuasaan, mewujudkan model institusi tahfiz, mewujudkan kurikulum pendidikan tahfiz sesuai dengan pendidikan arus perdana, memperkasakan tadbir urus institusi tahfiz, dan mewujudkan sistem pengiktirafan dan persijilan bagi institusi tahfiz.²²

Namun pelaksanaan DPTN ini masih lagi berada di peringkat awal. Kajian ini akan memberikan fokus kepada teras pertama DPTN iaitu undang-undang yang telah digubal perlu diperkukuhkan dengan menjalankan tindakan penaziran secara berkala, penyiasatan dan penguatkuasaan undang-undang yang serius di STS oleh pihak berkuasa negeri iaitu JAIN, dan dengan kerjasama pihak agensi kerajaan persekutuan seperti JAKIM dan Polis Diraja Malaysia (PDRM).

Teori kriminologi seperti *Convinience Theory* yang digunakan oleh Petter Gottschalk dalam menganalisis jenayah kewangan yang berlaku di institusi agama telah mendedahkan hubung kaitkan antara motif (*motive*), peluang (*opportunity*) dan kerelaan (*willingness*). Berdasarkan teori ini, tadbir urus yang lemah di institusi agama akan mewujudkan peluang yang lebih besar kepada pengkhidmatnya yang tidak amanah untuk melakukan jenayah kolar putih dan kemudiannya akan berselindung di sebalik kelemahan tadbir urus tersebut untuk memberi gambaran bahawa tiada siapa yang boleh dipertanggungjawabkan. Selain itu, anggapan berat sebelah bahawa individu yang berkhidmat di institusi agama bukan untuk mengaut keuntungan

²¹ Dasar Pendidikan Tahfiz Negara (2021), p. 5.

²² Dasar Pendidikan Tahfiz Negara (2021), p. 13.

kewangan turut menjadi faktor untuk tidak mengesyaki sesiapa.²³ Maka peranan nazir sekolah Islam yang kompeten selaku pihak berwajib amat diperlukan untuk mengesan atau mencegah penyalahgunaan dana pendidikan di STS, memulihkan kembali imej STS melalui pemantauan yang efektif, dan seterusnya membantu memperkasakan institusi pendidikan agama Islam.

1.3 Penyataan Masalah

Undang-undang berhubung pengawalan terhadap STS adalah di bawah bidang kuasa Kerajaan Negeri sebagaimana yang termaktub dalam Butiran 1, Senarai Negeri, Jadual Kesembilan, Perlembagaan Persekutuan. Hal ini kerana penubuhan STS adalah berorientasikan pendidikan Islam yang termasuk di dalam kategori hal-ehwal agama Islam. Ini bermakna, badan perundangan yang berkuasa menggubal undang-undang yang melibatkan STS di setiap negeri adalah Dewan Undangan Negeri, dan bukannya Parlimen Malaysia (kecuali bagi Wilayah-wilayah Persekutuan).

Di Malaysia, pemisahan bidang kuasa untuk menggubal dan menguatkuasakan undang-undang sebagaimana yang termaktub di dalam Perlembagaan Persekutuan mestilah dipatuhi dan dihormati oleh semua pihak. Dalam erti kata lain, Kerajaan Persekutuan tidak boleh sewenang-wenangnya mencampuri urusan pentadbiran kerajaan negeri dalam menggubal undang-undang yang melibatkan perkara di bawah Senarai Negeri seperti Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Islam.

²³ Petter Gottschalk, "Analysis of Economic Crime in Religious Institutions Using Convenience Theory: What is so special about Motive, Opportunity and Willingness?", *Pakistan Journal of Criminology*, Vol. 10, Issue 1, Januari 2018 (1-15) : 6-7.

Namun, disebabkan wujudnya pelbagai isu serius STS yang menjadi agenda perbincangan di peringkat nasional (seperti isu melibatkan penyelewengan dana pendidikan dan isu tadbir urus STS yang lemah), maka Kerajaan Persekutuan melalui JAKIM telah bertindak sebagai penyelarar dan telah mengambil pelbagai inisiatif sejak lebih 30 tahun dahulu sehinggalah sekarang untuk membantu kerajaan negeri dalam menangani pelbagai isu STS.

Antara inisiatif tersebut adalah JAKIM telah menubuhkan Lembaga Penasihat Penyelarasan Pelajaran Pendidikan Agama Islam (LEPAI) yang bertindak merangka Model Rang Undang-Undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam mulai tahun 1987 untuk menyelaraskan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam di setiap negeri di Malaysia. Model Rang Undang-Undang tersebut telah diterima pakai di Sembilan (9) buah negeri di Malaysia secara khusus melalui penggubalan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam mengikut negeri masing-masing iaitu Perlis (1988), Pulau Pinang (1989), Kedah (1988), Perak (1996), Selangor (1988), Negeri Sembilan (1996), Melaka (2002), Johor (1991), dan Sabah (1991).²⁴

Melalui Model Rang Undang-undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam, terdapat peruntukan undang-undang yang menyediakan mekanisme untuk memantau, mengenal pasti dan mengaudit status dana pendidikan yang ditadbir urus oleh STS yang berdaftar iaitu melalui prosedur penaziran yang dilakukan oleh nazir

²⁴ Azizi Umar dan Supyan Hussin, "Satu Cadangan Model Pembangunan Dan Pengurusan Sekolah-Sekolah Agama Islam Di Malaysia," dalam Prosiding Seminar Transformasi Sistem Pengurusan Islam di Malaysia 2011, ed. Abd. Ghani Zulkiple et al. (Kuala Lumpur: Universiti Sains Islam Malaysia, 2011), 484.

sekolah Islam. Nazir sekolah Islam telah diberi kuasa perundangan untuk memainkan peranan sebagai “juruaudit bebas” dalam memastikan sekolah-sekolah agama Islam (termasuklah STS) menjalankan tadbir urus sekolah dengan baik dan teratur selaras dengan kehendak undang-undang.

Walaupun bagaimanapun, masih terdapat dua negeri iaitu Kelantan dan Sarawak, serta kesemua Wilayah Persekutuan yang sehingga kini masih belum menerima pakai Model Rang Undang-Undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam tersebut sebagai satu undang-undang yang khusus untuk memantau perjalanan STS yang berdaftar di negeri atau wilayah masing-masing. Manakala dua buah negeri iaitu Pahang dan Terengganu mempunyai undang-undang subsidiari berkenaan pengawalan sekolah-sekolah Islam dalam bentuk kaedah-kaedah. Sungguhpun begitu, tiada peruntukan undang-undang khusus berhubung kuasa penaziran oleh nazir sekolah Islam untuk memantau tadbir urus STS di Kelantan, Sarawak, Pahang dan Terengganu serta kesemua Wilayah Persekutuan.

Selain daripada permasalahan ketidakseragaman undang-undang dan kuasa penaziran terhadap pengawalan STS, situasi semasa juga menunjukkan bahawa penguatkuasaan STS masih berada di tahap yang lemah. Hal ini telah disuarakan oleh Timbalan Dekan Pusat Pengajian Pembangunan Sosial dan Ekonomi, Universiti Malaysia Terengganu (UMT), Prof. Madya Dr Ruhani Mat Din yang menyifatkan bahawa tahap penguatkuasaan ke atas pusat tahfiz masih lemah dan tidak berubah sehingga kini.²⁵ Malah, pada 9 November 2019, Timbalan Perdana Menteri Malaysia, Dato’ Seri Dr.

²⁵ Nurul Huda Husain, “Penguatkuasaan Pusat Tahfiz Masih Lemah”, *Akhbar Sinar Harian*, 10 November 2019. https://www.sinarharian.com.my/article/56495/berita/nasional/penguatkuasaan-pusat-tahfiz-masih-lemah#google_vignette

Wan Azizah Wan Ismail (yang pada ketika itu) juga telah menggesa supaya pengawasan operasi dan penguatkuasaan undang-undang yang ketat perlu dilakukan secara holistik terhadap sekolah tahfiz di Malaysia.²⁶

Isu membabitkan STS seperti isu penyalahgunaan dana pendidikan dan isu pengusaha atau pentadbir STS mengambil kesempatan mencari keuntungan peribadi telah banyak dilaporkan di media massa. Salah satunya adalah berita yang dilaporkan oleh Berita Harian Online pada 26 Disember 2017 adalah berkenaan satu laporan polis yang dibuat oleh Wan Mohd Nasir Wan Abd Rahman, seorang tenaga pengajar di salah sebuah STS di Terengganu berkenaan dakwaan berlakunya penyelewengan wang tahfiz oleh pihak pengurusan sekolah itu. Pengadu yang juga merupakan guru disiplin di sekolah terbabit berkata penyelewengan wang tahfiz tersebut disyaki mula berlaku sejak 20 tahun lalu.²⁷

Isu penyalahgunaan dana pendidikan STS ini bukan sahaja hangat diperkatakan di media massa, malah turut hangat diperkatakan di Dewan Rakyat. Sebagai contoh, ketika Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Hal Ehwal Agama Islam) membentangkan Rang Undang-Undang Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) (Pindaan) 2018 di Dewan Rakyat pada 10 April 2019, isu perjalanan STS seperti masalah penyelewengan, dan kes-kes pengusaha atau pentadbir

²⁶ Datuk Seri Dr Wan Azizah, "Penguatkuasaan, Pengawasan Pusat Tahfiz Perlu Ditangani Secara Holistik-TPM", *BERNAMA Online*, 9 November 2019, diakses pada 5 Januari 2020, <http://www.bernama.com/bm/news.php?id=1787911>

²⁷ Aslina Abu Bakar, "Tenaga Pengajar Dakwa Duit Tahfiz Diseleweng Pengurusan," *Berita Harian*, 26 Disember 2017, diakses pada 2020, <https://www.bharian.com.my/berita/kes/2017/12/367622/tenaga-pengajar-dakwa-duit-tahfiz-diseleweng-pengurusan>.

STS yang mengambil kesempatan mencari keuntungan cukup rancak diperbahaskan oleh ahli-ahli Dewan Rakyat.

Namun ironinya, dalam kesibukan pelbagai pihak menyuarakan kebimbangan terhadap jenayah harta yang berlaku di STS, dan dalam keadaan telah lebih 30 tahun mekanisme penaziran termaktub di dalam Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam di kebanyakan negeri, pelaporan kes-kes pendakwaan dan sabitan di mahkamah melibatkan pelakuan penyalahgunaan dana pendidikan oleh pengusaha atau pentadbir STS sukar ditemui di dalam jurnal undang-undang mahupun di media massa. Malah, kajian dan penulisan akademik tentang kepentingan mekanisme penaziran dalam mencegah jenayah melibatkan dana pendidikan di STS juga masih terhad.

Jika ada pendakwaan terhadap kes jenayah penyalahgunaan dana Pendidikan STS sekalipun, bilangan kes tersebut adalah sedikit. Salah satunya adalah kes pendakwaan di Mahkamah Majistret Klang terhadap sepasang suami isteri iaitu Ahmad Shukri Ghazali dan Zunairah Awang yang merupakan pengerusi dan pengetua di Maahad Tahfiz al-Ghazaly di Kampung Sungai Udang, Klang, Selangor. Kedua-dua tertuduh telah didakwa pada 24 September 2019, 17 Oktober 2019 dan 14 November 2019 di Mahkamah Majistret Klang (3), Mahkamah Majistret Klang (4), dan Mahkamah Majistret Klang (5) yang secara keseluruhannya melibatkan 12 pertuduhan menerusi kes jenayah.²⁸

²⁸ <https://efs.kehakiman.gov.my/efswweb/>

Kedua-dua tertuduh mengaku tidak bersalah terhadap pertuduhan di bawah seksyen 403 Kanun Keseksaan yang dibaca bersama seksyen 34 Kanun yang sama iaitu menyalahguna wang pembayaran pembelajaran untuk penghantaran pelajar ke Turki berjumlah RM140,300.00.²⁹

Video yang memaparkan laporan berita berkaitan pertuduhan kes terhadap Ahmad Shukri Ghazali dan Zunairah Awang tersebut juga turut dimuat naik oleh Harian Metro di laman sesawang Youtube dan telah mendapat pelbagai reaksi dan ulasan daripada penonton yang rata-rata mengecam dan meluahkan kebimbangan mereka terhadap individu-individu yang mengusahakan STS yang tergamak menggunakan agama untuk meraih kekayaan demi kepentingan peribadi.³⁰

Tidak dapat dinafikan bahawa jenayah melibatkan penyalahgunaan dana pendidikan yang dilakukan oleh golongan pengusaha atau pentadbir STS dapat disifatkan sebagai jenayah kolar putih. Hal ini selaras dengan ciri-ciri penjenayah kolar putih yang dijelaskan oleh Arjan Reurink bahawa penjenayah kolar putih adalah golongan yang dihormati dan sering dipandang tinggi oleh masyarakat berdasarkan status pekerjaan mereka.³¹

Ditambah pula dengan persepsi yang tidak tepat oleh orang ramai bahawa golongan yang menguruskan institusi agama seperti STS harus dipandang baik walaupun

²⁹ Rafidah Mat Ruzki, "Pasangan Pengusaha Pusat Tahfiz Didakwa Lagi Kes Pecah Amanah," Harian Metro, 14 November 2019, diakses pada 2 September 2023

³⁰ Pengusaha Pusat Tahfiz Didakwa Lagi Kes Pecah Amanah", Youtube Harian Metro diakses pada 2 Julai 2023, <https://www.youtube.com/watch?v=qC7SVOP4okQ>

³¹ Arjan Reurink, "White-Collar Crime: The Concept and Its Potential for the Analysis of Financial Crime," *European Journal of Sociology* 57, no. 3 (2016): 389, diakses pada 25 September 2019, <http://doi.Org/10.1017/S000397561600016>.

mempunyai tadbir urus yang lemah, selain ajaran Islam amat menitikberatkan prinsip menjaga maruah sesama manusia dan penghindari perasaan syak wasangka. Keyakinan daripada masyarakat sebegini adalah faktor yang mewujudkan peluang oleh penjenayah kolar putih dalam kalangan “agamawan” untuk melakukan jenayah penyalahgunaan dana di dalam organisasinya.³²

Tidak dinafikan bahawa ajaran Islam amat menitik beratkan prinsip menjaga maruah sesama manusia dan menghindari perasaan syak wasangka. Sungguhpun begitu, Islam sebenarnya amat menekankan prinsip supaya kemungkaran atau pelakuan jenayah mesti dicegah daripada terus berleluasa.³³

Demi mematuhi prinsip-prinsip tersebut, nazir sekolah Islam yang kompeten dari JAIN amat diperlukan untuk memantau dan memeriksa akaun STS secara teliti, berhati-hati dan berkala demi memastikan pengusaha atau pentadbir STS patuh kepada undang-undang dan peraturan-peraturan yang berkaitan mengikut negeri masing-masing. Nazir sekolah Islam yang kompeten juga berperanan sebagai pemberi maklumat (*whistle-blower*) kepada agensi penguatkuasa untuk memulakan penyiasatan kes jenayah sekiranya wujud kesangsian yang munasabah (*reasonable suspicion*) terhadap jenayah penyalahgunaan dana pendidikan dalam pentadbiran STS.

Berdasarkan Laporan Pemantauan 2018/2019 Sektor Pengurusan Naziran BPI JAIS yang dikeluarkan oleh Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS), antara dapatan terhadap

³² Petter Gottschalk, “Analysis of Economic Crime in Religious Institutions Using Convenience Theory: What is so special about Motive, Opportunity and Willingness?”, *Pakistan Journal of Criminology*, Vol. 10, Issue 1, Januari 2018 (1-15) : 6-7.

³³ Shamrahayu A. Aziz, *Isu Penguatkuasaan Undang-Undang Jenayah Syariah Di Malaysia* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 2016), 3.

pemantauan bersepadu sekolah Islam swasta yang telah dijalankan oleh nazir sekolah Islam di negeri Selangor pada tahun 2018 dan 2019 dalam aspek pengurusan sekolah adalah kebanyakan STS tidak mempunyai fail pengurusan yang lengkap, minit mesyuarat tidak dibuat dengan sempurna (seperti panggilan mesyuarat, rekod kehadiran, dan minit mesyuarat), penyata kewangan tahunan tidak dihantar ke Pejabat Agama Islam Daerah (PAID), dan masih terdapat majikan yang tidak melakukan caruman dengan Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP) dan Pertubuhan Keselamatan Sosial (PERKESO).³⁴

Laporan yang tersebut di atas menggambarkan bahawa masih ramai pengusaha atau pentadbir STS tidak memandang serius aspek tadbir urus yang baik (*good governance*) dalam menguruskan STS dan mengambil mudah pematuhan terhadap undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam, sekali gus terdedah kepada risiko pelakuan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS oleh pengusaha atau pentadbirnya.

Adakah terdapat mekanisme penaziran di dalam undang-undang sedia ada bagi mengekang jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS di seluruh Malaysia? Jika ada, bagaimanakah mekanisme penaziran tersebut dijalankan oleh nazir sekolah Islam dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di kalangan pengusaha atau pentadbir STS? Apakah penambahbaikan yang boleh dicadangkan untuk membantu nazir sekolah Islam mengatasi kelemahan dan cabaran dalam menguatkuasakan undang-undang sedia ada secara optimum melalui mekanisme penaziran demi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS?

³⁴ Laporan Pemantauan 2018/2019 Sektor Pengurusan Naziran BPI JAIS (2019), mukasurat 39.

Segala persoalan yang timbul ini cuba dikaji dan dijawab melalui kajian yang dijalankan. Kajian ini secara utamanya adalah memerihalkan akta-akta atau enakmen-enakmen utama berkaitan mekanisme penaziran di STS serta aspek peranan penaziran dan masalah penguatkuasaan undang-undang tersebut oleh pihak berkuasa iaitu JAIN.

1.4 Persoalan Kajian

Kajian ini mempunyai beberapa persoalan kajian yang perlu dijawab bagi membolehkan objektif kajian dicapai, antaranya:

1. Apakah undang-undang sedia ada di Malaysia berkaitan penaziran sekolah Islam bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS?
2. Bagaimanakah pelaksanaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS?
3. Bagaimanakah penambahbaikan boleh dilaksanakan terhadap undang-undang dan penguatkuasaan penaziran sedia ada bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS?

1.5 Objektif Kajian

Objektif umum kajian adalah untuk memerihalkan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam sedia ada di kebanyakan negeri di Malaysia dalam mengawal selia operasi STS. Selain itu, terdapat beberapa objektif khusus bagi kajian ini antaranya ialah:

1. Mengkaji undang-undang sedia ada di Malaysia berkaitan penaziran sekolah Islam bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.
2. Mengkaji pelaksanaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

3. Mencadangkan penambahbaikan yang boleh dilaksanakan terhadap undang-undang dan penguatkuasaan penaziran sedia ada bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

1.6 Definisi Operasi

1.6.1 Nazir Sekolah Islam

Perkataan nazir berasal dari bahasa Arab (ناظر) yang sinonim dengan maksud pelawat, pemeriksa, pengawas atau pengawal. Dari segi bahasa, nazir bermaksud orang yang kerjanya melawat (sekolah dan lain-lain), pelawat atau pengawas.³⁵

Dalam konteks Akta Pendidikan 1996, ketua nazir atau nazir sekolah bermaksud individu yang boleh memberi nasihat kepada pengelola atau mana-mana orang lain yang bertanggungjawab ke atas pengurusan sesuatu institusi Pendidikan dan kepada guru-guru tentang perkara-perkara yang berhubungan dengan pengajaran dan kaedah pengajaran,³⁶ selain bertanggungjawab untuk memastikan taraf pengajaran yang memuaskan diwujudkan dan dikekalkan di institusi Pendidikan.³⁷

Manakala dalam konteks kajian ini, nazir sekolah Islam bermaksud nazir yang dilantik dan diberi kuasa melalui mana-mana Akta, Enakmen, Kaedah-kaedah atau apa-apa undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam di setiap negeri masing-masing yang berperanan menjalankan penaziran ke atas sekolah-sekolah Islam dari masa ke semasa selaras dengan kuasa dan tugas yang termaktub di dalam undang-

³⁵ Khidmat Nasihat, "Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM)," Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP), 2015, diakses pada 28 Mac 2020, <http://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=nazir&d=175768&>.

³⁶ Seksyen 117, Akta Pendidikan 1996

³⁷ Seksyen 118, Akta Pendidikan 1996

undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam.³⁹ Selain itu, pengkaji seperti Hamidah Bani bersetuju bahawa nazir sekolah Islam berperanan sebagai juruaudit bebas untuk memantau tadbir urus STS.⁴⁰

Dalam bahasa yang ringkas, nazir sekolah Islam adalah individu yang dilantik oleh MAIN serta bertanggungjawab menjalankan tugas dan kuasa penaziran di sekolah-sekolah Islam di bawah bidang kuasa JAIN masing-masing.

1.6.2 Penaziran Sekolah

Penaziran menurut Khidmat Nasihat PRPM bermaksud proses pemeriksaan.⁴¹ Secara umumnya fungsi asas penaziran, menurut Wilcox dan Gray dan turut dipersetujui oleh Pengkaji seperti Wan Huzaini dan Norasmah Othman, adalah merangkumi proses penilaian, pengauditan, penguatkuasaan dan tindakan sosial.⁴²

Manakala berdasarkan takrifan yang diberikan oleh UNESCO's International Institute for Education Planning, penaziran sekolah (*school inspection*) boleh ditakrifkan sebagai pemeriksaan am terhadap sesuatu unit organisasi, isu atau amalan dalam menentukan sejauh mana ianya mematuhi piawaian normatif, amalan baik atau kriteria lain, dan untuk membuat cadangan penambahbaikan atau tindakan pembetulan.

³⁹ Seksyen 2 dibaca bersama seksyen 17, Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

⁴⁰ Bani et al., "An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions", 9.

⁴¹ Khidmat Nasihat, "Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM)." <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=penaziran&d=175768&#LIHATSINI>

⁴² Husain, W. H. B. W., & Othman, N. B. (2018). Penilaian Tingkah Laku Nazir sekolah Baharu Dalam Membuat Pertimbangan Tahap Kualiti Institusi Pendidikan. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 3(14), 31–47

Penaziran sekolah sering dilakukan apabila terdapat persepsi risiko terhadap ketidakpatuhan (*perceived risk of non-compliance*).⁴³

Dalam konteks kajian ini, penaziran di sekolah Islam bermaksud pemeriksaan dan penyiasatan yang dijalankan oleh nazir sekolah Islam dari semasa ke atas sekolah-sekolah Islam berkaitan pengajaran kurikulum, penggunaan buku teks, pengambilan guru, akaun-akaun sekolah Islam, pematuhan terhadap undang-undang, serta menyediakan laporan dan cadangan yang perlu kepada pendaftar sekolah Islam.⁴⁴

Dalam bahasa yang ringkas, penaziran sekolah ialah proses penilaian, pengauditan, penguatkuasaan dan tindakan sosial yang dijalankan oleh nazir sekolah ke atas sesebuah sekolah untuk memastikan setiap sekolah yang berkenaan mencapai standard kualiti pengurusan pendidikan yang sepatutnya.

1.6.3 Dana Pendidikan

Perkataan dana menurut Pusat Rujukan Persuratan Melayu bermaksud kumpulan wang untuk sesuatu tujuan atau kegunaan, manakala perkataan pendidikan pula bermaksud perihal atau perbuatan mendidik.⁴⁵ Dalam konteks pendidikan tahfiz di Malaysia, penyelidik terdahulu seperti Syuhaila Razak⁴⁶ dan Rohayu Yusop⁴⁷ bersetuju bahawa

⁴³ UNESCO's International Institute for Educational Planning. "School Inspection". <https://learningportal.iiep.unesco.org/en/glossary/school-inspection>

⁴⁴ Seksyen 17, Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

⁴⁵ Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM).

⁴⁶ Razak, Nik Wan, San, Tumiran & Abu Bakar. "Misappropriation of Funds: Bringing Public Trust on Tahfiz Institutions via Effective Financial Accounting and Reporting Practices". *International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB)*, 7(40) (Malaysia, 2022), 133 - 143.

⁴⁷ Yusop, R., Mahmud, R., Sabli, N., Awang, N. F. A., & Ghazali, N. "Sources of Funding for Private Tahfiz Institutions In Kuala Selangor." *International Journal of Innovation, Creativity and Change* (2020).

dana pendidikan di STS adalah kumpulan wang atau harta yang diperolehi daripada sumber dalaman seperti kutipan yuran pelajar dan hasil perniagaan STS secara kecil-kecilan, manakala sumber luaran pula diperolehi daripada sumbangan awam seperti sedekah, penajaan, zakat, wakaf dan juga bantuan kewangan daripada kerajaan.

Dana pendidikan yang dikumpul hasil daripada sumbangan awam boleh ditubuhkan di bawah subseksyen 44(7)(aa) Akta Cukai Pendapatan 1967 yang diistilahkan sebagai Tabung Sumbangan Wang Awam (TSUWA), dan penderma yang menyumbang wang tunai ke dalam akaun TSUWA boleh diberikan pengecualian cukai ke atas pendapatan (kecuali pendapatan dividen) di bawah Perenggan 13, Jadual 6 Akta Cukai Pendapatan 1967. Namun, TSUWA yang ditubuhkan oleh sesebuah sekolah hendaklah bertujuan bukan untuk mencari keuntungan tetapi bagi tujuan amanah pendidikan semata-mata. Bagi membolehkan sesebuah STS menubuhkan TSUWA, STS tersebut hendaklah berdaftar dengan MAIN atau JAIN.⁴⁸

Berdasarkan definisi yang dikemukakan, dapat disimpulkan bahawa dana pendidikan merupakan kumpulan wang yang diperolehi daripada sumber dalaman dan sumber luaran untuk tujuan membiayaan kos pembelajaran, pengajaran dan operasi sesebuah institusi pendidikan.

1.6.4 Sekolah Tahfiz Swasta (STS)

⁴⁸ Garis Panduan Permohonan untuk Kelulusan di bawah subseksyen 44(6) Akta Cukai Pendapatan 1967 Bagi Tabung Sumbangan Wang Awam Sekolah, LHDN, 16 Julai 2012.

Dari segi bahasa, sekolah bermaksud tempat untuk belajar dan mengajar ataupun tempat menerima dan memberi pelajaran.⁴⁹ Dalam konteks sistem pendidikan arus perdana di Malaysia, Akta Pendidikan 1996 mentakrifkan “sekolah” sebagai tempat di mana sepuluh orang atau lebih lazimnya diajar sama ada di dalam satu kelas atau lebih, tetapi tidak termasuk mana-mana tempat yang pengajarannya terbatas kepada pengajaran mana-mana agama semata-mata.⁵⁰

Manakala dalam konteks pendidikan Islam pula, JAKIM mentakrifkan “sekolah agama” sebagai “mana-mana tempat yang digunakan bagi tujuan pendidikan, pengajaran atau pembelajaran agama Islam sama ada secara fizikal atau secara dalam talian (maya), di peringkat pra sekolah, sekolah rendah, sekolah menengah, tahfiz dan pondok. Ia ditubuhkan dan ditadbir urus oleh Pihak Berkuasa Agama Negeri (PBAN) atau individu secara perseorangan atau berkumpulan, pertubuhan atau syarikat. Sekolah agama Islam berdaftar dengan PBAN dan bukan berada di bawah pentadbiran Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM)”.⁵¹

Manakala tahfiz (تخفيظ) dari sudut bahasa membawa dua maksud. Maksud yang pertama adalah memelihara dan menjaga seperti memelihara harta dan menjaga kesihatan. Manakala maksud yang kedua adalah mengingati dan menghafal seperti mengingati ilmu yang dipelajari dan menghafal al-Quran. Oleh itu, istilah tahfiz al-Quran dapat difahami daripada kedua-dua maksud di atas iaitu menghafal setiap ayat daripada al-Quran dengan tujuan memelihara nas al-Quran daripada sebarang

⁴⁹ Kamus Dewan Edisi Keempat, “Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM),” Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP), diakses pada 30 Mac 2020, <http://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=sekolah>.

⁵⁰ Seksyen 2, Akta Pendidikan 1996.

⁵¹ JAKIM, “Sekolah Agama”, <https://www.islam.gov.my/ms/pendidikan/sekolah-agama>

perubahan, penambahan dan pengurangan serta menyampaikannya agar al-Quran terus tersebar kepada generasi yang berikutnya.⁵²

Perkataan “swasta” pula dari segi bahasa bermaksud dimiliki sendiri (bukan milik kerajaan atau pemerintah).⁵³ Takrifan STS boleh disimpulkan sebagai sekolah agama yang secara khusus menawarkan pembelajaran dan pengajaran dalam bidang pendidikan al-Quran dan ianya ditubuhkan oleh entiti bukan kerajaan serta tidak tertakluk di bawah pemantauan KPM. Bagi kebanyakan negeri, Penubuhan dan operasi STS adalah dikawal selia oleh undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam dan dipantau oleh Pihak Berkuasa Agama Negeri (PBAN).

1.7 Kepentingan Kajian

Keadaan semasa menunjukkan bahawa kurangnya perbincangan mengenai potensi prosedur penaziran dalam mengesan atau mencegah jenayah melibatkan dana pendidikan STS di Malaysia. Jika ada sekalipun (sama ada melalui penulisan akademik ataupun bukan akademik), perbincangan tersebut tidak menghuraikannya secara terperinci dan tidak menggunakan kaedah analisis perundangan. Justeru, kajian ini penting untuk merungkai potensi serta limitasi dalam penulisan dan perbincangan sedia ada berkenaan kepentingan dan peranan mekanisme penaziran dalam membendung jenayah melibatkan dana pendidikan di STS.

⁵² Muhammad Hafiz Salleh, Zawawi Ismail, dan Zaharah Hussin, “Model Penilaian Program Tahfiz AlQuran Di Nusantara Berdasarkan Model Penilaian Provus (Discrepancy Evaluation Model),” *Jurnal Kepimpinan Pendidikan* 5, no. 2 (Malaysia, 2018), https://umexpert.um.edu.my/public_view.php?type=publication&row=NzY1NDM%3D.

⁵³ Kamus Pelajar Edisi Kedua, “Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM),” Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP), diakses pada 30 Mac 2020, <http://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=swasta>.

Seterusnya kajian ini juga penting untuk mengkaji undang-undang sedia ada berkaitan proses pemberi maklumat oleh orang awam, penaziran, serta penyiasatan dan penguatkuasaan undang-undang oleh pihak berkuasa. Kajian-kajian lalu yang telah dibuat kebanyakannya berkisar tentang cabaran, prospek, dan kaedah pemantapan pengurusan STS di Malaysia.

Kajian ini juga sangat penting untuk mendedahkan situasi sebenar kaedah pelaksanaan penaziran dan penguatkuasaan undang-undang yang dijalankan oleh pihak berkuasa JAIN dalam usaha menangani penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

Selanjutnya, kajian ini juga amat penting untuk mengetahui dan memahami segala kelemahan atau cabaran yang wujud dalam melaksanakan mekanisme penaziran dan penguatkuasaan undang-undang, serta memahami permasalahan yang dihadapi oleh pihak berkuasa dalam usaha menjalankan tugas menyemak status kewangan dan memantau pentadbiran STS.

Kupasan tentang kelemahan penguatkuasaan serta permasalahan dan cabaran tersebut dapat membuka mata pelbagai pihak tentang kesukaran atau halangan yang wujud dalam tindakan nazir sekolah Islam untuk melaksanakan penaziran, penyiasatan dan penguatkuasaan undang-undang ke atas STS. Pelbagai pihak dapat disedarkan untuk berusaha mencari formula-formula yang berkesan bagi menangani segala cabaran dan kelemahan penguatkuasaan penaziran melibatkan STS.

Kajian ini dapat memperkayakan penulisan serta hasil kajian undang-undang dalam aspek undang-undang dan penguatkuasaan penaziran untuk membendung

penyalahgunaan dana pendidikan STS di Malaysia. Hasil kajian ini dapat dijadikan rujukan yang berguna kepada golongan akademik, pelajar undang-undang dan pihak agensi penguatkuasa seperti JAIN yang memerlukan bahan rujukan baru. Hasil kajian tentang undang-undang berkaitan ini juga dapat dimanfaatkan oleh Kerajaan bagi mengemaskinikan serta menyemak peruntukan-peruntukan undang-undang sedia ada. Segala rumusan, penemuan serta saranan yang dikemukakan dapat membantu Kerajaan untuk merangka pindaan dan membuat penambahbaikan terhadap DPTN serta enakmen-enakmen atau akta-akta tersebut.

Kajian ini akan menghasilkan maklumat yang berguna kepada pemegang taruh yang relevan seperti pengusaha atau pentadbir STS, pembuat dasar, ahli akademik dan agensi penguatkuasa. Selain itu, kajian ini dapat menjadi rujukan bagi pengkaji-pengkaji lain pada masa hadapan bagi memperkembangkan kajian berkisar tentang jenayah dana pendidikan dan juga prosedur penaziran melibatkan STS.

1.8 Pembahagian Bab Kajian

Kajian ini disediakan dalam bentuk penulisan yang dibahagikan dalam enam (6) bab iaitu Pengenalan, Sorotan Literatur, Metodologi Kajian, Undang-Undang Penaziran di STS di Malaysia, Penguatkuasaan Naziran dalam Mengekang Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS, serta Kesimpulan dan Cadangan.

Di dalam Bab 1, kajian ini akan menerangkan tentang latar belakang kajian, pernyataan masalah, persoalan kajian, objektif kajian, definisi operasi, kepentingan kajian, dan pembahagian bab kajian. Di dalam Bab 2 pula, kajian ini akan membincangkan sorotan literatur berkaitan penubuhan STS di Malaysia, jenayah

penyalahgunaan dana pendidikan di STS, undang-undang sebagai instrumen pengawalan jenayah harta, dan penguatkuasaan penaziran dalam sistem perundangan.

Seterusnya, Bab 3 akan membincangkan berkenaan metodologi kajian yang merangkumi rekabentuk kajian, skop kajian, jenis-jenis data, kaedah pengumpulan data, dan penganalisan data. Manakala Bab 4 pula menjurus kepada dapatan kajian dalam aspek undang-undang penaziran di STS di Malaysia.

Bab 5 pula mengandungi dapatan kajian dalam aspek penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS yang memfokuskan kepada negeri Selangor. Bab terakhir merupakan Bab 6 yang mengandungi kesimpulan, rumusan dan cadangan berdasarkan penemuan yang diperolehi daripada analisis kajian bab-bab terdahulu. Melalui Bab 6 ini juga, kajian ini akan mengemukakan cadangan kajian dan cadangan kajian lanjutan.

1.9 Kesimpulan

Bab ini telah membincangkan latar belakang kajian, pernyataan masalah, persoalan kajian, objektif kajian, definisi secara operasi, kepentingan kajian dan pembahagian bab kajian. Sungguhpun undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam telah digubal seawal tahun 1988, namun dari sudut cabaran dalam mencapai keberkesanan penguatkuasaan undang-undang tersebut akan diperjelaskan secara empirikal dalam kajian ini. Bab Dua kajian akan membincangkan sorotan literatur.

BAB DUA

SOROTAN LITERATUR

2.1 Pendahuluan

Bab ini akan membincangkan sorotan literatur berkenaan penubuhan STS di Malaysia, jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS, undang-undang sebagai instrumen pengawalan jenayah harta, serta peranan penguatkuasaan penaziran dalam sistem perundangan.

2.2 Penubuhan STS di Malaysia

Institusi pendidikan tahfiz telah lama bertapak di Malaysia iaitu sejak kedatangan Islam di Tanah Melayu, dan kaedah pembelajaran telah dijalankan secara tidak formal di surau, masjid dan rumah guru agama.⁵⁴ Banyak tanah yang telah diwakafkan oleh individu perseorangan untuk mendirikan pusat pengajian tahfiz yang dikenali sebagai “pondok” sebagai usaha melahirkan para penghafal al-Quran demi memelihara kesucian Islam.⁵⁵ Pondok tertua di Malaysia adalah Pondok Tok Pulau Chondong yang dibina di Kelantan oleh Tuan Guru Haji Abdul Samad bin Abdullah pada tahun 1820.⁵⁶

⁵⁴ Ahmad Muaz Ahmad Othman, *Evolusi Tadbir Urus Tahfiz Swasta di Malaysia*, Jurnal Islam dan Masyarakat Kontemporari Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin (2020).

⁵⁵ Muhamad Hasyir Muzakkir Huslan dan Mohd Shahid Mohd Noh, *Faktor Penguatkuasaan Pengurusan Kewangan di Sekolah Tahfiz Swasta: Satu Kajian di SMI IQKL*. Jurnal Darul Quran (2021), 84.

⁵⁶ Mohd Nawar, M.Z., Omar, M.R., Mohd Nor, M.A., “Tahfeez Education System in Malaysia, Parental Choice and Andalus Islamic Education Heritage: A Review.” *Asian People Journal*, (2021), 4(1), 132-147

Institusi pendidikan tahfiz yang diajarkan secara formal di Malaysia telah bermula pada tahun 1966 dengan tertubuhnya maahad tahfiz pertama yang diasaskan oleh Yang Teramat Mulia Tunku Abdul Rahman Putera al-Haj hasil cetusan idea susulan daripada Musabaqah al-Quran yang diadakan pada tahun 1960 serta lawatan mantan rektor Universiti al-Azhar almarhum Sheikh Mahmud Syaltut ke Majlis Perasmian Masjid Negara.⁵⁷ Pada 1 Mac 1966, pengajian tahfiz dan al-Quran mula diajarkan kepada 8 orang pelajar Ma'ahad Tahfiz Quran wal Qiraat secara bersistem dan bertempat di Dewan Syarahan Masjid Negara.⁵⁸ Penubuhan Ma'ahad Tahfiz Quran wal Qiraat tersebut adalah merupakan inisiatif Kerajaan Persekutuan yang diletakkan sebagai satu unit di bawah Bahagian Hal Ehwal Islam, Jabatan Perdana Menteri.⁵⁹

Seiring peredaran zaman dan kesedaran masyarakat tentang kepentingan mempelajari ilmu al-Quran, ramai ibu bapa terdorong menghantar anak-anak ke sekolah yang menawarkan pendidikan tahfiz.⁶⁰ Disebabkan permintaan yang tinggi, institusi pendidikan tahfiz kini bukan sahaja ditubuhkan oleh pihak kerajaan, malah boleh juga ditubuhkan oleh sesiapa sahaja sama ada individu perseorangan, masyarakat mahupun entiti swasta. setakat tahun 2019, didapati terdapat 1030 pusat pengajian tahfiz dan 200 sekolah pondok yang berdaftar dengan JAKIM.⁶¹

⁵⁷ Mohd Nawi, M.Z., Omar, M.R., Mohd Nor, M.A., "Tahfeez Education System in Malaysia, Parental Choice and Andalus Islamic Education Heritage: A Review." *Asian People Journal*, (2021), 4(1), 132-147

⁵⁸ Bani et al., "An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions", 2.

⁵⁹ Ahmad Muaz Ahmad Othman (2020). *Evolusi Tadbir Urus Tahfiz Swasta di Malaysia*. Jurnal Islam dan Masyarakat Kontemporari Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin.

⁶⁰ Mohd Nawi, M.Z., Omar, M.R., Mohd Nor, M.A. (2021). Tahfeez Education System in Malaysia, Parental Choice and Andalus Islamic Education Heritage: A Review. *Asian People Journal*, 4(1), 132-147

⁶¹ Razak, Nik Wan, San, Tumiran & Abu Bakar (2022). Misappropriation of Funds: Bringing Public Trust on Tahfiz Institutions via Effective Financial Accounting and Reporting Practices. *International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB)*, 7(40), 135.

Hamidah Bani menjelaskan bahawa pengusaha atau pentadbir STS mempunyai kuasa yang besar dalam menentukan halatuju pentadbiran serta pengurusan kewangan institusi Sekolah Agama mereka.⁶² Namun, Sarita Ibrahim mendapati bukan mudah untuk menguruskan dana pendidikan di STS lantaran terdapat kes-kes yang dilaporkan di akhbar melibatkan penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Oleh yang demikian, adalah penting untuk pengusaha atau pentadbir STS melaksanakan pengurusan kawalan dalaman dan tadbir urus kewangan yang baik demi meraih kepercayaan masyarakat serta memastikan para pelajar mendapat perkhidmatan pendidikan tahfiz yang terbaik dan berterusan.⁶³

Berdasarkan kajian-kajian yang lepas, dapat dirumuskan bahawa perkembangan STS yang dahulunya dijalankan secara tidak formal telah memasuki fasa baharu dan mendapat permintaan yang tinggi daripada masyarakat untuk menghantar anak-anak ke STS. Peningkatan jumlah STS yang beroperasi di Malaysia yang boleh diibaratkan seperti cendawan tumbuh selepas hujan wajar disambung baik. Sungguhpun begitu, kawalan melalui undang-undang dan pemantauan berkala oleh pihak berkuasa amat diperlukan bagi memastikan STS tidak beroperasi secara haram, mengamalkan tadbir urus yang baik, dan tidak mempergunakan pelajar tahfiz sebagai alat untuk meraih pendanaan awam demi kepentingan peribadi.

2.3 Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS

Pada dasarnya, masyarakat Islam di Malaysia memandang tinggi dan menghormati

⁶² Bani et al., "An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions", 4.

⁶³ Sarita Ibrahim, et. al., *The Effect of Internal Control on Funds Management by Privately Run Tahfiz Schools in Klang Valley*. International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences (2023), 241

pengusaha, pentadbir mahupun kakitangan STS yang kebiasaannya digelar “Ustaz” atau “Ustazah”. Sungguhpun begitu, STS tidak terlepas daripada risiko berlakunya jenayah seperti penyalahgunaan dana pendidikan, jenayah seksual dan sebagainya. Pengkaji seperti Hamidah Bani menyatakan bahawa sejauh mana tahap akauntabiliti STS milik persendirian masih belum diterokai sedangkan isu berkaitan aktiviti mengumpul dana secara menyalahi undang-undang, salah tadbir urus, jenayah seksual, kes buli, masalah keselamatan dan dana yang tidak mencukupi untuk menjalankan operasi STS telah dilaporkan di dalam surat khabar.⁶⁴

Brian K. Payne berpandangan bahawa institusi agama tidak terlepas daripada salah laku. Untuk memberikan pengenalan umum kepada jenayah dalam sistem agama, perhatian boleh diberikan kepada kesalahan kewangan dalam sistem agama, penipuan dalam sistem agama dan skandal penderaan seksual gereja katolik.⁶⁶

Dalam kajian lepas berkisarkan lanskap kajian STS, Norazmi berpendapat bahawa isu kewangan seperti isu akauntabiliti melibatkan pemerolehan dana yang menyalahi undang-undang dan isu salah tadbir urus sering dikaitkan dengan sistem pentadbiran STS yang lemah.⁶⁷ Manakala Siti Alawiah Siraj menyifatkan institusi yang mempunyai tahap akauntabiliti yang lemah adalah terdedah kepada perlakuan penyelewengan seperti penipuan, kecurian dan lain-lain aktiviti yang menyalahi

⁶⁴ H. Bani et al., “Applying Stakeholder Approach in Developing Accountability Indicators for Tahfiz Centers” dalam *The 1st International Conference on Accounting Research and Education*, ed. W.R. Wan Abdullah et al., (Malaysia: Faculty of Accounting Universiti Teknologi MARA, 2014), 1, https://www.researchgate.net/publication/277138440_APPLYING_STAKEHOLDER_APPROACH_IN_DEVELOPING_ACCOUNTABILITY_INDICATORS_FOR_TAHFIZ_CENTERS

⁶⁶ Brian K. Payne, *White-Collar Crime: A Text and Reader* (USA: SAGE Publication Inc., 2011).

⁶⁷ Norazmi, “Transformasi Tadbir Urus Institusi Tahfiz Swasta (ITS),” 48.

undang-undang.⁶⁸ Hal ini jelas menunjukkan bahawa sekiranya kewangan tidak diuruskan dengan baik perkara ini akan menimbulkan permasalahan besar bagi perkembangan STS.⁶⁹

Dalam menangani jenayah penyalahgunaan dana di STS, Syuhaila Razak mencadangkan supaya STS perlu mempunyai sistem perakaunan dan pelaporan yang efektif dalam hal ehwal pengurusan dana pendidikan bagi mengekalkan kepercayaan masyarakat terhadap STS selain memastikan pengusaha atau pentadbir STS bersikap telus dan bertanggungjawab dalam menguruskan dana pendidikan yang diperolehi daripada pelbagai sumber.⁷⁰

Tidak dinafikan bahawa sistem perakaunan dan pelaporan yang efektif merupakan salah satu cara untuk memastikan dana pendidikan di STS ditadbir urus dengan baik. Namun, pengurusan dana pendidikan di STS melalui kewujudan sistem perakaunan semata-mata tidak akan mencapai tahap keberkesanan yang optimum tanpa adanya pemeriksaan dan pemantauan oleh bilangan penguatkuasa yang mencukupi, kompeten dan teliti dalam menjalankan tugas.

Hal ini kerana bukan mudah untuk mengesan penyalahgunaan dana pendidikan di STS melibatkan golongan yang berperwatakan seperti agamawan. Menurut Van Onna, penjenayah kategori kolar putih ini tampak kurang aktif dan tidak menonjol dari segi

⁶⁸ Siti Alawiah Siraj, Shahul Hameed Mohamed Ibrahim, dan Maliah Sulaiman, "Pengurusan Kewangan: Mempamerkan Akauntabiliti Masjid," in *Pengurusan Berkualiti Memacu Kecemerlangan Pengurusan Masjid*, ed. Mustari Mohd. Ismail and Jasmi Kamarul Azmi (Skudai: Universiti Teknologi Malaysia, 2008), 67.

⁶⁹ Muhamad Hasyir Muzakkir dan Mohd Syahid, Faktor Pengukuhan Pengurusan Kewangan Di Sekolah Tahfiz Swasta: Satu Kajian Di SMI IQKL, *Jurnal Darul Quran Bil. 25 Tahun 2021*

⁷⁰ Syuhaila Razak, et. al., "Misappropriation of Funds: Bringing Public Trust on Tahfiz Institutions via Effective Financial Accounting and Reporting Practices" (2022), 141

perwatakan jenayah dan tingkahlaku devian jika dibandingkan dengan penjenayah jalanan.⁷²

Usaha untuk membendung penyalahgunaan dana pendidikan di STS merupakan suatu cabaran kepada pihak kerajaan persekutuan dan kerajaan negeri yang perlu dikaji secara terperinci dan dijalankan secara tersusun terutamanya melalui agensi-agensi kerajaan seperti JAKIM, MAIN, dan JAIN bagi memastikan isu penyalahgunaan dana pendidikan melibatkan STS di seluruh Malaysia dapat dibendung secara berkesan demi menjaga nama baik STS dan mengekalkan kepercayaan masyarakat untuk bersama-sama membantu memartabatkan pendidikan tahfiz di Malaysia.

2.4 Undang-undang sebagai Instrumen Pengawalan Jenayah Harta

Di sebalik cabaran, kepentingan undang-undang sebagai instrumen pengawalan jenayah harta melibatkan golongan kolar putih telah diketengahkan oleh Julak Lee melalui dua kaedah untuk mengawal jenayah kolar putih. Pertama (i) melalui sistem keadilan jenayah ("*Criminal Justice System*") iaitu dengan menguatkuasakan undang-undang jenayah. Kedua (ii) adalah melalui sistem kawal selia (*Regulatory System*) iaitu dengan menguatkuasakan undang-undang pentadbiran menggunakan beberapa cara seperti mengenakan penalti atau denda, penarikan balik produk (dalam kes melibatkan urusan perniagaan), dan mengeluarkan amaran kepada pelaku jenayah kolar putih. Kedua-dua pendekatan ini memiliki kekuatan dan kelemahan masing-masing dalam mengawal jenayah harta melibatkan jenayah kolar putih.⁷³

⁷² Van Onna Joost HR, Van Der Geest Victor R, and JM Denkers Adriaan, "Rule-Violating Behaviour in White-Collar Offenders: A Control Group Comparison," *European Journal of Criminology* (2018): 1–20.

⁷³ Julak, L. "Formal Approaches in Controlling White Collar Crime: The Criminal Justice System and the Regulatory System.," *Journal of Public Administration & Governance* (2015): <https://doi.org/10.5296/jpag.v5i4.8604>

Namun dalam konteks undang-undang di Malaysia berhubung pendanaan awam, undang-undang untuk mengawal seliaan pengurusan pendanaan awam bagi tujuan kebajikan masih mempunyai kekurangan dan tidak jelas.⁷⁴ STS juga boleh tergolong dalam kategori institusi yang menerima pendanaan awam bagi tujuan kebajikan kerana sumber dana pendidikan STS kebiasaannya diperolehi melalui hasil yuran sekolah, sumbangan wang dan penajaan daripada masyarakat setempat mahupun individu perseorangan, badan bukan kerajaan (NGO), MAIN, syarikat dan juga lain-lain organisasi.⁷⁵

Jika dilihat melalui kontek undang-undang di Malaysia, terdapat satu mekanisme sedia ada yang termaktub di dalam undang-undang yang berpotensi untuk membendung kegiatan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Mekanisme yang dimaksudkan adalah mekanisme penaziran yang dilaksanakan oleh nazir sekolah Islam yang mana terdapat kuasa nazir sekolah Islam yang termaktub di dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam mengikut negeri masing-masing.

Usaha untuk menyelaraskan enakmen pengawalan sekolah-Sekolah Islam telah diusahakan oleh LEPAI dengan cara memperkenalkan Model Rang undang-undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam pada tahun 1987. Model ini telah diterima pakai dikebanyakan negeri di Malaysia melalui penggubalan Enakmen mengikut negeri masing-masing. Di dalam Model Rang Undang-undang tersebut, terdapat peruntukan kuasa perundangan kepada nazir sekolah Islam untuk memeriksa

⁷⁴ Rozita Othman, et. al, "Overview of Community-Based Crowdfunding in Malaysia: Legal Issues and the way forward" (2021), 7, DOI:10.6007/IJARBSS/v11-i11/11306

⁷⁵ Syuhaila Razak, et. al. , *Misappropriation of Funds: Bringing Public Trust on Tahfiz Institutions via Effective Financial Accounting and Reporting Practices*, International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB) (2022), 7 (40), 133-143.

akaun wang sekolah, menjalankan pemeriksaan atau siasatan berhubung dengan sekolah sebagaimana yang diarahkan oleh MAIN atau pendaftar sekolah Islam.⁷⁶

Memandangkan Model Rang undang-undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam diperkenalkan tahun 1987, maka sudah tiba masanya kajian perundangan dijalankan untuk mencadangkan pindaan-pindaan yang bersesuaian terhadap enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam sedia ada sesuai dengan cabaran yang dihadapi oleh pelbagai pihak melibatkan pengurusan dana pendidikan dan pemantauan operasi STS. Tanpa undang-undang yang mantap untuk memuktubkan kewajipan perundangan tertentu secara mandatori ke atas pengusaha atau pentadbir STS, serta ketiadaan kuasa yang jelas diberikan nazir sekolah Islam melalui menggubalan dan pindaan undang-undang akan menyukarkan pihak berkuasa seperti nazir sekolah Islam untuk bertegas dalam melaksanakan tugas pemeriksaan dan pemantauan melibatkan pengurusan dana pendidikan di STS.

Namun, setakat ini kajian-kajian lanjut berkenaan cadangan penggubalan dan pindaan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam masih lagi terhad. Kajian perundangan yang mengetengahkan kedua-dua semangat sistem keadilan jenayah (*“Criminal Justice System”*) dan sistem kawal selia (*Regulatory System*) dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam juga masih belum banyak diterokai oleh pengkaji sedia ada.

⁷⁶ Azizi Umar & Supyan Hussin, “Satu Cadangan Model Pembangunan Dan Pengurusan Sekolah-Sekolah Agama Islam di Malaysia” dalam Prosiding Seminar Transformasi Pengurusan Islam di Malaysia (2011), <https://cvsupyanhussin.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/09/2011-satu-cadangan-model-pembangunan-dan.pdf>

2.5 Peranan Penguatkuasaan Penaziran dalam Sistem Perundangan

Dari sudut perundangan, mekanisme penaziran tidak seharusnya dipandang rendah kerana ia berpotensi untuk meningkatkan kualiti sistem keadilan jenayah sungguhpun ia mempunyai cabarannya yang tersendiri. Stephen Shute menyatakan bahawa sektor penaziran dilihat penting bagi memenuhi beberapa keperluan, antaranya untuk mengenal pasti kelemahan atau kegagalan sesuatu sistem, mengenal pasti perjalanan tadbir urus yang baik, serta memberi maklumat kepada pembuat polisi, Kementerian, dan pihak pengurusan berkenaan amalan sebenar sesuatu sistem. Jika dilaksanakan dengan baik, sektor penaziran ini dilihat dapat membantu meningkatkan keyakinan masyarakat terhadap akauntabiliti sesuatu sistem.⁷⁷

Dari perspektif pendidikan pula, teori impak penaziran sekolah yang diketengahkan oleh M.C.M. Ehren dan A.J. Visscher secara optimis menyatakan bahawa untuk mempertingkatkan kemajuan sesebuah sekolah, pihak sekolah perlu melalui empat peringkat iaitu: (i) *diagnosis* (ii) *initiation, mobilization and adoption*; (iii) *implementation or initial use*; and (iv) *continuation, incorporation and institutionalization*.⁷⁸ Teori ini menekankan bahawa nazir sekolah (*school inspectors*) berperanan untuk menjalankan proses peringkat pertama iaitu *diagnosis* atau penilaian terhadap amalan tadbir urus di sesebuah sekolah. Namun, proses *dianogsis* ini perlulah dijalankan menggunakan kaedah yang sesuai supaya pihak sekolah tidak merasakan penaziran dijalankan ke atas mereka seolah-olah bertujuan untuk mencari salah.

⁷⁷ Shute Stephen, "On The Outside Looking In: Reflections on the Role of Inspection in Driving Up Quality in the Criminal Justice System," *The Modern Law Review* 76, no. 3 (2013): 494–528, <https://www.jstor.org/stable/41857484>.

⁷⁸ M.C.M. Ehren & A.J.Visscher, "Towards a Theory on the Impact of School Inspections," *British Journal of Educational Studies* 54, no. 1 (2006): 51–72.

Kaedah penaziran yang sesuai akan mendorong pihak sekolah untuk memberikan kerjasama kepada nazir sekolah dan menerima proses penaziran ini sebagai usaha untuk mempertingkatkan kemajuan sekolah.

Pelaksanaan mekanisme penaziran mempunyai cabarannya yang tersendiri. Penguatkuasaan penaziran di sesebuah institusi agama seperti STS sememangnya memerlukan undang-undang dan garis panduan yang adil, berhati-hati dan tersusun. Hal ini kerana menurut Shamrahayu, prinsip penguatkuasaan undang-undang dalam ajaran Islam amat menitikberatkan aspek menjaga maruah sesama manusia, dan dalam masa yang sama perlu menguatkuasakan undang-undang demi mencegah kemungkaran.⁷⁹

Pengkaji seperti Hamidah Bani secara optimis menyatakan bahawa nazir sekolah Islam berperanan sebagai “juruaudit bebas” dalam memastikan pengusaha STS mematuhi undang-undang dan peraturan yang ditetapkan oleh pihak berkuasa.⁸⁰ Ini menunjukkan bahawa tugas memeriksa akaun kewangan STS adalah penting untuk dijalankan oleh nazir sekolah Islam bagi mencegah jenayah harta seperti pecah amanah jenayah dan penyelewengan dana pendidikan adalah penting. Namun literatur berkenaan peranan nazir sekolah Islam dalam mencegah jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS masih terhad. Justeru, kajian ini akan mengkaji kerangka perundangan dan penguatkuasaan penaziran sebagai salah satu instrumen penting untuk membendung jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS di Malaysia.

⁷⁹ Shamrahayu, *Isu Penguatkuasaan Undang-Undang Jenayah Syariah Di Malaysia* (Kuala Lumpur, 2016), 4.

⁸⁰ Bani et al., “An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions”, 4.

2.6 Kesimpulan

Bab ini telah membincangkan berkenaan kajian terdahulu yang telah mengetengahkan beberapa isu penting berkaitan akauntabiliti yang lemah boleh menyebabkan berlakunya jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di institusi pendidikan agama seperti STS. Jenayah kolar putih yang dilakukan oleh golongan yang berpewatakan seperti agamawan juga sukar dikesan kerana berselindung di sebalik imej yang tampak baik. Kajian terdahulu juga telah mengenal pasti salah satu mekanisme sedia ada yang berpotensi untuk membendung kegiatan jenayah harta iaitu menggunakan mekanisme penaziran.

Sungguhpun begitu, kajian ini mendapati tidak banyak kajian yang dibuat khusus berkenaan kaedah pelaksanaan penaziran yang dijalankan oleh nazir sekolah Islam di sesebuah negeri dan kuasa-kuasa nazir sekolah Islam yang diperuntukkan oleh undang-undang di Malaysia untuk membendung jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Kajian yang mencadangkan penggubalan undang-undang atau pindaan terhadap enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam di Malaysia sedia ada juga masih terhad.

Literatur yang terhad tersebut membuka ruang dan peluang untuk kajian ini menyumbang ke arah penulisan dan hasil kajian undang-undang. Bab Tiga kajian akan membincangkan metodologi kajian ini.

BAB TIGA

METODOLOGI KAJIAN

3.1 Pendahuluan

Dalam kajian ini, penyelidik menggunakan kajian kualitatif yang menggunakan pendekatan kaedah sosio-perundangan dalam mengkaji dan memahami dengan lebih jelas berkenaan undang-undang sedia ada dan penguatkuasaan penaziran.

3.2 Rekabentuk Kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan kaedah sosio-perundangan iaitu satu kaedah penyelidikan yang menggabungkan dua bidang utama dalam penyelidikan iaitu sains sosial dan undang-undang, yang akan mengambil kira kajian "*doctrinal*" dan "*non-doctrinal*". Kaedah sosio-perundangan digunakan dengan mengambil kira hakikat bahawa undang-undang dan masyarakat adalah saling berhubung kait, dan undang-undang merupakan suatu mekanisme untuk menguruskan konflik dan hal ehwal dalam masyarakat sosial.

Penyelidik telah menjalankan kajian kualitatif dalam mendapatkan maklumat berkualiti dengan memberikan tumpuan kepada temubual mendalam (*in-depth*

interview) bagi menghuraikan data-data yang telah dikumpul.⁸¹ Bentuk kajian lapangan berasaskan temubual merupakan salah satu bentuk penyelidikan sosial yang merupakan satu interaksi sosial bertujuan mengumpul maklumat bagi mencapai objektif kajian.

3.3 Skop Kajian

Dalam mengkaji kerangka perundangan di Malaysia sedia ada berkaitan aspek penaziran, peranan dan kuasa nazir sekolah Islam termasuk tugas menyemak status harta dan akaun kewangan di STS, penyelidik memberikan penumpuan kepada enakmen ibu dan undang-undang subsidiari secara khusus berkenaan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam yang digubal di negeri-negeri di Malaysia

Kajian ini juga tertumpu kepada STS yang berdaftar di bawah undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam, dan tidak termasuk sekolah Islam yang tidak berdaftar, sekolah di bawah KPM, Sekolah Agama Negeri (SAN), mahupun Sekolah Agama Bantuan Kerajaan (SABK).

Manakala dalam konteks penguatkuasaan undang-undang, kajian ini memfokuskan kepada penguatkuasaan penaziran di negeri Selangor berdasarkan kepada kerangka enakmen negeri. Hal ini berikutan faktor limitasi masa dalam menyiapkan kajian di peringkat sarjana.

⁸¹ Boyce, C. dan Neale, P., "Conducting In-Depth Interview: A Guide for Designing and Conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input." (Pathfinder International, 2006), http://www.pathfind.org/site/DocServer/m_e_tool_series_indepth_interviews.pdf?docID=6301

Penyelidik telah memilih untuk menemubual responden dari negeri Selangor memandangkan negeri Selangor mencatatkan jumlah STS berdaftar yang tertinggi di Malaysia iaitu sebanyak 377 buah sekolah.⁸² Bilangan STS yang berdaftar di Bahagian Pendidikan Islam menurun sedikit setakat bulan Ogos 2023 iaitu sebanyak 343 buah sekolah namun masih lagi suatu jumlah yang tinggi dan signifikan kepada kajian ini.⁸³ Selangor juga merupakan negeri terawal yang menerima pakai Model Rang Undang-undang Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam yang telah siap dirangka oleh LEPAI, iaitu diterima pakai oleh Selangor pada tahun 1988. Malah, kes penyalahgunaan dana pendidikan STS oleh pengusaha atau pentadbir STS juga telah dipertuduhkan di Mahkamah Majistret Klang, Selangor.

3.4 Jenis Data

Kajian ini telah menggunakan data primer dan data sekunder. Data primer merupakan data daripada sumber langsung, berautoriti dan tidak dipengaruhi oleh mana-mana pandangan atau pendapat orang lain. Data primer kajian ini adalah dapatan daripada temubual, akta-akta, enakmen-enakmen, undang-undang subsidiari iaitu kaedah-kaedah dan peraturan-peraturan, rang undang-undang, penyata rasmi perbahasan Parlimen, serta kes-kes mahkamah.

Manakala data sekunder pula ialah data yang telah dikumpulkan oleh pengkaji lain yang pada awalnya dikumpulkan untuk tujuan lain, tetapi sesuai digunakan untuk menjawab persoalan kajian yang dijalankan pengkaji masa kini. Dalam kajian ini, data

⁸² Electronic Question & Answer Dewan Negeri Selangor, Mesyuarat Ketiga Penggal Kedua Dewan Negeri Selangor Tahun 2019, diakses pada 30 November 2019, <http://dewan.selangor.gov.my/question/sekolah-tahfiz-negeri-selangor-2/>

⁸³ Portal Pendidikan Islam Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS) yang diakses pada 19 Disember 2023.

sekunder diperolehi daripada sumber seperti jurnal, artikel, buku, termasuk bahan-bahan percetakan yang diterbitkan oleh pihak yang ditemubual dalam kajian ini.

3.5 Kaedah Pengumpulan Data

Dalam usaha mengumpulkan data bagi penyusunan kajian ini, penyelidik telah menggunakan beberapa kaedah pengumpulan data untuk mendapatkan data yang diperlukan, yang mana akan diperolehi daripada beberapa sumber. Antara kaedah yang digunakan adalah seperti metode kajian kepustakaan dan metode kajian lapangan yang terdiri daripada temubual (*interview*).

Metode kajian kepustakaan ialah cara pengumpulan data dengan melakukan kajian terhadap dokumen-dokumen yang ada hubungannya dengan masalah yang diteliti. Antara yang termasuk dalam kategori dokumen ialah keputusan, penghakiman, undang-undang dan peraturan, surat-surat peribadi, buku catatan harian dan juga akhbar. Dokumen-dokumen digunakan dalam kajian ini merupakan dokumen yang telah dikumpulkan daripada sumber primer dan sumber sekunder.

Manakala metode kajian lapangan telah turut digunakan bagi melengkapi data perpustakaan selain dapat membantu penyelidik untuk mendapatkan maklumat yang baru. Hal ini kerana tidak semua maklumat boleh diperolehi di perpustakaan. Dalam konteks ini, apa yang dihadapi adalah dalam lingkungan penghayatan dan pengamalan yang dipanggil pendekatan empirikal. Satu kaedah akan digunakan dalam memenuhi pendekatan kajian Lapangan, iaitu kaedah temubual berbentuk semi struktur.

Bagi tujuan pengumpulan data, tindakan-tindakan berikut telah dilaksanakan:

Melakukan kajian dokumentasi di perpustakaan seperti Perpustakaan Sultanah Bahiyah, Universiti Utara Malaysia dengan meneliti buku-buku, jurnal-jurnal, laman sesawang rasmi agensi kerajaan, majalah, akhbar, ensiklopedia, artikel serta e-jurnal bagi membolehkan penyelidik mengulas secara komprehensif terhadap literatur yang relevan dengan kajian ini dan mengutip data sekunder.

(i) Membuat rujukan kepada akta-akta, enakmen-enakmen, undang-undang subsidiari iaitu kaedah-kaedah dan peraturan-peraturan, rang undang-undang, penyata rasmi perbahasan Parlimen berkaitan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam, kes-kes mahkamah, dan pangkalan data berkaitan STS di Malaysia.

(ii) Mengumpul data secara manual dengan melakukan catatan dan salinan serta menggunakan alat perakam suara terhadap buku-buku, risalah-risalah, pamflet, laporan-laporan tahunan, dan statistik-statistik yang diperolehi dari pegawai-pegawai tertentu di JAKIM, JAIS dan Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri Selangor.

(iii) Melakukan kerja lapangan dengan mengguna pakai kaedah temubual mendalam (*in-depth interview*) terhadap enam orang responden yang dipilih menggunakan pensampelan bertujuan (*purposive sampling*) iaitu Ketua Penolong Pengarah dan Penolong Pengarah Kanan, Cawangan Dasar Pendidikan Tahfiz JAKIM; seorang Penolong Pengarah Kanan Bahagian Penguatkuasaan JAIS; Ketua Sektor Naziran dan Nazir Sekolah Islam, Sektor Naziran BPI JAIS; dan seorang Pegawai Syariah daripada Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri Selangor bagi memperolehi data primer berkaitan kajian.

Amalan etika dalam melengkapkan kajian ini telah diamalkan Sebelum temubual dijalankan. Penyelidik telah menghantar surat permohonan secara serahan e-mel kepada responden atau penyelia di jabatan responden bagi memohon kebenaran untuk menjalankan temubual secara bersemuka bagi tujuan pengutipan data penyelidikan Sarjana Undang-undang. Di dalam surat permohonan tersebut juga, penyelidik telah melampirkan Soalan Temubual serta memohon untuk mendapatkan data-data bertulis yang berkaitan dan bersesuaian untuk menjayakan penyelidikan ini. Setelah responden atau penyelia di jabatan responden bersetuju, jadual pertemuan diatuhkan dari segi tarikh, masa, dan tempat bagi tujuan menjalankan temubual.

3.6 Penganalisaan Data

Setelah semua data yang diperlukan terkumpul, penyelidik telah melakukan pengolahan data serta menganalisisnya. Untuk menganalisis data, penyelidik telah menggunakan kaedah konvensional (*conventional method*), kaedah analitik (*analytical method*) dan kaedah perbandingan (*comparative method*).

a) Kaedah konvensional (conventional method)

Kajian doktrinal telah menggunakan kaedah konvensional (*conventional method*) untuk mengenal pasti, menyata, memerihal, menginterpretasi, dan menjelaskan peruntukan undang-undang sedia ada melalui penelitian terhadap sumber rujukan yang relevan seperti kes-kes mahkamah, akta-akta, enakmen-enakmen, undang-undang subsidiari, rang undang-undang dan jurnal-jurnal yang berkaitan dengan mekanisme penaziran bagi jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

b) Kaedah analitik (analytical method)

Menggunakan kaedah analitik (*analytical method*), penyelidik telah menganalisis data-data secara mendalam bagi meneliti peranan dan kuasa nazir sekolah Islam dalam menjalankan penguatkuasaan penaziran di STS, pemeriksaan sistem perakaunan dan pelaporan dana pendidikan di STS, serta masalah yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran di STS.

c) Kaedah perbandingan (comparative method)

Kajian ini telah menganalisis data menggunakan kaedah perbandingan (*comparative method*) untuk mencari persamaan dan perbezaan undang-undang penaziran STS bagi 13 negeri dan Wilayah Persekutuan di Malaysia. Analisis menggunakan kaedah perbandingan (*comparative method*) akan membantu penyelidik dalam mengenal pasti permasalahan-permasalahan yang wujud daripada ketidakseragaman undang-undang penaziran antara negeri-negeri dan semua Wilayah Persekutuan di Malaysia dalam isu penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Penemuan hasil daripada perbandingan tersebut dijadikan rumusan dan asas cadangan bagi kajian ini.

3.7 Kesimpulan

Bab ini telah membincangkan rekabentuk kajian, skop kajian, jenis data, kaedah pengumpulan data, dan penganalisan data. Bab Empat kajian akan membincangkan undang-undang penaziran di STS di Malaysia.

BAB 4

UNDANG-UNDANG PENAZIRAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA DI MALAYSIA

4.1 Pendahuluan

Bab ini membincangkan undang-undang yang digunapakai oleh JAIN di setiap negeri masing-masing dalam melaksanakan undang-undang penaziran di STS. Fokus perbincangan dalam bab ini tertumpu kepada menjawab objektif pertama kajian ini iaitu mengkaji undang-undang sedia ada di Malaysia berkaitan penaziran sekolah Islam bagi mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

4.2 Sumber Kuasa

Kuasa pentadbiran melibatkan hal-ehwal agama Islam adalah termaktub di dalam Butiran 1, Senarai II (Senarai Negeri), Jadual Kesembilan, di dalam Perlembagaan Persekutuan. Manakala Dewan Undangan Negeri (DUN) merupakan badan perundangan yang bertanggungjawab menggubal Enakmen Pentadbiran Undang-Undang Islam di negeri masing-masing.

4.2.1 Penubuhan MAIN di Setiap Negeri

Menerusi Enakmen Pentadbiran Agama Islam, Kerajaan Negeri diberi kuasa untuk

menubuhkan Majlis Agama Islam Negeri (MAIN)⁸⁴ selaku sebuah perbadanan (*incorporated body*) agama Islam yang bertindak membantu dan menasihati Duli Yang Maha Mulia (DYMM) Sultan atau Raja dalam perkara-perkara berhubung dengan pentadbiran Agama Islam di negerinya.⁸⁶ Manakala bagi 4 buah negeri yang tidak mempunyai Sultan seperti Pulau Pinang, Melaka, Sabah dan Sarawak, MAIN di negeri-negeri tersebut pula bertanggungjawab untuk membantu dan menasihati DYMM Yang di-Pertuan Agong dalam perkara-perkara yang berhubung dengan agama Islam di negeri masing-masing.⁸⁷

Sementara itu, bagi Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan, Parlimen merupakan badan perundangan yang bertanggungjawab menggubal Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam bagi wilayah-wilayah Persekutuan. Manakala sumber kuasa untuk menubuhkan Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) adalah termaktub di dalam Perkara 3 (5) Perlembagaan Persekutuan⁸⁸ dan juga Seksyen 4 Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]⁸⁹.

⁸⁴ Contohnya di negeri Selangor, seksyen 4 Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003 [Enakmen Selangor No. 1 Tahun 2003] memberi kuasa kepada Kerajaan Negeri Selangor untuk menubuhkan Majlis Agama Islam Selangor (MAIS).

⁸⁶ Perlembagaan Persekutuan, Perkara 3 (2) menggariskan tentang kedudukan DYMM Sultan sebagai ketua agama Islam di negerinya mengikut cara dan setakat yang diakui dan ditetapkan oleh Perlembagaan Negeri. Negeri yang bersultan adalah negeri Perlis, Kedah, Perak, Selangor, Negeri Sembilan, Johor, Pahang, Terengganu dan Kelantan. Di negeri Perlis, DYMM Sultan memakai gelaran "DYMM Raja Perlis". Manakala di Negeri Sembilan, DYMM Sultan memakai gelaran "DYMM Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan".

⁸⁷ Contohnya di negeri Melaka, seksyen 4 Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Melaka) 2002 (Enakmen 7 Tahun 2002) memberi kuasa kepada Kerajaan Negeri Melaka untuk menubuhkan Majlis Agama Islam Melaka (MAIM).

⁸⁸ Perlembagaan Persekutuan, Perkara 3 (5) menyatakan berkenaan kuasa Parlimen untuk menggubal undang-undang bagi mengawal selia hal ehwal agama Islam dan bagi menubuhkan suatu Majlis untuk menasihati DYMM Yang di-Pertuan Agong mengenai perkara-perkara berhubung dengan agama Islam.

⁸⁹ Akta 505, seksyen 4 menyatakan berkenaan penubuhan MAIWP sebagai badan yang akan menasihati DYMM Yang di-Pertuan Agong berkenaan agama Islam.

4.2.2 Kuasa MAIN untuk Mengawal Selia Sekolah-sekolah Islam

Dalam perkara berkaitan penubuhan STS di Malaysia, Perlembagaan Persekutuan menerusi Perkara 12 (2) telah memberikan jaminan hak kepada entiti swasta Islam untuk menubuhkan institusi Pendidikan Islam untuk kebaikan kanak-kanak dan masyarakat. Sungguhpun begitu, hak tersebut hendaklah dipantau dan di kawal selia oleh kerajaan persekutuan dan kerajaan negeri agar penubuhan sekolah agama Islam seperti STS ditadbir urus dan disenggara dengan baik oleh pengusaha atau pentadbirnya selaras dengan kehendak syarak dan undang-undang.

Justeru, MAIN selaku badan yang bertanggungjawab terhadap segala dasar pentadbiran hal-ehwal agama Islam (termasuklah berkenaan pendidikan Islam) di negeri memainkan peranan penting untuk memastikan pengoperasian institusi pendidikan Islam terutamanya yang diuruskan oleh entiti swasta Islam dijalankan selari dengan tuntutan syarak dan ketetapan undang-undang.

4.2.3 JAIN sebagai Agensi Pelaksana bagi MAIN

Dalam aspek pematuhan dan penguatkuasaan undang-undang syariah dan pentadbiran Islam di negeri, MAIN dibantu oleh JAIN selaku agensi pelaksana yang memperolehi kuasa eksekutif daripada kerajaan negeri bagi menjalankan dan menggerakkan aktiviti agama Islam di negeri.⁹⁰ Misalnya di Selangor, pengurusan JAIS dibahagikan kepada 6 bahagian iaitu Bahagian Khidmat Pengurusan (BKP), Bahagian Pengurusan penguatkuasaan (BPN), Bahagian Undang-Undang Keluarga Islam (BUUK), Bahagian Pendidikan Islam (BPI), Bahagian Pengurusan Halal (BPH), dan Bahagian

⁹⁰ Portal Rasmi Jabatan Agama Islam Selangor, <https://www.jais.gov.my/v2/page.php?s=pengurusan-penguatkuasaan>

Penyelidikan dan Pembangunan (RnD). Bahagian yang bertanggungjawab mengurus pendidikan Islam di Selangor seperti pemantauan sekolah Islam swasta dan menjalankan penaziran sekolah Islam adalah BPI.⁹¹

4.2.4 Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam

Pengubalan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam di kebanyakan negeri adalah merujuk kepada satu model rang undang-undang yang dirangka oleh JAKIM menerusi LEPAI pada tahun 1987 dan terpakai diperingkat negeri sebaik sahaja diluluskan dalam sidang DUN.⁹² Ini merupakan suatu usaha penyeragaman undang-undang terhadap penyeliaan sekolah-sekolah agama Islam termasuklah STS di Malaysia. Senarai Undang-undang berkaitan Pengawalan STS mengikut negeri dan Wilayah Persekutuan adalah seperti dalam Jadual 4.1:

⁹¹ Portal Rasmi Jabatan Agama Islam Selangor, <https://www.jais.gov.my/v2/page.php?s=pendidikan-islam>

⁹² Azizi Umar dan Supyan Hussin, "Satu Cadangan Model Pembangunan Dan Pengurusan Sekolah Sekolah Agama Islam Di Malaysia," dalam Prosiding Seminar Transformasi Sistem Pengurusan Islam Di Malaysia 2011, ed. Abd. Ghani Zulkiple et al. (Kuala Lumpur: Universiti Sains Islam Malaysia, 2011), 484.

Jadual 4.1:

Undang-undang Berkaitan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di Seluruh Malaysia

Negeri	Enakmen ibu / Undang-undang Subsidiari Berkaitan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam
Perlis	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]
Pulau Pinang	Enakmen ibu: - Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989] Undang-undang subsidiari: - Kaedah-Kaedah Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pulau Pinang) 2001 [Kaedah Pg. P.U. 11/2001]
Kedah	Enakmen ibu: - Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988] Undang-undang subsidiari: - Atoran Penyelenggaraan Madrasah² Dan Sekolah² Ugama Ra'ayat Negeri Kedah, Tahun 1972 [K.P.U. 16/1972]
Perak	Enakmen ibu: - Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] Undang-undang subsidiari: - Kaedah-Kaedah Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1997 [Pk. P.U. 33/1997]
Selangor	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

	Enakmen berkaitan pindaan: • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2001 [Enakmen Selangor No. 7 Tahun 2001] Undang-undang subsidiari: • Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91]
Negeri Sembilan	Enakmen ibu: • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015) [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] Enakmen berkaitan pindaan: • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 1999 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1999] • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2000 [Enakmen Negeri Sembilan No. 6 Tahun 2000] • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2002 [Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2002] • Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2003 [Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2003] Undang-undang subsidiari: • * Peraturan-Peraturan Lembaga Pentadbiran Sekolah-Sekolah Agama Rendah, Negeri Sembilan, Tahun 1963

	[N.S. P.U. 6/1964] * Peraturan-peraturan Lembaga Pentadbiran Sekolah-Sekolah Agama Rendah, Negeri Sembilan, Tahun 1963 [N.S. P.U. 6/1964] telah dimansuhkan sebagaimana yang dinyatakan dalam seksyen 30 Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996.
Melaka	Enakmen ibu: * Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Melaka 1988 [Enakmen Melaka No. 2 Tahun 1988] * Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Melaka 1988 (Enakmen Melaka No. 2 Tahun 1988) telah dimansuhkan sebagaimana yang dinyatakan dalam subseksyen 39(1) Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002. - Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] Enakmen berkaitan pindaan: - Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka)(Pindaan) 2003 [Enakmen Melaka No. 8 Tahun 2003] Undang-undang subsidiari: - Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003]
Johor	Enakmen ibu: - Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991] Undang-undang subsidiari: - Suratcara Pengurusan Institusi Pendidikan Agama Swasta (Negeri Johor) 2010 *Suratcara ini dibuat selaras kuasa yang diberi oleh seksyen 28(a) Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991

Pahang	Enakmen ibu: - Subseksyen 248 (n) Enakmen Pentadbiran Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang [Enakmen Pahang No.8 Tahun 1982] *Subseksyen 248 (n) Enakmen Pahang No.8 Tahun 1982 telah dimansuhkan oleh Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam 1991 [Enakmen Pahang No. 3 Tahun 1991] - Subseksyen 116 (n) Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam 1991 [Enakmen Pahang No.3 Tahun 1991] Undang-undang subsidiari: - Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Ugama Negeri Pahang 1985 [Phg. P.U. 1/86] * Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Ugama Negeri Pahang 1985 [Phg. P.U. 1/86] telah disemak dan digantikan dengan Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019] pada tahun 2019. - Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 (Disemak – 2019) [PHG. P.U. 33/2019]
Terengganu	Enakmen ibu: - Seksyen 225 (r) Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Agama Islam 1986 [Enakmen Terengganu No. 12 Tahun 1986] * Enakmen Terengganu No. 12 Tahun 1986 telah dimansuhkan dan digantikan dengan Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Agama Islam (Terengganu) 2001 [Enakmen Terengganu No. 2 Tahun 2001] Undang-undang subsidiari: - Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]
Sabah	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]

Kelantan	Enakmen ibu: Seksyen 96 dan Seksyen 135 Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]
Sarawak	Enakmen ibu: Seksyen 58 (1) (e) Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]
Wilayah Persekutuan	Akta ibu: - Seksyen 97 Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505] Akta berkaitan pindaan: - Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) (Pindaan) 2019 [Akta A1592] * Akta A1592 adalah melibatkan pindaan terhadap seksyen 7, seksyen 97 dan seksyen 99 Akta 505. * Setakat carian yang dibuat melalui pengkalan data Lawnet (E-Gazette) pada 21 Oktober 2023, didapati bahawa Akta A1592 belum berkuatkuasa kerana masih belum mempunyai tarikh kuatkuasa yang ditetapkan oleh Yang di-Pertuan Agong melalui pemberitahuan dalam Warta.

Sumber : Laman Sesawang E-Syariah, Current Law Journal (CLJ) dan Lawnet untuk Akta, Enakmen, dan undang-undang subsidiari yang berkaitan undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di Malaysia

4.3 Kawalan terhadap Pendaftaran dan Operasi STS di bawah Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam

4.3.1 Pendaftaran STS

Bertitik tolak daripada permintaan yang tinggi oleh masyarakat yang mahu melahirkan generasi *huffaz*, kewujudan STS semakin berkembang pesat di Malaysia dari semasa ke semasa. Banyak STS ditubuhkan oleh individu persendirian, syarikat, mahupun

pertubuhan Islam. Namun, di sebalik keghairahan menubuhkan STS, masih banyak STS yang beroperasi tetapi tidak berdaftar dengan JAIN dan perkara ini menyukarkan usaha pemantauan oleh pihak berwajib.

Keperluan untuk STS berdaftar dengan JAIN amat dititikberatkan bagi membolehkan JAIN membuat pemantauan terhadap operasi STS terutamanya dari sudut pentadbiran, kewangan dan keselamatan sekolah tersebut. Pemantauan oleh pihak JAIN penting bagi memastikan dana pendidikan terutamanya hasil sumbangan orang ramai tidak disalahguna bagi tujuan peribadi, di samping menjaga keselamatan pelajar tahfiz yang kebanyakannya masih kanak-kanak di bawah umur 18 tahun.⁹³ Senarai Peruntukan nyata (*express provision*) di bawah Enakmen, Akta, serta Peraturan-peraturan di setiap Negeri dan Wilayah Persekutuan berkenaan kewajipan statutori pengusaha atau pentadbir STS mendapatkan kelulusan pendaftaran sekolah Islam adalah seperti di Jadual 4.2.

Jadual 4.2

Peruntukan Undang-Undang Nyata (*Express Provision*) Berkenaan Kewajipan Statutori Sekolah-Sekolah Islam Swasta Mendapatkan Kelulusan Pendaftaran Sekolah Islam

Negeri	Enakmen, Akta atau Peraturan Berkaitan Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Islam	Peruntukan Undang-Undang Nyata (<i>Express Provision</i>) Berkenaan Kewajipan Statutori Sekolah-Sekolah Islam Swasta Mendapatkan Kelulusan Pendaftaran Sekolah Islam
Perlis	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]	Seksyen 12

⁹³ Mohamed Ishak Abdul Hamid & Nik Azahani Nik Mohammad, "Duty of Care of Educational Administrators and Higher Education Institutions in Malaysia, [2015] 1 MLJ xiv.

Pulau Pinang	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]	Seksyen 12
Kedah	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]	Seksyen 12
Perak	Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996]	Seksyen 5
Selangor	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]	Seksyen 12
Negeri Sembilan	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015) [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996]	Seksyen 12
Melaka	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002]	Seksyen 5
Johor	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]	Seksyen 12
Pahang	Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 (Disemak – 2019) [PHG. P.U. 33/2019]	Kaedah 4
Terengganu	Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]	Kaedah 4
Sabah	Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]	Seksyen 12
Kelantan	Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]	Seksyen 135
Sarawak	Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]	Subseksyen 58 (1)(e)

Wilayah Persekutuan	Akta Pentadbiran Undang- Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]	Tiada
---------------------	---	-------

Sumber : Laman Sesawang E-Syariah, Current Law Journal (CLJ) dan Lawnet untuk Akta, Enakmen, dan undang-undang subsidiari yang berkaitan undang-undang Pengawalan Sekolah Agama Islam di Malaysia

Berdasarkan analisis di atas, didapati sebanyak sebelas buah negeri iaitu Pulau Pinang, Kedah, Perak, Perlis, Selangor, Melaka, Negeri Sembilan, Johor, Terengganu, Pahang, dan Sabah mempunyai peruntukan undang-undang yang hampir sama berkenaan kewajipan berkenaan pengawalan sekolah-sekolah Islam yang mewajibkan pendaftaran ke atas mana-mana orang atau kumpulan orang yang berhasrat untuk menubuhkan dan menjalankan operasi STS. Contohnya di Selangor, subseksyen 12 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] melarang mana-mana orang atau kumpulan orang untuk menubuhkan atau mendirikan sekolah Islam (termasuk STS) melainkan jika sekolah Islam tersebut didaftarkan mengikut peruntukan-peruntukan Enakmen tersebut.

Bagi semua Wilayah Persekutuan pula, subseksyen 97 Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505] memperuntukkan kuasa kepada Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) untuk mendaftar sekolah agama Islam di Wilayah Persekutuan.⁹⁴ Namun setakat ini, tidak ada peruntukan nyata (*express provision*) mengenai kewajipan pendaftaran yang dikenakan ke atas mana-mana orang atau kumpulan orang yang ingin menubuhkan

⁹⁴ Penyelidik merujuk kepada subseksyen 97 (a) yang terkini sebagaimana pindaan yang dibuat oleh Parlimen melalui Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) (Pindaan) 2019 [Akta A1592]. Sungguhpun begitu, setakat carian yang dibuat melalui pengkalan data Lawnet (E-Gazette) pada 21 Oktober 2023, didapati bahawa Akta A1592 belum berkuatkuasa kerana masih belum mempunyai tarikh kuatkuasa yang ditetapkan oleh Yang di-Pertuan Agong melalui pemberitahuan dalam Warta.

sekolah agama Islam.

Begitu juga di negeri Sarawak. Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001] juga tidak mengandungi peruntukan khusus yang mewajibkan pendaftaran sekolah Islam (termasuk STS) ke atas mana-mana orang atau kumpulan orang yang mahu menubuhkannya. Namun, subseksyen 58 (1) (e) Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001] tersebut menyatakan bahawa tidak ada orang yang boleh menggunakan tempat atau bangunan sebagai sekolah Islam tanpa kelulusan bertulis daripada Majlis Islam Sarawak (MIS).

Sementara itu di Kelantan, subseksyen 96 (1) Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994] memperuntukkan bahawa Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK) mempunyai kuasa untuk mendaftarkan Sekolah Agama Islam (termasuklah STS) di negeri itu. Keengganan pengusaha atau pentadbir STS untuk mendaftarkan sekolah agama Islam di bawah kelolaannya adalah merupakan suatu pelanggaran kepada seksyen 135 Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994], dan jika sabit kesalahan, mahkamah boleh menjatuhkan hukuman denda tidak melebihi dua ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi enam bulan atau kedua-duanya. Selain itu, mahkamah turut boleh memerintahkan supaya STS yang berkenaan dibubarkan. Sungguhpun begitu, subseksyen 96 (2) Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994] memberikan kuasa kepada Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK) untuk memberikan pengecualian pendaftaran dan pengawalan kepada mana-mana sekolah agama Islam.

Bagi sebelas buah negeri iaitu Pulau Pinang, Selangor, Kedah, Perlis, Perak, Johor, Melaka, Negeri Sembilan, Terengganu, Pahang, dan Sabah, kegagalan pengusaha atau pentadbir STS mendaftarkan institusinya dengan MAIN akan berhadapan dengan implikasi perundangan berupa pertuduhan kes pendakwaan di mahkamah. Sungguhpun begitu, bidang kuasa mahkamah yang akan mendengar kes berkaitan pendaftaran sekolah agama Islam adalah bergantung kepada peruntukan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri tersebut sama ada tertuduh akan dituduh di mahkamah syariah atau mahkamah sivil.

Enakmen di lima buah negeri seperti Perlis, Kedah, Johor, Negeri Sembilan dan Perak secara jelas memberikan kuasa kepada mahkamah syariah atau mahkamah kadi untuk membicarakan kes melibatkan pendaftaran sekolah Islam dan kesalahan-kesalahan lain di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam. Namun di Perak, satu-satunya kesalahan di bawah Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] yang tidak akan dituduh di mahkamah syariah adalah kesalahan menghalang pendaftar sekolah Islam atau nazir sekolah Islam kerana pertuduhan akan di buat di bawah Kanun Keseksaan.⁹⁵

Sementara di Pahang, kaedah 15 Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019] (Disemak – 2019) memperuntukan kesalahan berkaitan pengendalian sekolah Islam tanpa sijil pendaftaran yang sah merupakan suatu kesalahan di bawah seksyen 13 Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 2013 yang mana ianya akan dibicarakan di bawah bidang kuasa mahkamah syariah.

⁹⁵ Perkara ini dinyatakan dalam seksyen 24 Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] yang dibaca bersama seksyen 21 Enakmen yang sama.

Manakala empat buah negeri lain seperti Pulau Pinang, Selangor, Melaka, dan Sabah memberikan kuasa kepada mahkamah sivil (i.e mahkamah majistret) untuk membicarakan kesalahan-kesalahan di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam.

Peruntukan berkenaan bidang kuasa Mahkamah Majistret untuk membicarakan kes-kes di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Islam di negeri Pulau Pinang, Selangor, Melaka dan Sabah tidak bercanggah dengan Perlembagaan Malaysia, sebagaimana yang telah diputuskan oleh YA Hakim Mahkamah Tinggi Malaya di Melaka di dalam kes *Pendakwa Raya lwn. Mohd Noor Jaafar*⁹⁶.

Dalam kes *Pendakwa Raya lwn. Mohd Noor Jaafar* [2006] 1 CLJ (Sya) 71, suatu semakan undang-undang telah dibuat oleh Mahkamah Majistret Melaka ke Mahkamah Tinggi Malaya di Melaka berhubung isu bidang kuasa Mahkamah untuk mendengar kes ini dan kuasa hak untuk menjalankan pendakwaan. Tertuduh dalam kes ini telah dituduh di Mahkamah Majistret Melaka dengan kesalahan di bawah subseksyen 5(1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] kerana mengendalikan sebuah sekolah Islam yang tidak didaftar di bawah Enakmen tersebut.

Pendakwaan telah dijalankan oleh Pendakwa Syarie setelah mendapat keizinan bertulis dari Timbalan Pendakwa Raya di bawah subseksyen 376 (iii) dan subseksyen 377 (b) Kanun Prosedur Jenayah, dibaca bersama dengan Perkara 145 (3)

⁹⁶ *Pendakwa Raya lwn. Mohd Noor Jaafar* [2006] 1 CLJ (Sya) 71

Perlembagaan Persekutuan, serta seksyen 3 Akta Tafsiran 1948 dan 1967 [Akta 388].

Pihak pendakwaan berhujah bahawa seorang Timbalan Pendakwa Raya adalah berkuasa untuk membenarkan atau memberikan persetujuan kepada pegawai dari mana-mana jabatan kerajaan untuk mendakwa seseorang yang dituduh dengan suatu kesalahan di bawah enakmen. Manakala peguam tertuduh berhujah bahawa kuasa pendakwaan tersebut adalah tidak sah dan bertentangan dengan Perlembagaan Persekutuan.

YA Hakim Low Hop Bing (di muka surat 91) menggunakan kaedah pendekatan hal perkara (*subject matter approach*) telah memutuskan bahawa :

“That brings me to the consideration of the charge in question under s. 5(1) of the Enactment, in which no person or body of persons may establish or maintain a religious school (in this case, Tadika Pasti Al Khauthar) unless it is registered in accordance with the provisions of the Enactment. In my judgment, the nature of the offence under s. 5(1) does not belong to the category of offences against the precepts of the religion of Islam and so it is clearly not within the exclusive jurisdiction of the Syariah Courts. Support for my view may be found in the “subject matter approach” expounded in the judgment of Haidar Mohd Noor CJ (Malaya) who spoke for the Federal Court in The Islamic Council of Penang & Butterworth v. Shaik Zolkaffily, supra, by looking at the State Enactment to see whether or not the Syariah Courts have been expressly conferred jurisdiction on a given subject matter. The Federal Court rejected the “remedy prayed for” approach.

The “pith and substance approach” adopted by the majority decision of the then Supreme Court in Mamat bin Daud, supra, is, in my view, analogous to the “subject matter approach” herein. Since

the subject matter before me concerns the registration of an Islamic religious school and not the precepts of the religion of Islam, there can be no doubt that the Malacca State Legislature has clearly intended to exclude the subject matter from the jurisdiction of the Syariah Courts and instead conferred the jurisdiction on a magistrate. In other words, it is not a matter within the jurisdiction of the Syariah Courts.”

Berdasarkan analisis terhadap alasan penghakiman di atas, kajian ini merumuskan bahawa Mahkamah Tinggi Malaya di Melaka telah membuat tafsiran bahawa Badan Perundangan negeri Melaka telah menggunakan kaedah pendekatan hal perkara (*subject matter approach*) dalam menetapkan bidang kuasa mahkamah majistret untuk membicarakan kes pertuduhan di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] dengan mengambil kira bahawa jenis kesalahan yang diperuntukkan dalam Enakmen tersebut bukanlah dalam kategori kesalahan terhadap ajaran agama Islam. Selain itu, dalam keadaan peruntukan seksyen 33 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] telah memberikan kuasa secara nyata (*expressly conferred jurisdiction*) kepada Mahkamah Majistret Kelas Pertama untuk membicarakan kesalahan di bawah Enakmen tersebut, maka peruntukan seksyen 33 tersebut adalah sah dan tidak melanggar Perkara 121(1) dan 121 (A1) Perlembagaan Persekutuan.

Berbeza keadaannya dengan pendekatan yang diambil di Negeri Sembilan. Diawal penggubalan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996], seksyen 23 memperuntukkan bidang kuasa Mahkamah Majistret Kelas Pertama untuk membicarakan apa-apa kesalahan di bawah

Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 tersebut. Namun melalui pindaan undang-undang yang dilakukan pada tahun 2000, perkataan “Mahkamah Majistret Kelas Pertama” telah digantikan dengan perkataan “Mahkamah Syariah”.⁹⁷

Seksyen 23 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] telah sekali lagi dipinda pada tahun 2002 bagi menetapkan bidang kuasa kepada “Mahkamah Tinggi Syariah” untuk membicarakan apa-apa kesalahan di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] tersebut.⁹⁸ Berdasarkan “Huraian” dalam Rang Undang-undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2002 (Negeri Sembilan), adalah jelas bahawa tujuan Fasal 13 dalam Rang Undang-undang tersebut adalah untuk meminda seksyen 23 Enakmen ibu dengan menggantikan perkataan “Majistret Kelas Pertama” dengan perkataan “Tinggi Syariah”.⁹⁹

Penyelidik berpendapat bahawa pindaan terhadap seksyen 23 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] yang memperuntukkan bidang kuasa kepada Mahkamah Tinggi Syariah untuk membicarakan kes di bawah Enakmen yang sama ini juga adalah tidak bersalahan dengan Perlembagaan Persekutuan kerana urusan pengawalan sekolah-sekolah Islam adalah melibatkan hal-ehwal pentadbiran institusi Islam sebagaimana yang termaktub

⁹⁷ Seksyen 3 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2000 [Enakmen Negeri Sembilan No. 6 Tahun 2000] meminda untuk kali pertama terhadap seksyen 23 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996].

⁹⁸ Seksyen 13 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2002 [Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2002] meminda untuk kali kedua terhadap seksyen 23 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996].

⁹⁹ Rang Undang-undang Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2002 dalam Warta Kerajaan Negeri Sembilan Jil. 55 No. 1 (Tambahan No. 1) bertarikh 28 Mac 2002

di dalam Butiran 1, Senarai II (Senarai Negeri), Jadual Kesembilan, Perlembagaan Persekutuan.

Hasil penelitian terhadap dapatan di atas, boleh dirumuskan bahawa badan perundangan negeri adalah bebas untuk mengambil mana-mana kaedah pendekatan yang bersesuaian di sisi undang-undang dalam menetapkan bidang kuasa mahkamah, sama ada kepada mahkamah sivil atau mahkamah syariah, untuk membicarakan apa-apa kesalahan di bawah undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing.

4.3.2 Keperluan Menubuhkan Jemaah Pengurusan Sekolah (JPS)

Undang-undang menetapkan bahawa untuk menubuhkan sekolah agama Islam seperti STS, institusi pendidikan Islam tersebut mestilah mencadangkan beberapa nama individu yang berkeelayakan untuk dilantik sebagai ahli JPS. JPS merupakan pertubuhan perbadanan yang diiktiraf sebagai suatu entiti perundangan (*legal entity*) yang bertindak sebagai pemegang amanah kepada STS yang ditubuhkan.¹⁰⁰ Seksyen 8 Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] mengiktiraf JPS sebagai suatu pertubuhan perbadanan yang kekal turun-temurun mempunyai suatu meterai biasa, serta boleh mendakwa atau didakwa atas namanya.

Bagi lapan buah negeri iaitu Perlis, Pulau Pinang, Kedah, Perak, Selangor, Negeri

¹⁰⁰ Sebagai contoh, lihat Enakmen 3 Tahun 2002 (Melaka). Subseksyen 15 (1) menyatakan bahawa Jemaah (i.e JPS) hendaklah menjadi pemegang amanah kepada sekolah agama (Islam) dan hendaklah mempunyai kuasa untuk melakukan segala perkara yang suaimanfaat atau semunasabahnya perlu atau bersampingan dengan perjalanan kuasa dan pelaksanaan fungsi dan kewajipannya.

Sembilan, Melaka, dan Johor, permohonan untuk pendaftaran STS mewajibkan pemohon menyertakan suatu Suratcara Sekolah Agama Islam (disebut sebagai “Suratcara Jemaah”) dalam format yang ditetapkan mengikut negeri masing-masing. Contohnya di Selangor, format Suratcara Jemaah boleh didapati dalam Jadual II, Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91] yang mana ianya mengandungi maklumat berkenaan nama STS dan objektif penubuhannya, komposisi JPS, syarat menjadi ahli JPS, kaedah Mesyuarat JPS, dan kaedah pengurusan akaun sekolah Islam.

Di Sabah, Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991] tidak menggunakan istilah JPS, sebaliknya menamakan pertubuhan perbadanan yang bertanggungjawab ke atas pengurusan STS di negeri tersebut sebagai Lembaga Pengurusan (LPS).¹⁰¹ Sungguhpun terdapat perbezaan dari segi istilah, pada hakikatnya LPS mempunyai kuasa dan tanggungjawab yang sama seperti JPS.

Penubuhan JPS dan keanggotaan ahli-ahli JPS yang berintegriti amat dititikberatkan oleh sebahagian besar MAIN di Malaysia demi memastikan dana Pendidikan STS ditadbir urus dengan baik. Hal ini dapat dilihat melalui penggubalan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam di kebanyakan negeri yang menetapkan syarat bahawa individu yang dilantik menjadi ahli JPS mestilah seorang yang layak dan sesuai atau patut. Sekiranya Pendaftar sekolah Islam mendapati ahli JPS bukanlah

¹⁰¹ Enakmen 7 Tahun 1991 (Sabah), seksyen 5 menggariskan bahawa pendaftaran sekolah agama Islam hendaklah disertai suratcara bagi menubuhkan LPS. LPS berperanan penting sebagai pemegang amanah bagi semua aset dan harta sekolah agama Islam itu. Peruntukan ini juga menetapkan bahawa LPS hendaklah terdiri daripada sekurang-kurangnya 7 orang dan hendaklah memegang apa-apa jawatan yang perlu bagi sekolah agama Islam itu.

seorang yang layak dan sesuai atau patut, pendaftar sekolah Islam boleh mengarahkan JPS untuk memecat ahli tersebut dan menggantikannya dengan orang lain.

Huraian kepada kriteria layak dan sesuai atau patut bagi setiap ahli JPS boleh dilihat melalui Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Islam di negeri masing-masing. Contohnya di Perak, seksyen 12 Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] menetapkan kriteria bahawa individu yang akan dilantik sebagai ahli JPS mestilah seorang warganegara Malaysia, berbudi pekerti tinggi, tidak bankrap, dan tidak pernah disabitkan dengan kesalahan jenayah yang boleh dihukum dengan pemenjaraan setahun atau lebih.¹⁰²

Manakala di Selangor pula, kaedah 7 Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91] menggariskan bahawa seseorang individu itu akan hilang kelayakan sebagai ahli JPS apabila diisytiharkan sebagai tidak berfikiran waras; atau seorang bankrap yang belum dilepaskan; atau disabitkan bersalah oleh Mahkamah dan dihukum penjara bagi suatu tempoh yang tidak kurang daripada satu tahun atau dikenakan denda tidak kurang daripada RM2,000.

Namun, tidak semua negeri yang mewajibkan penubuhan JPS. Misalnya di Pahang, tiada peruntukan tentang keperluan untuk STS ditubuhkan oleh JPS, sebaliknya mana-mana orang atau badan boleh membuat permohonan untuk menubuhkan sekolah Islam.¹⁰³ Manakala di Terengganu juga, kaedah 5 Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan

¹⁰² Walau bagaimanapun, dalam keadaan khas dan tidak berlawanan dgn kepentingan awam, MAIPK boleh mengecualikan orang itu dari kelayakan sebagaimana yang digariskan dalam seksyen 12 tersebut.

¹⁰³ Kaedah 2 dibaca bersama Kaedah 6 Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 (Disemak – 2019) [PHG. P.U. 33/2019]

Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88] menyatakan bahawa permohonan pendaftaran STS dibuat oleh mana-mana orang atau badan, namun tidak ada dinyatakan secara khusus berkenaan syarat-syarat kelayakan untuk menjadi pengurus sekolah. Sementara itu, di semua Wilayah Persekutuan, Sarawak dan Kelantan pula langsung tidak ada peruntukan undang-undang yang menetapkan syarat kewajipan penubuhan JPS dalam operasi STS.

Berdasarkan analisis di atas, penyelidik mendapati bahawa penubuhan JPS dan pemilihan ahli-ahli JPS yang layak berdasarkan syarat-syarat yang digariskan dalam enakmen ibu ataupun undang-undang subsidiari amat penting sebagai tapisan kelayakan di peringkat awal bagi memastikan STS ditadbir urus oleh individu-individu yang layak dan berintegriti bagi menghalang pelakuan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

4.3.3 Kuasa-kuasa JPS

Ketelitian dalam melantik ahli-ahli JPS adalah berkait rapat dengan besarnya kuasa-kuasa yang dimiliki oleh JPS dalam menguruskan STS. Bagi empat buah negeri iaitu Pulau Pinang, Selangor, Negeri Sembilan, dan Sabah, undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam telah memperuntukan kuasa yang luas kepada JPS untuk menguruskan harta dan mengendalikan dana pendidikan STS tanpa perlu meminta kebenaran bertulis daripada MAIN dalam melaksanakan kuasa-kuasa mereka. Contohnya di Selangor, seksyen 8 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] memperuntukkan kuasa yang besar kepada JPS dalam mengendalikan dana Pendidikan di STS seperti berikut:-

“(a) untuk memperolehi, membeli, mengambil, memegang, menikmati harta alih atau tak alih dari tiap-tiap jenis dan memindah hak, menyerah hak, menyerahkan balik, menyerahkan, menggadai, menggadai janji, mendemis, menyerah hakkan semula, memindah milik atau selainnya melupuskan, atau menguruskan atau memajukan mana-mana harta alih atau tak alih atau apa-apa kepentingan dalamnya yang terletak hak pada Jemaah atas apa-apa terma yang disifatkannya patut;

(b) untuk membuat apa-apa perkiraan dengan Kerajaan Negeri atau Persekutuan atau pihak berkuasa yang mungkin berfaedah kepada tugas-tugas Jemaah atau mana-mana antaranya dan mendapatkan daripada Kerajaan atau mana-mana pihak berkuasa itu apa-apa hak, keistimewaan dan konsesi yang difikirkan mustahak didapatkan oleh Jemaah dan melaksanakan, menjalankan dan mematuhi mana-mana perkiraan, hak keistimewaan dan konsesi itu;

(c) melakukan segala perkara lain yang bersampingan atau berfaedah bagi mencapai maksud tugas-tugas dan menjalankan kuasa-kuasa Jemaah.”

Bagi empat buah negeri yang lain iaitu Perlis, Kedah, Melaka dan Johor, walaupun undang-undang pengawalan sekolah-sekolah agama Islam negeri memperuntukkan kuasa-kuasa kepada JPS untuk menguruskan harta dan mengendalikan dana pendidikan STS seumpama kuasa-kuasa yang disebutkan di

atas, namun kuasa-kuasa JPS tersebut adalah tertakluk di bawah pemantauan pihak berkuasa negeri apabila JPS perlu memohon kebenaran bertulis daripada MAIN terlebih dahulu sebelum boleh melaksanakan kuasa-kuasa mereka dalam mengendalikan dana pendidikan di STS.

Contohnya di Kedah, subseksyen 8 (1) (a), (b), dan (c) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988] memperuntukkan kuasa-kuasa JPS yang sama sepertimana yang dinyatakan di dalam seksyen 8 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] di atas. Namun subseksyen 8 (2) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988] menetapkan syarat bahawa semua kuasa-kuasa yang disebut di bawah subseksyen 8 (1) (a), (b), dan (c) Enakmen yang sama hendaklah terlebih dahulu mendapat kebenaran secara bertulis daripada Majlis Agama Islam Kedah (MAIK).

Penyelidik berpendapat bahawa undang-undang yang memperuntukkan kuasa JPS secara bersyarat seperti yang termaktub di dalam subseksyen 8 (2) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988] akan membuka ruang dan peluang kepada MAIN, melalui agensi penguatkuasanya iaitu JAIN, untuk memantau secara dekat perjalanan tadbir urus dana pendidikan di STS bagi setiap transaksi yang dilakukan oleh JPS.

Sungguhpun begitu, penyelidik menyedari hakikat bahawa ketetapan undang-undang sebegini akan meningkatkan bebanan kerja di pihak MAIN dan JAIN, serta memerlukan sistem pemantauan yang berkesan melalui formula tertentu bagi

mengatasi masalah kekurangan sumber manusia di pihak MAIN dan JAIN dalam melaksanakan keperluan undang-undang tersebut.

Sementara di Perak pula, walaupun tiada seksyen khusus di dalam Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] berkenaan kuasa-kuasa JPS dalam menguruskan harta dan mengendalikan dana pendidikan, namun subseksyen 15 (b), (c) dan (f) Enakmen yang sama memperuntukkan tugas-tugas JPS untuk memungut dan menerima yuran dan bayaran lain yang kena dibayar oleh pelajar atau ibu bapa atau penjaga pelajar sekolah itu, selain JPS mempunyai tugas untuk memungut dan menerima bayaran lain bagi sekolah termasuk pemberian daripada Kerajaan Persekutuan, Kerajaan Negeri, Majlis Agama Islam dan 'Adat Melayu Perak (MAIPk), badan berkanun, atau derma daripada mana-mana orang atau pertubuhan. JPS juga ditugaskan untuk membuat pinjaman daripada mana-mana institusi atau perbadanan dengan kelulusan khas bertulis daripada MAIPk. Peruntukan undang-undang sedemikian secara tidak langsung memberikan kuasa kepada JPS untuk melaksanakan tugas-tugas tersebut.

Manakala undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di empat buah negeri yang lain iaitu Pahang, Terengganu, Kelantan dan Sarawak, serta Wilayah-Wilayah Persekutuan, tidak mempunyai peruntukan undang-undang yang khusus berkenaan JPS dan kuasa-kuasa JPS.

4.3.4 Pengurusan Akaun Sekolah Islam dan Pelaporan Akaun Tahunan Sekolah Islam

Undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam telah meletakkan tanggungjawab kepada pihak STS untuk menubuhkan akaun sekolah Islam dan menguruskan dana pendidikan secara sistematik demi memastikan rekod kewangan sekolah Islam dapat diselenggara dengan baik. Di kebanyakan negeri, undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam telah meletakkan tanggungjawab statutori kepada pihak STS untuk menubuhkan dan mentadbir akaun sekolah Islam serta menghantar laporan akaun tahunan kepada Pendaftar sekolah Islam. Tanggungjawab statutori tersebut adalah seperti di Jadual 4.3:

Jadual 4.3:

Peruntukan Undang-undang berkenaan Tanggungjawab Statutori Sekolah-sekolah Islam Swasta untuk Menubuhkan Akaun Sekolah Islam dan Menghantar Laporan Akaun Tahunan Sekolah Islam

Negeri	Tanggungjawab Statutori Sekolah Islam Swasta untuk Menubuhkan dan Mentadbir / Menyelenggara Akaun Sekolah Islam	Tanggungjawab Statutori Sekolah Islam Swasta untuk Menghantar Laporan Akaun Tahunan Sekolah Islam kepada Pendaftar Sekolah Islam
Perlis	Enakmen ibu: Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-	Enakmen ibu: Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-

	Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]	Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]
Pulau Pinang	Enakmen ibu: - Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989] Undang-undang subsidiari: - Kaedah 19 Kaedah-Kaedah Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pulau Pinang) 2001 [Kaedah Pg. P.U. 11/2001]	Enakmen ibu: Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]
Kedah	Enakmen ibu: Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]	Enakmen ibu: Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]
Perak	Enakmen ibu: - Subseksyen 17 (1) Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] - Subseksyen 18 (1) (a) hingga subseksyen 18 (1)(d) Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996]	Enakmen ibu: - Subseksyen 18 (1) (e) Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] Undang-undang subsidiari: - Kaedah 14 Kaedah-Kaedah Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1997 [Pk. P.U. 33/1997]

Selangor	Enakmen ibu: Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]	Enakmen ibu: - Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] Undang-undang subsidiari: - Jadual II Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91]
Negeri Sembilan	Enakmen ibu: Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 (Disemak 2015)]	Enakmen ibu: Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 (Disemak 2015)]
Melaka	Enakmen ibu: Subseksyen 16 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002]	Enakmen ibu: - Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] Undang-undang subsidiari: - Peraturan 11 Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003]
Johor	Enakmen ibu: Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]	Enakmen ibu: Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]

Pahang	Undang-undang subsidiari: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)]	Undang-undang subsidiari: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)]
Terengganu	Undang-undang subsidiari: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]	Undang-undang subsidiari: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]
Sabah	Enakmen ibu: • Subseksyen 9 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]	Enakmen ibu: • Seksyen 10 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]
Kelantan	Enakmen ibu: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]	Enakmen ibu: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]
Sarawak	Enakmen ibu: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]	Enakmen ibu: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]

Wilayah Persekutuan	Akta ibu: • Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]	Akta ibu: Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]
---------------------	---	---

Sumber : Laman Sesawang E-Syariah, Current Law Journal (CLJ) dan Lawnet untuk Akta, Enakmen, dan undang-undang subsidiari yang berkaitan undang-undang Pengawalan Sekolah Agama Islam di Malaysia

Berdasarkan jadual 4.3 di atas, kajian ini mendapati sembilan buah negeri iaitu Perak, Pulau Pinang, Selangor, Perlis, Kedah, Melaka, Johor, Negeri Sembilan dan Sabah meletakkan tanggungjawab statutori kepada pihak STS untuk menubuhkan akaun sekolah Islam dan menghantar laporan akaun tahunan sekolah Islam kepada Pendaftar sekolah Islam. Ini bermakna semua aliran keluar masuk dana pendidikan STS termasuklah kutipan yuran, hasil pelaburan, wang yang dipinjam, derma daripada orang ramai, pemberian dana oleh Kerajaan, perbelanjaan modal serta lain-lain transaksi kewangan wajib dibuat menggunakan akaun sekolah Islam tersebut.

Selain itu, berdasarkan perbandingan antara tiga belas buah negeri serta semua Wilayah Persekutuan, kajian ini mendapati bahawa terdapat tiga buah negeri iaitu Perak, Selangor dan Melaka yang menggariskan tanggungjawab statutori secara lebih terperinci kepada STS yang mana laporan akaun tahunan sekolah Islam hendaklah diaudit terlebih dahulu sebelum dihantar kepada Pendaftar sekolah Islam, selain menetapkan tempoh masa yang jelas untuk pihak STS menghantar laporan akaun tahunan sekolah Islam tersebut.

Sebagai contoh, Peraturan 11 Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003] meletakkan tanggungjawab kepada pengengerusi JPS atau mana-mana orang yang diberikan tanggungjawab terhadap pengurusan sekolah Islam untuk menyediakan laporan akaun tahunan sekolah Islam, dan memastikan laporan akaun sekolah Islam tersebut diaudit terlebih dahulu oleh juruaudit yang bertauliah atau juruaudit yang diluluskan oleh Pendaftar. Sebagai tambahan, Peraturan 11 Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003] tersebut juga menetapkan garis masa bahawa laporan akaun tahunan sekolah agama Islam dan laporan kewangan tahunan yang telah diaudit oleh juruaudit bertauliah hendaklah dihantar kepada Pendaftar tidak lewat daripada 31 Mac pada tahun berikutnya.

Bagi negeri Kelantan, Terengganu, Pahang, Sarawak dan semua Wilayah Persekutuan, didapati bahawa tiada tanggungjawab statutori kepada pihak STS untuk menubuhkan akaun sekolah Islam dan menghantar laporan akaun tahunan sekolah Islam kepada Pendaftar.

4.4 Penaziran STS di bawah Undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam

Pemantauan ke atas penubuhan dan operasi STS adalah penting untuk dijalankan secara berkala oleh Nazir sekolah Islam di negeri masing-masing. Hal ini bagi memastikan STS dan semua sekolah Islam mematuhi undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam dan mengamalkan tadbir urus yang baik serta menyediakan perkhidmatan pendidikan Islam yang bersandarkan fahaman *ahli sunnah wal jamaah*.

4.4.1 Pelantikan Nazir sekolah Islam

Nazir sekolah Islam adalah individu yang dilantik oleh MAIN selaras dengan peruntukan undang-undang di bawah Enakmen Pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing untuk menjalankan tugas-tugas penaziran di sekolah-sekolah Islam di negeri yang berkenaan. Contohnya di negeri Selangor, seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] memperuntukkan kuasa kepada MAIS untuk melantik beberapa orang Nazir sekolah Islam yang diperlukan untuk menjalankan tugas-tugas Nazir sekolah Islam di negeri tersebut.

Peruntukan undang-undang berkaitan pelantikan Nazir sekolah Islam adalah seperti di Jadual 4.4:

Jadual 4.4:

Peruntukan Undang-undang berkenaan Pelantikan Nazir sekolah Islam

Negeri	Punca kuasa Pelantikan Nazir Sekolah Islam	Punca kuasa pemberian kebenaran secara bertulis kepada mana-mana orang untuk menjalankan tugas Nazir Sekolah Islam	Pihak Berkuasa Melantik dan Pihak Berkuasa Memberikan Kebenaran
Perlis	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]	Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis (MAIPs)
Pulau Pinang	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah-	Majlis Agama Islam Negeri Pulau Pinang (MAINPP)

	Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]	Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]	
Kedah	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah- Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah- Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]	Majlis Agama Islam Kedah (MAIK)
Perak	Enakmen ibu: Subseksyen 19 (1) Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996]	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Namun, Subseksyen 19 (5) Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996] memperuntukkan berkenaan seorang nazir boleh dibantu oleh mana- mana pegawai atau kakitangan Majlis Agama Islam Negeri.	Majlis Agama Islam dan 'Adat Melayu Perak (MAIPk)
Selangor	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah- Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah- Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]	Majlis Agama Islam Selangor (MAIS)

Negeri Sembilan	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 (Disemak 2015)]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 (Disemak 2015)]	Majlis Agama Islam Negeri Sembilan (MAINS)
Melaka	Enakmen ibu: Subseksyen 19 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002]	Enakmen ibu: * Subseksyen 20 (1) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] *Peruntukan ini tidak menggunakan ayat "Majlis boleh membenarkan secara bertulis ...", sebaliknya menggunakan ayat "Majlis boleh memberi kuasa secara bertulis ...".	Majlis Agama Islam Melaka (MAIM) Sungguhpun begitu, subseksyen 19 (3) dan Subseksyen 20 (2) Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002 memperuntukkan bahawa nazir sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberikan kuasa untuk menjalankan kuasa, fungsi dan kewajipan Nazir Sekolah Islam hendaklah tertakluk kepada arahan dan kawalan Pendaftar Sekolah Islam.
Johor	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]	Majlis Agama Islam Negeri Johor (MAIJ)

Pahang	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Namun, Kaedah 3 Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)] ada menyatakan berkenaan pelantikan Pendaftar dan beberapa orang pegawai yang difikirkan perlu (sama ada mereka terdiri daripada pegawai awam atau tidak) bagi maksud pendaftaran sekolah agama Islam.	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)]	Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang (MUIP)
Terengganu	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Namun, kaedah 10 Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88] memperuntukkan tugas kepada Pesuruhjaya Hal Ehwal Agama Terengganu sendiri atau mana-mana pegawai Jabatan Hal Ehwal Agama Terengganu (JHEAT) yang diberi kuasa	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Penjelasan adalah sama seperti di ruangan sebelah berhubung kaedah 10 Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]	Pesuruhjaya Hal Ehwal Agama Terengganu yang dilantik oleh Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu di bawah seksyen 4 Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Agama Islam 1986 [Enakmen Terengganu No. 12 Tahun 1986].

	bertulis oleh Pesuruhjaya Hal Ehwal Agama Terengganu untuk menjalankan pemeriksaan ke atas sekolah Islam sekurang-kurangnya sekali dalam setiap tahun bagi memastikan sekolah Islam mematuhi Kaedah-kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88].		
Sabah	Enakmen ibu: Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]	Enakmen ibu: Seksyen 18 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]	Majlis Ugama Islam Sabah (MUIS)
Kelantan	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Namun, seksyen 139 Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994] memberi kuasa kepada Penyelia Agama atau mana-mana orang yang diberi kuasa oleh Majlis Agama Islam	Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini. Penjelasan adalah sama seperti di ruangan sebelah berhubung seksyen 139 Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994].	Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK)

	dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK) untuk menjalankan tugas penguatkuasaan terhadap kesalahan-kesalahan dalam Enakmen ini.		
Sarawak	Enakmen ibu: Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]	Enakmen ibu: Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]	Majlis Islam Sarawak (MIS)
Wilayah Persekutuan	Akta ibu: Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]	Akta ibu: Tiada peruntukan khusus berkenaan perkara ini dalam Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]	Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP)

Sumber : Laman Sesawang E-Syariah, Current Law Journal (CLJ) dan Lawnet untuk Akta, Enakmen, dan undang-undang subsidiari yang berkaitan undang-undang Pengawasan Sekolah Agama Islam di Malaysia

Penyelidik menafsirkan secara literal bahawa kuasa MAIN untuk melantik nazir sekolah Islam, terutamanya bagi sembilan buah negeri di Malaysia iaitu Pulau Pinang, Perlis, Kedah, Johor, Selangor, Melaka, Negeri Sembilan, Perak, dan Sabah tidak hanya tertumpu kepada lantikan tetap bagi kakitangan JAIN atau Pegawai Penguatkuasa Agama (PPA) semata-mata, tetapi boleh melantik mana-mana orang

yang berkecualan untuk menjalankan tugas-tugas nazir sekolah Islam. Namun, bagi empat buah negeri yang lain iaitu Pahang, Kelantan, Terengganu dan Sarawak, serta Wilayah-wilayah Persekutuan tidak mempunyai peruntukan undang-undang secara khusus berkenaan pelantikan nazir sekolah Islam.

4.4.2 Tugas-tugas Nazir Sekolah Islam

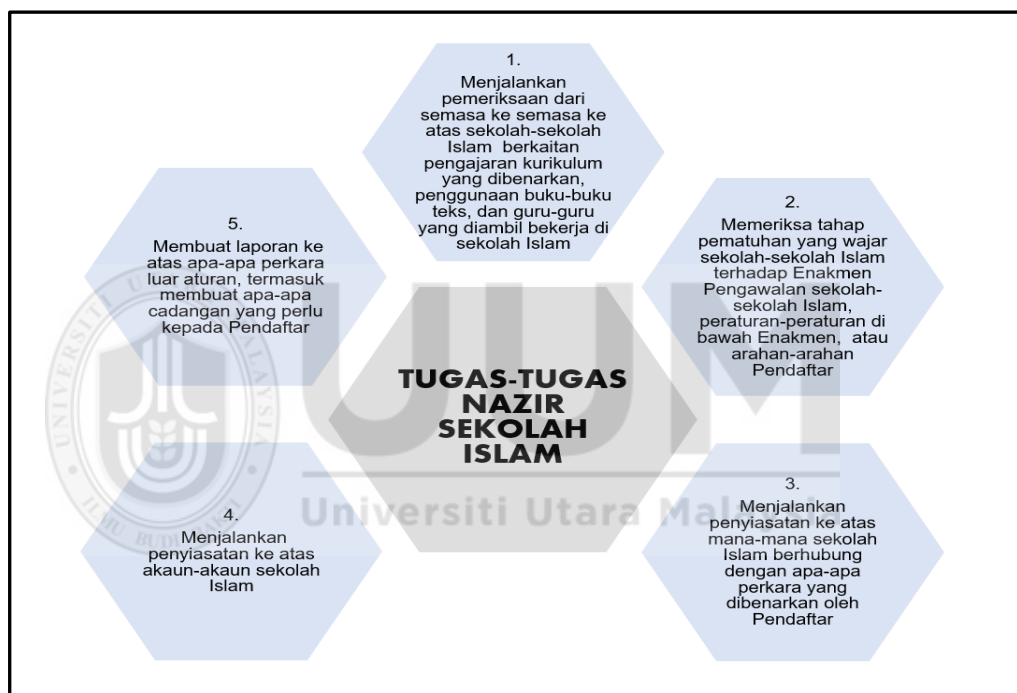
Terdapat sembilan buah negeri iaitu Perlis, Pulau Pinang, Kedah, Perak, Selangor, Negeri Sembilan, Melaka, Johor, dan Sabah mempunyai peruntukan undang-undang yang hampir sama berkenaan tugas-tugas nazir sekolah Islam di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing. Contohnya, seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] memperuntukkan seperti berikut:-

“Majlis boleh melantik beberapa orang Nazir sekolah Islam sepertimana yang diperlukan, yang tugas-tugasnya hendaklah termasuk –

- (a) menjalankan pemeriksaan, dari semasa ke semasa, ke atas Sekolah-sekolah Islam tentang pengajaran kurikulum yang dibenarkan, penggunaan buku-buku teks, guru-guru yang diambil bekerja dan pematuhan yang wajar akan Enakmen ini atau kaedah-kaedah yang dibuat di bawahnya atau arahan-arahan Pendaftar;*
- (b) menjalankan penyiasatan ke atas mana-mana Sekolah Islam berhubungan dengan apa-apa perkara yang dibenarkan oleh Pendaftar;*
- (c) menjalankan pemeriksaan ke atas akaun-akaun Sekolah Islam;*
dan

(d) membuat laporan ke atas apa-apa perkara luar aturan, termasuk membuat apa-apa cadangan yang perlu kepada Pendaftar.”

Salah satu daripada tugas-tugas nazir sekolah Islam adalah menjalankan penyiasatan ke atas akaun-akaun sekolah Islam. Tugas ini diberikan kepada nazir sekolah Islam demi memastikan akaun sekolah Islam ditadbir urus dengan baik oleh pihak pengurusan sekolah Islam termasuk STS.

Rajah 4.1: *Tugas-tugas Nazir Sekolah Islam*

Sumber : Seksyen 17 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

Namun, empat buah negeri yang lain iaitu Pahang, Kelantan, Terengganu dan Sarawak serta semua Wilayah Persekutuan tidak mempunyai peruntukan undang-undang yang khusus sama ada di bawah Enakmen ibu mahupun undang-undang subsidiari berkenaan tugas-tugas nazir sekolah Islam untuk memeriksa dan memantau pengurusan dana Pendidikan STS di negeri masing-masing.

4.4.3 Kuasa Nazir sekolah Islam dan Limitasinya

Premis STS merupakan kawasan persendirian dan tidak boleh dimasuki tanpa kebenaran, dan hak premis persendirian ini mestilah dihormati oleh tiap-tiap individu yang beriman termasuklah nazir sekolah Islam. Hal ini selaras dengan perintah Allah SWT yang menegah pencerobohan ke atas mana-mana premis persendirian sebagaimana firman Allah swt dalam Surah al-Nur, ayat 27 (yang bermaksud) :

“Wahai orang-orang yang beriman, janganlah kamu masuk ke dalam mana-mana rumah yang bukan rumah kamu, sehingga kamu terlebih dahulu meminta izin serta memberi salam kepada penghuninya; yang demikian adalah lebih baik bagi kamu, supaya kamu beringat (mematuhi cara dan peraturan yang sopan itu).”

Dalam menghormati hak premis kawasan persendirian tersebut, nazir sekolah Islam selaku pihak berkuasa agama turut mempunyai tanggungjawab untuk berpegang kepada prinsip *al-hisbah*. Prinsip *al-hisbah* iaitu menyeru kepada kebaikan dan melarang kepada kemungkaran, adalah sebagaimana firman Allah SWT dalam Surah Ali ‘Imran, ayat 104 (yang bermaksud) ¹⁰⁴ :

“Dan hendaklah ada antara kamu ada segolongan orang yang menyeru kepada kebajikan, menyuruh (berbuat) yang makruf, dan mencegah dari yang mungkar. Dan mereka itulah orang-orang yang beruntung.”

¹⁰⁴ Shamrahayu A. Aziz, *Isu Penguatkuasaan Undang-Undang Jenayah Syariah Di Malaysia* (Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 2016), 3.

Oleh yang demikian, bagi membolehkan nazir sekolah Islam menjalankan tugas-tugasnya secara berkesan dalam memantau operasi STS, nazir sekolah Islam memerlukan kuasa yang sah di sisi undang-undang untuk membenarkan mereka memasuki mana-mana premis institusi pendidikan agama Islam termasuklah STS. Kuasa yang sah adalah penting bagi mengelakkan nazir sekolah Islam dikenakan tindakan undang-undang berupa tuntutan sivil mahupun pertuduhan jenayah dalam menjalankan tugas. Hal ini rentetan undang-undang di Malaysia yang memberikan perlindungan kepada mana-mana premis persendirian daripada diceroboh oleh mana-mana pihak, termasuklah pihak penguatkuasa yang menjalankan tugas-tugas penguatkuasaan undang-undang tanpa kuasa yang sah. Prinsip tersebut telah diguna pakai di dalam kes *Rise (M) Sdn Bhd lwn. Inspektor, Kementerian Kesihatan Malaysia & anor* [2015] 9 MLJ 471, Yang Arif Pesuruhjaya Kehakiman, SM Komathy telah menyatakan bahawa:

“Setiap kemasukan yang tidak mendapat kebenaran adalah pencerobohan, hak orang yang memiliki atau berhak memiliki premis untuk menghalang orang lain daripada masuk ke premis adalah hak asas. Selaras dengan prinsip tersebut, seorang pegawai penguatkuasa yang masuk atau kekal dalam hartanah persendirian tanpa kebenaran atau lesen orang yang memiliki atau berhak memiliki, telah melakukan pencerobohan melainkan kemasukan atau kehadiran di premis tersebut diberikan kuasa atau dibenarkan oleh undang-undang. Kuasa kemasukan, penggeledahan dan penyitaan adalah antara yang paling mengganggu yang para penyiasat boleh jalankan. Oleh kerana penggeledahan dan penyitaan di bawah kuasa statutori membentuk pelanggaran asas

imuniti individu daripada campurtangan negeri dengan hartanah dan kebersendirian, adalah penting ia dijalankan selaras dengan undang-undang.”

Dalam konteks kuasa nazir sekolah Islam, sembilan buah negeri iaitu Pulau Pinang, Perlis, Perak, Selangor, Kedah, Negeri Sembilan, Johor, Melaka dan Sabah mempunyai peruntukan undang-undang yang membenarkan nazir sekolah Islam memasuki premis STS pada setiap masa yang munasabah bagi tujuan menjalankan pemeriksaan, penyiasatan, atau selainnya dalam memastikan sekolah itu ditadbir dengan sepatutnya. Peruntukan undang-undang tersebut adalah seperti yang dinyatakan dalam Jadual 4.5:

Jadual 4.5
Peruntukan Undang-Undang Berkenaan Kuasa Nazir Sekolah Islam Untuk Memasuki Premis, Memeriksa Dan Menyiasat Sekolah-Sekolah Islam Swasta

Negeri	Enakmen ibu / undang-undang subsidiari	Peruntukan undang-undang berkenaan kuasa kepada nazir sekolah Islam untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam
Perlis	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Perlis No. 5 Tahun 1989]	<i>Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis. Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam, seorang pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor atau mana-mana orang yang diberi kuasa dengan sempurnanya secara bertulis oleh Majlis boleh pada setiap masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Islam bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau selainnya bagi memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.</i>

Pulau Pinang	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam Pulau Pinang 1989 [Enakmen Pulau Pinang No. 1 Tahun 1989]	<i>Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis.</i> <i>Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberi kuasa secara bertulis oleh Majlis boleh pada setiap masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Islam bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau selainnya memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.</i>
Kedah	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Kedah No. 8 Tahun 1988]	<i>Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis.</i> <i>Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Agama, seorang pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada inspektor atau mana-mana orang yang diberi kuasa dengan sempurnanya secara bertulis oleh Pengarah Pendakwa boleh pada setiap masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Islam bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan penyiasatan atau selainnya memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.</i>
Perak	Enakmen ibu: Enakmen Kawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Perak No. 10 Tahun 1996]	<i>Seksyen 22. Kuasa untuk memasuki sekolah atau asrama.</i> <i>Pendaftar, Nazir atau mana-mana orang lain yang diberikuasa secara bertulis oleh Pendaftar, boleh pada setiap masa yang munasabah memasuki mana-mana sekolah atau asrama bagi maksud Enakmen ini atau Kaedah-Kaedah yang</i>

		dibuat di bawahnya dan Jemaah dan tiap-tiap kakitangan sekolah atau asrama itu hendaklah memberi kepada orang sedemikian akses kepada mana-mana bahagian sekolah atau asrama dan mengadakan segala kemudahan yang perlu baginya untuk memeriksa sekolah atau asrama itu.
Selangor	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]	Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis. <i>Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberi kuasa secara bertulis oleh Majlis boleh pada setiap masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Islam bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau selainya memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.</i>
Negeri Sembilan	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996 (Disemak 2015)]	Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis. <i>Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam, atau mana-mana orang yang diberikuasa dengan sewajarnya secara bertulis oleh Majlis boleh, pada bila-bila masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Islam bagi maksud menjalankan apa-apa pemeriksaan atau penyiasatan atau selainya memastikan yang Sekolah Islam itu ditadbirkan dengan sewajarnya.</i> Seksyen 25.4 Kuasa menyita. <i>(1) Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam, atau mana-mana orang yang diberikuasa dengan sewajarnya</i>

		secara bertulis oleh Majlis, boleh menyita apa-apa dokumen atau benda yang semmasabahnya dipercayai olehnya sebagai mempunyai kaitan dengan, atau dapat memberikan keterangan tentang, perlakuan sesuatu kesalahan di bawah Enakmen ini atau mana-mana kaedah yang dibuat di bawahnya. (2) Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberikuasa dengan sewajarnya secara bertulis oleh Majlis yang menyita apa-apa dokumen atau benda di mana-mana Sekolah Islam di bawah subseksyen (1) hendaklah menyediakan suatu senarai dokumen atau benda yang disita dan dengan segera menyerahkan sesalinan yang ditandatangani olehnya kepada penghuni atau tuan punya Sekolah Islam atau pengkhidmat atau ejen penghuni atau tuan punya Sekolah Islam itu.
Melaka	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002]	Seksyen 23. Kuasa Pendaftar, dll semasa memeriksa. (1) Dalam menjalankan pemeriksaan menurut seksyen 22 dan 19, Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah atau mana-mana orang yang diberi kuasa boleh — (a) memasuki mana-mana premis dan memeriksa apa-apa buku, dokumen, bahan media elektronik atau barang lain yang difikirkannya perlu; dan (b) memindahkan atau menahan apa-apa buku, dokumen, bahan media elektronik atau barang lain yang didapatiya memudaratkan kepentingan awam atau murid atau yang, pada pendapatnya, boleh menjadi bukti pelaksanaan suatu

		kesalahan di bawah Enakmen ini atau mana-mana peraturan yang dibuat di bawah Enakmen ini. (2) Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah atau mana-mana orang yang diberi kuasa boleh, pada bila-bila masa ketika menjalankan dengan sah pemeriksaan ke atas sesuatu sekolah agama di bawah Enakmen ini, menghendaki mana-mana anggota Jemaah, pekerja, guru atau murid sekolah agama itu supaya mengemukakan untuk pemeriksaannya apa-apa buku, dokumen, bahan media elektronik atau barang lain yang berhubungan dengan pengurusan, atau pengajaran yang dijalankan di, sekolah agama itu yang ada dalam milikan orang itu atau yang di bawah kawalannya atau yang orang itu mempunyai kuasa untuk memberikannya. Seksyen 26. Kuasa untuk menyiasat (1) Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah, orang yang diberi kuasa atau pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor hendaklah mempunyai kuasa untuk menyiasat pelakuan sesuatu kesalahan di bawah Enakmen ini. (2) Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah, orang yang diberi kuasa atau pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor boleh, berhubung dengan apa-apa penyiasatan berkenaan dengan suatu kesalahan di bawah Enakmen ini, menjalankan kuasa khas
--	--	--

		berhubung dengan penyiataan polis kecuali bahawa kuasa menangkap tanpa waran yang diberikan oleh Kanun Tatacara Jenayah [Akta 593] dalam mana-mana kesalahan boleh tangkap tidak boleh dijalankan oleh Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah atau orang yang diberi kuasa. Seksyen 27. Kuasa untuk masuk tanpa waran. Tanpa menjejaskan seksyen 26, jika Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir Sekolah, orang yang diberi kuasa atau pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor mempunyai alasan yang munasabah bagi dipercayai bahawa tujuan apa-apa penggeledahan yang hendak dilakukan di mana-mana premis bagi maksud Enakmen ini mungkin terkecwa oleh sebab apa-apa kelengahan dalam mendapatkan waran geledah di bawah Kanun Tatacara Jenayah, dia boleh, tanpa waran, memasuki premis itu bagi maksud sedemikian dengan menggunakan hanya apa-apa kekerasan yang perlu sahaja supaya dia dapat masuk.
Johor	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Johor No. 11 Tahun 1991]	Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis. Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Agama, seorang pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor atau mana-mana orang yang telah diberi kuasa secara bertulis oleh Majlis boleh pada setiap masa yang

		<i>munazabah masuk ke dalam mana-mana premis Sekolah Agama bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau selainnya bagi memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.</i>
Pahang	Undang-undang subsidiari: Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)]	Tiada peruntukan khusus yang menyebut berkenaan kuasa “nazir sekolah Islam” untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam dalam Kaedah-kaedah Pendaftaran Sekolah Agama Negeri Pahang 1985 [PHG. P.U. 33/2019 (Disemak – 2019)]
Terengganu	Undang-undang subsidiari: Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]	Tiada peruntukan khusus yang menyebut berkenaan kuasa “nazir sekolah Islam” untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam dalam Kaedah-Kaedah Pendaftaran dan Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Tr. P.U. 16/88]
Sabah	Enakmen ibu: Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [Enakmen Sabah No. 7 Tahun 1991]	<i>Seksyen 25. Kuasa untuk memasuki premis-premis. Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Nazir Sekolah Agama Islam atau mana-mana orang yang telah diberi kuasa dengan sempurna secara bertulis oleh Majlis boleh pada bila-bila masa yang munazabah, memasuki mana-mana premis sesuatu Sekolah Agama Islam bagi maksud menjalankan apa-apa kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau secara lain untuk memastikan bahawa sekolah itu ditadbirkan dengan sempurna.</i>

Kelantan	Enakmen ibu: Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]	Tiada peruntukan khusus yang menyebut berkenaan kuasa “nazir sekolah Islam” untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam dalam Enakmen Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994 [Enakmen Kelantan No. 4 Tahun 1994]
Sarawak	Enakmen ibu: Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]	Tiada peruntukan khusus yang menyebut berkenaan kuasa “nazir sekolah Islam” untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam dalam Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 [Ordinan Sarawak No. 41 Tahun 2001]
Wilayah Persekutuan	Akta ibu: Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]	Tiada peruntukan khusus yang menyebut berkenaan kuasa “nazir sekolah Islam” untuk memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam dalam Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-wilayah Persekutuan) 1993 [Akta 505]

Sumber : Laman Sesawang E-Syariah, Current Law Journal (CLJ) dan Lawnet untuk Akta, Enakmen, dan undang-undang subsidiari yang berkaitan undang-undang Pengawalan Sekolah Agama Islam di Malaysia

Ketika menjalankan tugas-tugas dan kuasa-kuasa memasuki premis, memeriksa dan menyiasat sekolah Islam, nazir sekolah Islam pastinya berhadapan dengan risiko tindakan guaman mahupun prosiding undang-undang sekiranya terdapat saman atau aduan yang dibuat oleh pihak pengusaha atau pentadbir STS yang tidak berpuas hati dengan tindakan nazir sekolah Islam yang memasuki premis sekolah Islam tanpa kebenaran pengusaha atau pentadbir sekolah Islam yang berkenaan. Sebagai langkah persediaan, sesetengah negeri seperti Melaka dan Negeri Sembilan telah menyediakan peruntukan undang-undang di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam

masing-masing dalam menyediakan perlindungan kepada nazir sekolah Islam daripada tindakan guaman dan prosiding undang-undang. Contohnya, seksyen 35 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] memperuntukkan bahawa:-

“Seksyen 35. Pelindungan terhadap guaman dan prosiding undang-undang”

“Tindakan tidak boleh dibawa dan pendakwaan tidak boleh dibawa, dimulakan atau disenggarakan dalam mana-mana mahkamah terhadap Kerajaan Negeri, Lembaga Penasihat, Jabatan, Majlis, Pengarah, Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir sekolah, orang yang diberi kuasa, pegawai polis atau pekhidmat Kerajaan Negeri, Lembaga Penasihat, Jabatan atau Majlis bagi apa-apa jua yang dilakukan atau ditinggalkan daripada dilakukan di bawah Enakmen ini —

- (a) dengan suci hati;*
- (b) dengan kepercayaan yang munasabah bahawa apa-apa jua yang dilakukan atau ditinggalkan daripada dilakukan itu perlu bagi maksud yang diniatkan untuk dicapai dengannya; atau*
- (c) untuk melaksanakan peruntukan Enakmen ini.”*

Walaupun terdapat undang-undang yang membenarkan nazir sekolah Islam memasuki premis STS bagi tujuan pemeriksaan, penyiasatan atau tujuan-tujuan lain yang berkaitan disamping wujudnya peruntukan undang-undang yang melindungi nazir sekolah Islam daripada tindakan guaman atau prosiding undang-undang, namun kuasa-kuasa yang dinyatakan tersebut hendaklah dijalankan secara munasabah mengikut limitasi yang telah digariskan oleh undang-undang. Hal ini bagi mengelakkan salah guna kuasa oleh anggota penguatkuasa seperti nazir sekolah Islam. Prinsip limitasi kuasa ini telah ditegaskan oleh Yang Amat Arif Sultan Azlan Shah (Ketua Hakim

Negara pada ketika itu) di dalam kes *Pengarah Tanah dan Galian, Wilayah Persekutuan lwn. Sri Lempah Enterprise Sdn. Bhd.* [1979] 1 MLJ 135 (Mahkamah Persekutuan Malaysia), yang menyatakan bahawa:

*“Every legal power must have legal limits, otherwise there is dictatorship, in particular, it is a stringent requirement that a discretion should be exercised for a proper purpose, and that it should not be exercised unreasonably. In other words, every discretion cannot be free from legal restraint; where it is wrongly exercised, it becomes the duty of the courts to intervene. The courts are the only defence of the liberty of the subject against departmental aggression. In these days when government departments and public authorities have such great powers and influence, this is a most important safeguard for the ordinary citizen: so that the courts can see that these great powers and influence are exercised in accordance with law. I would once again emphasise what has often been said before, that ‘public bodies must be compelled to observe the law and it is essential that bureaucracy should be kept in its place’ (per Danckwerts L.J. in *Bradbury v London Borough of Enfield* [1967] 3 All ER 434 442).”*

Berdasarkan prinsip kes tersebut di atas, dapat dirumuskan bahawa walaupun pihak penguatkuasa mempunyai kuasa-kuasa tertentu dalam menjalankan tugas serta terdapat peruntukan undang-undang yang melindungi mereka dari tindakan guaman atau prosiding undang-undang, namun mahkamah tetap mempunyai kuasa untuk

membuat keputusan yang adil untuk melindungi orang awam daripada menjadi mangsa penyalahgunaan kuasa atau tindakan penguatkuasaan yang tidak munasabah oleh pihak penguatkuasa.

Seterusnya, berdasarkan seksyen 25 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988], pendaftar sekolah Islam, timbalan pendaftar sekolah Islam, nazir sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberi kuasa secara bertulis oleh MAIS boleh pada setiap masa yang munasabah, masuk ke dalam mana-mana premis sekolah Islam bagi maksud menjalankan mana-mana kuasa pemeriksaan, penyiasatan atau selainnya memastikan yang sekolah itu ditadbirkan dengan sepatutnya.

Ayat “pada setiap masa yang munasabah” hendaklah ditafsirkan oleh mahkamah melihat kepada kes demi kes (“*case to case basis*”) dengan menilai fakta kes secara menyeluruh. Sebagai contoh, dalam kes *Tenaga Nasional Berhad lwn. Wangsaga Industries Sdn Bhd* [2018] MLJU 717, YA Pesuruhjaya Kehakiman Azmi Abdullah telah menilai fakta kes dan mendapati bahawa pemeriksaan pemasangan meter yang dijalankan oleh pihak plaintif pada jam 12.00 tengah malam di premis kilang Defendan adalah pada masa yang munasabah (*reasonable time*) dalam kes ini, dan Mahkamah mendapati bahawa:-

“[26] Berdasarkan keterangan tersebut yang diterima oleh Mahkamah ini, apa-apa pemeriksaan pemasangan meter di premis kilang Defendan pada waktu siang tidak akan membawa sebarang makna dan sia-sia sahaja (a futile exercise) kerana bacaan load

profile menunjukkan bahawa pengusikan meter hanya berlaku pada waktu malam melalui pengusikan berbentuk “non-permanent?”. Mahkamah harus melihat kemunasabahan masa pemeriksaan dengan mengambilkira hal keadaan khas kes ini.”

Berdasarkan keputusan kes di atas, penyelidik merumuskan bahawa dalam membuat pertimbangan dan keputusan berkenaan “kemunasabahan masa untuk menjalankan pemeriksaan”, mahkamah hendaklah menilai fakta dan mengambil kira keadaan khas yang mana sekiranya pemeriksaan tidak dijalankan oleh pihak penguatkuasa pada waktu tertentu di mana pengesanan kesalahan boleh dibuktikan, maka kerja-kerja pemeriksaan (yang dijalankan pada waktu lain) akan menjadi sia-sia kerana tiada apa-apa bukti yang boleh dijumpai.

Berbalik kepada konteks kuasa nazir sekolah Islam untuk memasuki premis STS, berdasarkan penelitian penyelidik terhadap undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam bagi setiap negeri, penyelidik mendapati tiada undang-undang bertulis, sama ada secara mandatori (*mandatory in nature*) ataupun secara direktori (*directory in nature*), yang menghendaki nazir sekolah Islam untuk memberikan notis pemeriksaan kepada pihak STS sebelum kerja-kerja pemeriksaan dijalankan oleh nazir sekolah Islam di premis STS.

Hal ini berbeza dengan sesetengah undang-undang bertulis seperti seksyen 63, Akta Pertubuhan 1966 [Akta 832] (Disemak 2021) yang memperuntukkan secara jelas berkenaan keperluan untuk memberi notis kepada pemegang jawatan sesuatu Pertubuhan sebelum pihak Pendaftar, seseorang Penolong Pendaftar atau seseorang

Pegawai Pendaftaran Pertubuhan boleh memasuki premis suatu Pertubuhan untuk menjalankan pemeriksaan.¹⁰⁵

Oleh yang demikian, penyelidik merumuskan bahawa nazir sekolah Islam tidak boleh dihalang daripada menjalankan kerja-kerja pemeriksaan di STS pada bila-bila masa yang munasabah walaupun tiada notis makluman awal diberikan kepada pihak STS. Apa yang penting adalah nazir sekolah Islam atau sesiapa yang menjalankan tugas-tugas nazir sekolah Islam hendaklah memastikan bahawa mereka telah dilantik secara bertulis dan sempurna oleh MAIN sebelum mereka memasuki mana-mana premis STS.

Dari segi implikasi perundangan, sekiranya pihak penguatkuasa seperti nazir sekolah Islam memasuki suatu premis STS tanpa kuasa yang sah dan menyita dokumen atau benda bagi tujuan siasatan, tindakan tersebut boleh menyebabkan perintah tuntutan ganti rugi dikeluarkan oleh Mahkamah ke atas mereka atas dasar salah guna kuasa (“*abuse or power*”) ataupun bertindak melebihi kuasa yang dihadkan. Sebagai contoh, dalam kes *Majlis Bandaraya Shah Alam lwn. Only One Foot Reflexology Sdn Bhd* [2016] MLJU 836 (Mahkamah Rayuan Malaysia) memutuskan bahawa:

¹⁰⁵ Seksyen 63 Akta Pertubuhan 1966 memperuntukkan bahawa “Pendaftar, seseorang Penolong Pendaftar atau seseorang Pegawai Pendaftaran boleh, jika dia mempunyai sebab untuk mempercayai bahawa mana-mana pertubuhan menjalankan aktiviti yang melanggar mana-mana peruntukan Akta ini atau mana-mana peraturan-peraturan yang dibuat di bawah Akta ini atau mana-mana kaedahkaedahnya, dan selepas memberikan notis kepada mana-mana pemegang jawatan, masuk ke mana-mana tempat yang dia mempunyai sebab untuk mempercayai disenggarakan atau digunakan oleh mana-mana pertubuhan berdaftar atau mana-mana anggotanya sebagai suatu tempat mesyuarat atau tempat urusan, dan boleh menggeledah tempat itu dan memeriksa semua buku, akaun, minit mesyuarat dan dokumen lain yang disimpan oleh pertubuhan itu.”

“[25] It follows that if the Chief Enforcement Officer was not authorised in writing to enter and inspect the premises, far less to search and seize articles, that the entire enforcement exercise was unlawful and /or illegal. The Chief Enforcement Officer and his team had acted in excess of the authority conferred on them and the acts in searching and seizing articles amounted to an illegitimate exercise of power or an abuse of power.

[26] It is further notable that while by-law 28 provides for the power to enter and inspect only, and which does not require a warrant, by-law 29 expressly provides for the Licensing Authority or a police officer not below the rank of Inspector to enter and search the premises. This however requires authorisation by way of a warrant from a Magistrate who must have reason to believe that an offence has been committed or that it is necessary for the investigation into an offence. In the instant case, the search and seizure was undertaken without any such warrant, but merely on the basis of the authorisation under by-law 28. Apart from the lack of authorisation of the Chief Enforcement Officer and his team, these express provisions of the by-laws beg the question as to whether the enforcement officers were able to search and seize without complying with by-law 29. These factors as a whole contribute to the conclusion reached by the learned judge that the officers of the city council had acted in excess of their powers.”

Berdasarkan keputusan kes di atas, penyelidik merumuskan bahawa pihak penguatkuasa adalah tertakluk kepada had kuasa setakat yang tertulis secara perundangan sahaja. Namun sekiranya pihak penguatkuasa menjalankan kuasanya lebih apa yang diperuntukkan oleh undang-undang, maka tindakan tersebut adalah salah di sisi undang-undang atau suatu bentuk penyalahgunaan kuasa.

Oleh yang demikian, setiap nazir sekolah Islam hendaklah dilantik secara bertulis dan diberikan kuasa yang sah di di sisi undang-undang, serta taklimat yang jelas hendaklah disampaikan kepada nazir sekolah Islam sebelum mereka bertindak memasuki premis, memeriksa, menyita dan menyiasat STS bagi mengelakkan tomanan dan dakwaan berkenaan salahguna kuasa terhadap nazir sekolah Islam sehingga menyebabkan mereka dikenakan tindakan undang-undang.

Kajian ini juga mendapati sebanyak empat buah negeri iaitu Pahang, Kelantan, Terengganu dan Sarawak serta semua Wilayah Persekutuan masih belum mempunyai peruntukan undang-undang berkenaan kuasa-kuasa nazir sekolah Islam untuk memasuki premis, memeriksa, menyiasat dan menyita dokumen dan barangan di STS sebagaimana yang disebut di atas.

4.4.4 Kegunaan Kuasa Penaziran dalam Mengesan Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS

Kuasa penaziran yang dimiliki oleh nazir sekolah Islam berpotensi untuk digunakan secara optimum dalam mengesan dan mengumpul bukti bagi kesalahan penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Penyalahgunaan dana pendidikan yang dilakukan oleh sesetengah golongan pengusaha atau pentadbir STS yang tidak amanah

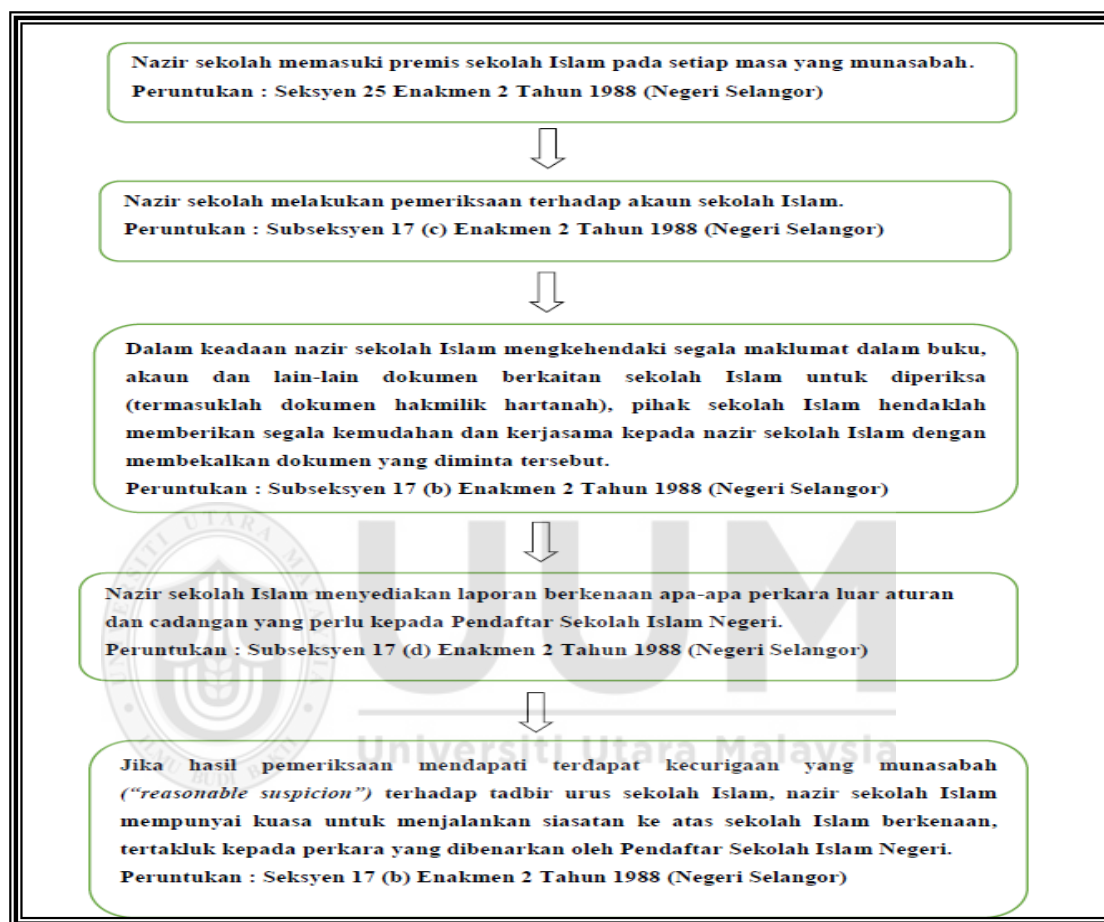
boleh dikategorikan sebagai jenayah kolar putih dan sukar dikesan. Penguatkuasa agama seperti nazir sekolah Islam memerlukan strategi tertentu dan perlu melaksanakan strategi yang dirangka tersebut dengan teliti dan berhati-hati. Hal ini bagi memastikan individu yang benar-benar bersalah dibawa ke muka pengadilan, dan tidak timbul fitnah terhadap golongan ilmuan Islam dan agamawan yang benar-benar ikhlas memperjuangkan pendidikan Islam di STS.

Strategi pengumpulan bukti melibatkan kes jenayah kolar putih terbahagi kepada 5 perkara iaitu (i) pengauditan (*audit*); (ii) semakan rekod (*record review*); (iii) strategi penyamaran (*undercover strategies*); (iv) menggunakan kerjasama daripada pemberi maklumat (*the use of whistleblowers*); dan (v) penggunaan peralatan berteknologi (*the use of technological devices*).¹⁰⁶ Meneliti undang-undang pengawalan sekolah Islam di Malaysia, kajian ini mendapati kuasa penaziran yang dimiliki oleh nazir sekolah Islam amat berguna untuk mengesan jenayah penyalahgunaan dana Pendidikan di STS kerana kuasa dan tugas-tugas nazir sekolah Islam telah merangkumi sekurang-kurangnya dua daripada lima strategi yang tersebut di atas, iaitu (i) pengauditan (*audit*); dan (ii) semakan rekod (*record review*).

Sebagai contoh, di negeri Selangor, tugas dan kuasa penaziran yang telah digariskan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] sesuai untuk digunakan oleh nazir sekolah Islam dan usaha mengesan dan mengumpul bukti bagi kesalahan penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Dalam erti kata lain, nazir sekolah Islam berperanan menjalankan proses-proses siasatan awal

¹⁰⁶ Payne, Brian K. *White-Collar Crime: A Text/Reader*. USA: SAGE Publication Inc., 2011.

seperti pengumpulan, penilaian, pemprosesan dan analisis ke atas semua maklumat risikan atau aduan yang diperolehi sebelum dikemukakan kepada pendaftar sekolah Islam untuk tindakan lanjut. Tugas dan kuasa nazir sekolah Islam di Selangor yang termaktub dalam undang-undang dapat dilihat sebagaimana Rajah 4.2:

Rajah 4.2: Peranan dan Kuasa Nazir Sekolah Islam di Selangor

Sumber : Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988]

Dalam usaha mengesan dan mengumpul bukti bagi kesalahan jenayah melibatkan dana Pendidikan di STS, nazir sekolah Islam boleh hadir bersama-sama dengan mana-mana orang yang mempunyai pengetahuan terhadap proses penyemakan akaun atau dokumen serta proses penyiasatan (contohnya pegawai polis dari bahagian jenayah komersil atau juru audit bertauliah), dengan syarat, orang tersebut diberi kuasa dengan

sempurnanya oleh MAIN secara bertulis bagi tujuan menjalankan tugas dan kuasa nazir sekolah Islam. Perkara ini adalah selaras dengan peruntukan seksyen 18 dan seksyen 25 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988].

4.5 Peranan Nazir Sekolah Islam dalam Kes Jenayah Harta di bawah Kanun Keseksaan

Penaziran (dalam konteks pemeriksaan akaun dana pendidikan di STS) yang dijalankan oleh nazir sekolah Islam yang kompeten berperanan penting dalam mengesan jenayah harta melibatkan penyalahgunaan dana pendidikan STS bagi kesalahan di bawah Kanun Keseksaan. Antara bentuk kes jenayah harta di bawah Kanun Keseksaan di bawah kategori penyalahgunaan harta secara jenayah (*criminal misappropriation of property*) adalah seperti pecah amanah jenayah (seksyen 405).

4.5.1 Kebolehpakaian Keterangan Nazir Sekolah Islam dalam Pembuktian Kes Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan STS

Peranan dan kuasa penaziran oleh nazir sekolah Islam boleh digunapakai untuk mendapatkan bukti-bukti dan keterangan bagi kesalahan jenayah harta di bawah Kanun Keseksaan melibatkan penyalahgunaan dana Pendidikan STS. Walaupun nazir sekolah Islam dilantik oleh MAIN, namun undang-undang membenarkan nazir sekolah Islam untuk bekerjasama dengan penguatkuasa persekutuan seperti PDRM dan juga ahli badan profesional yang lain seperti juru audit bertauliah dalam menjalankan siasatan yang teliti ke atas jenayah harta di bawah Kanun Keseksaan melibatkan penyalahgunaan dana Pendidikan di STS.

Kerjasama antara nazir sekolah Islam dengan pihak yang berkepakaran (contohnya pegawai PDRM dan juru audit bertauliah) dalam menjalankan pemeriksaan dan siasatan di STS amat diperlukan. Hal ini kerana jenayah yang dilakukan oleh pengusaha atau pentadbir STS melibatkan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS tersebut boleh tergolong dalam kategori jenayah kolar putih dan bersifat jenayah kormersil (*commercial crime*). Tidak seperti jenayah jalanan biasa, gerak kerja yang tersusun dan strategi penaziran yang efektif adalah penting bagi mengesan pelakuan jenayah melibatkan jenayah penyalahgunaan dana Pendidikan di STS dan dapat menghasilkan kertas siasatan yang mengandungi bukti-bukti yang mencukupi untuk memenuhi elemen-elemen pertuduhan sebelum suatu pendakwaan boleh di jalankan di mahkamah.

Dalam kes *Dato' Seri Anwar bin Ibrahim lwn. Shamsuddin bin Hussain & Ors* [2010] 4 ShLR 119, Yang Arif Mohd Shukor Sabudin, Hakim Mahkamah Tinggi Syariah (Kuala Lumpur) menyatakan bahawa:

“Dalam banyak hal, sesuatu pendakwaan banyak bergantung kepada kesempurnaan fail kes yang disediakan oleh pihak penguatkuasa agama. Jika kes sempurna, yakni, maklumat mencukupi, bahan bukti juga wujud yang boleh mengaitkan suspek dengan sesuatu kesalahan, maka keyakinan pendakwa membawa kes juga akan meningkat. Satu SOP (standard operating procedure) memang diperlukan bagi menghalusi lagi Langkah-langkah penguatkuasaan dan pendakwaan. Dalam konteks undang-undang jenayah Syariah dan sistem keadilannya, penguatkuasaan dan

pendakwaan berpaksikan Akta / Enakmen tatacara jenayah Syariah yang jelas mengandungi segala aspek prosedural berkaitan menguruskan Tindakan-tindakan berkaitan kesalahan yang dilakukan. Dengan peruntukan yang sedia ada, pihak penguatkuasa dan pihak pendakwa tidak akan tersasar dalam melaksanakan tugas masing-masing. Oleh kerana pentadbiran keadilan jenayah Syariah perlu dilihat menjunjung keadilan dan berkesan dalam pelaksanaannya.”

Selain itu, untuk memastikan pensabitan kes terhadap tertuduh bagi pertuduhan jenayah di bawah Kanun Keseksaan melibatkan penyalahgunaan dana Pendidikan di STS, adalah penting untuk pihak pendakwaan menilai tahap kredibiliti nazir sekolah Islam untuk dijadikan sebagai saksi pendakwaan di Mahkamah. Sekiranya nazir sekolah Islam tidak mahir dalam tugas-tugas pemeriksaan atau siasatan laporan akaun STS, maka khidmat juru audit bertauliah amat diperlukan bagi membantu nazir sekolah Islam dalam perkara ini. Juru audit bertauliah juga boleh dipanggil sebagai saksi pendakwaan di Mahkamah bagi membantu pihak pendakwaan dalam membuktikan kes prima facie terhadap tertuduh.

Di Melaka, Peraturan 11 Peraturan-Peraturan Pendaftaran Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2003 [M.P.U. 1/2003] meletakkan tanggungjawab kepada pengerusi JPS atau orang yang bertanggungjawab bagi pengurusan sesuatu sekolah Islam untuk memastikan laporan akaun sekolah Islam dan laporan kewangan tahunan diaudit oleh juru audit yang bertauliah atau yang diluluskan oleh pendaftar sekolah Islam. Berdasarkan peruntukan ini, penyelidik berpandangan bahawa penggubalan undang-

undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di Melaka telah menerapkan nilai kerjasama antara pihak JAIN dengan badan profesional dalam memastikan keberkesanan pemantauan sekolah Islam di negeri tersebut.

4.5.2 Pengaduan bagi Memulakan Siasatan

Undang-undang telah meletakkan tanggungjawab kepada orang ramai untuk menyampaikan maklumat kepada pihak berkuasa apabila wujud kesangsian yang munasabah (*reasonable suspicion*) berkenaan aktiviti jenayah yang berlaku di sesuatu tempat. Dalam konteks STS, tanggungjawab tersebut terletak di bahu kakitangan STS, pelajar tahfiz, mahupun masyarakat setempat.

Di Selangor, seksyen 9 Enakmen Tatacara Jenayah Syariah (Negeri Selangor) 2003 [Enakmen 3 Tahun 2003 Negeri Selangor] menyebut tentang peranan masyarakat dalam penguatkuasaan undang-undang. Peruntukan ini menyatakan:

“Tiap-tiap orang yang mengetahui pelakuan atau niat mana-mana orang lain untuk melakukan apa-apa kesalahan dengan serta-merta memberikan maklumat kepada Pegawai Penguatkuasa Agama atau pegawai polis yang terdekat tentang pelakuan atau niat itu.”

Di STS, memandangkan penaziran boleh dilakukan secara berkala oleh nazir sekolah Islam, wujud ruang dan peluang untuk mana-mana kakitangan STS, pelajar tahfiz, mahupun masyarakat setempat membuat aduan atau memberi maklumat kepada nazir sekolah Islam untuk memulakan pemeriksaan secara terperinci terhadap tadbir urus di sesebuah di STS.

Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] yang berkuatkuasa di Malaysia telah memberi beberapa jaminan perlindungan di bawah undang-undang menerusi seksyen 7 Akta tersebut terhadap pemberi maklumat yang mendedahkan kelakuan tidak wajar atau tindakan memudaratkan yang membawa kepada pendakwaan orang yang diadukan.¹⁰⁷

Selain Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711], JAIN boleh mengambil langkah proaktif dalam mewujudkan polisi perlindungan pemberi maklumat dalam mendapatkan kerjasama orang awam, guru atau warga kerja STS yang memberi maklumat bernilai kepada nazir sekolah Islam dalam mengesan perlakuan jenayah harta yang wujud di STS. Sebagai contoh, JAIS selaku agensi penguatkuasaan di negeri Selangor telah mewujudkan Polisi Perlindungan Pemberi Maklumat JAIS sebagai menunjukkan komitmen mereka dalam memberikan perlindungan dan ganjaran kepada pemberi maklumat yang mendedahkan kelakuan tidak wajar atau tindakan memudaratkan yang membawa kepada pendakwaan orang yang diadukan.¹⁰⁸

Sungguhpun begitu, tanpa aduan atau maklumat daripada orang awam, nazir sekolah Islam tetap mempunyai kuasa untuk menjalankan pemeriksaan dan siasatan terhadap rekod kewangan dan akaun STS secara berkala. Sebaik sahaja nazir sekolah Islam selesai melakukan kerja-kerja memeriksa dan mengaudit akaun-akaun sekolah Islam dan didapati terdapat keraguan yang munasabah terhadap tadbir urus dana pendidikan

¹⁰⁷ Antara jenis-jenis perlindungan yang diperuntukkan di bawah seksyen 7 Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] adalah perlindungan maklumat sulit; kekebalan daripada tindakan sivil dan jenayah; dan perlindungan terhadap tindakan yang memudaratkan.

¹⁰⁸ Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS), Polisi Perlindungan Pemberi Maklumat JAIS, <https://drive.google.com/file/d/1Mygwwq74cz6ADa8G7zCPNcRXhmaKq-YD/view>

di STS, nazir sekolah Islam bertanggungjawab untuk melaporkan apa-apa perkara perkara luar aturan dan membuat apa-apa cadangan yang perlu kepada pendaftar sekolah Islam.

4.5.3 Kuasa Menyita dan Menangkap

Di Negeri Sembilan dan Melaka, undang-undang memperuntukkan kuasa kepada nazir sekolah Islam untuk menyita dokumen atau benda di dalam premis STS. Contohnya di Negeri Sembilan, seksyen 25A Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015) [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] memperuntukkan kuasa kepada nazir sekolah Islam untuk menyita dokumen atau benda di sekolah Islam jika didapati dokumen atau benda tersebut mempunyai kaitan dengan apa-apa perlakuan kesalahan yang bertentangan dengan undang-undang.

Manakala di Melaka, subseksyen 23(1)(b) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] telah memberikan kuasa kepada nazir sekolah Islam untuk memindahkan atau menahan apa-apa buku, dokumen, barang atau media elektronik yang boleh menjadi bukti perlakuan kesalahan di bawah enakmen atau peraturan.

Setelah membuat perbandingan secara teliti, penyelidik mendapati peruntukan berkenaan kuasa nazir sekolah Islam untuk menyita atau menahan barang kes tidak terdapat di lain-lain negeri mahupun di wilayah-wilayah Persekutuan, melainkan di Negeri Sembilan dan Melaka sahaja.

Berkenaan dengan kuasa menangkap, tiada kuasa untuk menangkap yang diberikan

kepada nazir sekolah Islam. Namun, dalam suatu kes serius yang memerlukan tangkapan dibuat, nazir sekolah Islam hendaklah memohon kerjasama dan bantuan PDRM untuk melaksanakan kerja penangkapan terhadap suspek di STS.

4.5.4 Kuasa Pendakwaan dan Pensabitan bagi Kesalahan Jenayah penyalahgunaan Dana Pendidikan STS

Bagi kesalahan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan yang berlaku di STS, sekiranya aduan atau maklumat pertama (*first information report*) oleh pengadu di Balai PDRM atau di pejabat Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM), kertas siasatan akan dibuka oleh pegawai Penyiasatan PDRM atau SPRM. Seterusnya, kertas siasatan akan dirujuk kepada pihak Pendakwa Raya untuk kes dituduh di mahkamah sivil (contohnya mahkamah majistret atau mahkamah sesyen).

Namun, sekiranya aduan berhubung kesalahan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS dilaporkan di pejabat JAIN, kertas siasatan akan dibuka oleh pegawai JAIN. Sebaik sahaja siasatan lengkap, bergantung kepada Ketua Pendakwa Syarie di setiap negeri sama ada untuk menuduh suspek di mahkamah syariah ataupun mengarahkan kertas siasatan di rujuk kepada Jabatan Peguam Negara untuk pertuduhan jenayah di mahkamah sivil.

Dalam kes *Dato' Seri Anwar bin Ibrahim lwn. Shamsuddin bin Hussain & Ors* [2010] 4 ShLR 119, Yang Arif Mohd Shukor Sabudin, Hakim Mahkamah Tinggi Syariah (Kuala Lumpur) menyatakan bahawa:

“Kuasa ini, yang boleh dilaksanakan oleh pendakwa raya, yang

merupakan peguam negara, adalah sama dengan kuasa untuk penggantungan prosiding di mahkamah-mahkamah Inggeris dan lebih dikenali secara teknik sebagai Nolle Prosequi. Kuasa ini boleh digunakan oleh peguam negara dalam pelbagai keadaan, satu keadaannya ialah dalam kes beliau memerlukan seorang tertuduh bersama memberi keterangan untuk pendakwaan terhadap tertuduh yang lain. Kuasa ini tanpa keraguan memberi kepada peguam negara budi bicara yang tidak terhad berkenaan dengan mana ia diharapkan melaksanakan dengan adil dan bijaksana. Tetapi sama ada ia bertindak sedemikian atau tidak, bukanlah tugas mahkamah untuk memutuskannya.

[23] Kuasa ketua pendakwa syarie pula bersifat quasi judicial dalam menentukan sama ada untuk mendakwa atau tidak sesuatu kes. Di sini pertimbangan profesional akan dibuat berdasarkan pengalaman perundangan ketua pendakwa syarie sendiri. Oleh sebab setiap kes jenayah Syariah adalah unik dan tersendiri, maka wajar diberi pertimbangan berasaskan merit dan fakta kes berkenaan. Ini bermakna ketua pendakwa syarie mestilah adil, bebas dan objektif. Beliau tidak boleh melibatkan pandangan peribadi terhadap suspek, mangsa dan latar belakang, pendirian politik dan sebagainya dalam pembuatan keputusan.”

Di Malaysia, sukar untuk menjumpai jurnal undang-undang melaporkan berkenaan pertuduhan kes jenayah harta melibatkan jenayah penyalahgunaan dana

Pendidikan di STS. Berbanding di negara Brunei, terdapat kes yang dilaporkan iaitu kes *Public Prosecutor v. Hjh Kasmah Binti Hj Hashim [2010] MLJU 872* yang telah membuktikan bahawa keterlibatan prosedur penaziran penting dalam menjayakan siasatan untuk membuktikan kes jenayah harta di sekolah aliran agama.

4.6 Kesimpulan

Bab ini telah membincangkan dapatan undang-undang berdasarkan sumber perundangan di Malaysia. Ini termasuklah kupasan undang-undang yang memberikan kuasa kepada MAIN untuk mengawal selia institusi pendidikan Islam di negeri masing-masing. Manakala JAIN selaku agensi pelaksana di negeri turut memperoleh kuasa eksekutif daripada kerajaan negeri untuk menjalankan peranan penting dalam memastikan undang-undang syariah dan pentadbiran Islam sentiasa di patuhi oleh masyarakat melalui usaha penguatkuasaan undang-undang.

Dalam Bab ini juga, penyelidik telah menganalisis peruntukan undang-undang berkenaan pengawalan sekolah-sekolah Islam yang ada di seluruh Malaysia menggunakan kaedah komparatif. Kajian ini mendapati bahawa setakat ini hanya sebelas buah negeri di Malaysia mempunyai undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam yang khusus dan terperinci dalam bentuk enakmen atau kaedah-kaedah. Manakala Kelantan, Sarawak dan semua Wilayah Persekutuan masih belum mempunyai undang-undang khusus dan terperinci untuk mengawal selia STS yang berada di tiga buah negeri tersebut dan semua Wilayah Persekutuan yang berkenaan.

Penekanan telah diberikan kepada analisis undang-undang melibatkan pendaftaran STS, bidang kuasa Mahkamah, penubuhan dan kuasa JPS, tugas dan kuasa nazir sekolah Islam serta limitasinya, kebolehpakaian keterangan nazir sekolah Islam dan pembuktian kes jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS, undang-undang berkaitan pengaduan, serta kuasa pendakwaan dan pensabitan bagi kesalahan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS. Bab Lima akan membincangkan berkenaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS melalui dapatan kajian hasil daripada temubual yang dijalankan.

BAB LIMA

PENGUATKUASAAN PENAZIRAN DALAM MENGEKANG PENYALAHGUNAAN DANA PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA

5.1 Pendahuluan

Dalam mengkaji pelaksanaan penguatkuasaa penaziran di STS, fokus perbincangan dalam bab ini tertumpu kepada menjawab objektif kedua kajian ini iaitu mengkaji pelaksanaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

Temubual yang dijalankan merangkumi empat bahagian (rujuk Lampiran A untuk soalan temubual). Bahagian pertama soalan temubual bertujuan untuk mengenal pasti kaedah penguatkuasaan penaziran bagi jenayah melibatkan dana pendidikan di STS. Seksyen ini penting bagi mendapatkan pemahaman tentang situasi dan kaedah yang digunakan berbanding aspek undang-undang yang telah dibincangkan dalam Bab Empat kajian ini.

Bahagian kedua temubual memberi fokus kepada penguatkuasaan penaziran melalui pemeriksaan sistem perakaunan dan pelaporan dana pendidikan di STS di Negeri Selangor. Manakala Bahagian ketiga temubual memberi fokus kepada mengenal pasti masalah-masalah yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran

terhadap STS. Soalan bahagian ini disediakan agar pandangan semua pihak dapat difahami dan dikaji secara menyeluruh. Bahagian keempat pula bertujuan mendapatkan pandangan tentang cadangan pemantapan penguatkuasaan penaziran untuk mencegah penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Secara keseluruhan, seramai enam orang telah ditemubual dalam tempoh 19 Mac 2021 hingga 1 April 2021.

5.2 Kaedah Penguatkuasaan Penaziran bagi Jenayah Penyalahgunaan Dana Pendidikan di STS

Dalam menjalankan penguatkuasaan naziran, penyelidik mendapati bahawa nazir sekolah Islam menjalankan tanggungjawab dan kuasa mereka berpandukan Enakmen Pengawasan Sekolah-sekolah Islam, Peraturan-peraturan dan Prosedur Pengendalian Standard (SOP) di negeri masing-masing.¹¹¹

Selain itu, terdapat Garis Panduan Penubuhan dan Pendaftaran Institusi Tahfiz yang diterbitkan oleh JAKIM pada tahun 2021 ketika fasa pertama pelaksanaan DPTN (DPTN 1.0).¹¹² Garis Panduan Penubuhan dan Pendaftaran Institusi Tahfiz 2021 tersebut diterbitkan oleh JAKIM adalah bertujuan untuk membantu MAIN menyeragamkan pengendalian proses penubuhan dan pendaftaran institusi tahfiz di negeri masing-masing.¹¹³ Ketika temubual dijalankan bersama pegawai JAKIM pada

¹¹¹ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual oleh Nurul Azriah binti Zaid, transkrip, Sektor Naziran Bahagian Pendidikan Islam (BPI) Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS), 29 Mac 2021.

¹¹² Puan Kasumawati binti Kasim dan Ustaz Rosdam Hanabi bin Mohamed, temubual.

¹¹³ Garis Panduan Penubuhan dan Pendaftaran Institusi Tahfiz yang diterbitkan oleh JAKIM (2021)

19 Mac 2021, garis panduan untuk instrumen penaziran masih dalam proses penggubalan bagi tujuan fasa kedua pelaksanaan DPTN (DPTN 2.0).¹¹⁴

Sungguhpun begitu, apa-apa garis panduan yang dikeluarkan oleh JAKIM hanyalah sebagai salah satu usaha untuk menyelaraskan semata-mata dan tidak mempunyai kesan perundangan. Dalam erti kata lain, JAIN tidak terikat untuk menggunakan pakai garis panduan yang disediakan oleh JAKIM di bawah DPTN memandangkan urusan pengawalan sekolah-sekolah Islam adalah di bawah bidang kuasa kerajaan negeri.¹¹⁵

Dalam melaksanakan tugas penaziran, nazir sekolah Islam lebih cenderung untuk menggunakan pendekatan membimbing dan memberi galakan, berbanding ketegasan dalam penguatkuasaan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988].¹¹⁶ Nazir sekolah Islam juga mengambil pendekatan berhati-hati dalam menjalankan kerja-kerja penaziran di lapangan dan mereka sedaya upaya untuk tidak mengeluarkan kata-kata yang boleh mencetus provokasi seperti ugutan untuk menutup STS. Sebaik sahaja selesai membuat penaziran, nazir sekolah Islam akan mengemukakan syor kepada pendaftar sekolah Islam.

Kajian ini mendapati bahawa statistik yang dikeluarkan oleh Jabatan Agama Islam Selangor setakat bulan Ogos 2023 menunjukkan bahawa jumlah STS yang berdaftar di Selangor adalah sekitar 343 buah sekolah, dan jumlah ini belum lagi termasuk STS

¹¹⁴ Puan Kasumawati binti Kasim dan Ustaz Rosdam Hanabi bin Mohamed, temubual.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

yang beroperasi tanpa sijil pendaftaran yang sah.¹¹⁷ Jumlah 343 tersebut juga tidak termasuk statistik bilangan sekolah-sekolah agama Islam JAIS, dan sekolah-sekolah Islam swasta yang lain (selain kategori STS) yang berdaftar dengan JAIS seperti tadika Islam, sekolah rendah Islam, sekolah rendah Islam integrasi, sekolah menengah Islam, dan sekolah pondok. Statistik Keseluruhan Sekolah Agama Jabatan Agama Islam Selangor setakat bulan Ogos 2023 adalah seperti dalam Jadual 5.1:

Jadual 5.1:

Statistik Keseluruhan Sekolah Agama Jabatan Agama Islam Selangor setakat Bulan Ogos 2023

Sekolah Agama JAIS		Sekolah Islam Yang Berdaftar Dengan JAIS		Bilangan Guru dan Murid		
				Jenis Sekolah	Guru	Murid
Prasekolah	13	Tadika Islam	144	PraSekolah	71	1216
SRA	229	Sekolah Rendah Islam (SRI)	355	SRA	4,456	145,391
SRAI	11	Sekolah Rendah Islam Integrasi (SRII)	105	SRAI	576	7,243
KAFAI	295	Sekolah Menengah Islam	49	KAFAI	2,847	96,933
SAM/SAMT	23	Maahad Tahfiz	343	GURU RAKYAT	1,626	-
MITS	5	Pondok	13	SAMT/SAMT	-	14,220
KAFI TAHFIZ	12	JUMLAH	1009	MITS	200	1,291
KKM	29			KKM	29	1,195
JUMLAH	617					

Sumber: Portal Pendidikan Islam Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS)

Manakala pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam yang dilantik oleh MAIS pada tahun 2020 dan 2021 adalah sekitar 60 hingga 65 orang. Namun pemegang-pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam ini turut mempunyai tugas hakiki masing-masing yang perlu dilaksanakan di sektor tempat mereka bertugas kerana tidak semua pemegang

¹¹⁷ Portal Pendidikan Islam Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS), www.pendidikan.jais.gov.my yang diakses pada November 2019

kad nazir sekolah Islam ini bertugas di Sektor Naziran BPI JAIS. Oleh yang demikian, kerjasama antara Sektor Naziran BPI JAIS dengan pihak Pejabat Agama Islam Daerah (PAID) amat diperlukan dalam aspek pemilihan STS untuk tujuan penaziran. Sektor Naziran BPI JAIS akan membuat penaziran secara berperingkat berdasarkan cadangan yang diberikan oleh pihak PAID. Hal ini kerana pihak PAID lebih mengetahui berkenaan STS yang berada dalam daerah mereka. Peranan pihak PAID bukan sahaja untuk mencadangkan senarai nama STS yang perlu dijalankan penaziran, malah sebelum nazir sekolah Islam hadir ke STS untuk membuat penaziran, pihak PAID akan membimbing STS dari segi dokumen yang perlu disediakan untuk tujuan penaziran. Ini akan melancarkan proses penaziran pada hari yang telah ditetapkan.

Dari aspek pengendalian aduan oleh JAIS melibatkan apa-apa aduan berkaitan kes jenayah seperti penyalahgunaan dana di STS, sebaik sahaja menerima aduan tersebut, nazir sekolah Islam di Sektor Naziran BPI JAIS akan membuat siasatan ke atas aduan, dan kemudian akan menyediakan laporan beserta syor kepada Pendaftar sekolah Islam. Namun kebiasaannya, pengadu yang hadir membuat aduan kepada JAIS telah terlebih dahulu membuat laporan di Balai PDRM atau Laporan di Pejabat SPRM. Dalam kes sebegini, Sektor Naziran BPI JAIS hanya akan mengambil maklum dan tidak akan mengganggu siasatan yang sedang dijalankan oleh pihak berkuasa Persekutuan seperti PDRM atau SPRM. Jika diperlukan, pihak Sektor Naziran BPI JAIS akan membantu memberikan maklumat-maklumat yang dipohon oleh pihak PDRM dan SPRM dalam melengkapkan siasatan.

5.3 Penguatkuasaan Penaziran melalui Pemeriksaan Sistem Perakaunan dan Pelaporan Dana Pendidikan di STS

Di Selangor, terdapat instrumen penaziran yang disebut sebagai Instrumen Pemantauan Sekolah Islam Swasta seperti Borang Pemantauan Pengurusan Sekolah Islam Swasta/ Persendirian/ Tahfiz (No. Borang: BOR/BPI-SPN/SIS-01) yang disediakan dalam JAIS untuk kegunaan dan panduan nazir sekolah Islam dalam melaksanakan proses kerja penaziran.¹¹⁸ Nazir sekolah Islam akan meminta STS memberikan penyata kewangan untuk tujuan semakan transaksi kemasukan dana. Namun, nazir sekolah Islam beranggapan bahawa kegagalan STS mengemukakan penyata kewangan bukanlah suatu pelanggaran undang-undang yang boleh membawa kepada hukuman perundangan.

Kajian ini mendapati bahawa tanggapan tersebut wujud dalam kalangan nazir sekolah Islam kerana dalam proses kerja penaziran, semakan penyata kewangan STS oleh nazir sekolah Islam adalah lebih kepada salah satu item pemarkahan dan berbentuk galakan untuk STS yang bersungguh-sungguh mendapatkan Anugerah Kecemerlangan (AKAS) dan menerima hadiah berbentuk wang. Jika tidak menyediakan penyata kewangan, markah yang diperolehi untuk item tersebut adalah 0. Namun, sesetengah STS tidak menghiraukan item pemakahan 0 tersebut.

Selain itu, penyelidik juga mendapati bahawa nazir sekolah Islam melaksanakan proses pemeriksaan sistem perakaunan dana pendidikan STS secara tidak terperinci memandangkan Instrumen Pemantauan Sekolah Islam Swasta melalui Borang Pemantauan Pengurusan Sekolah Islam Swasta/ Persendirian/ Tahfiz (No. Borang: BOR/BPI-SPN/SIS-01) yang disediakan oleh JAIS tidak memperincikan butiran-

¹¹⁸ Buku Panduan Pemantauan Sekolah-sekolah Agama, Jabatan Agama Islam Selangor 2018, mukasurat 49 – 54

butiran hal-ehwal pentadbiran kewangan STS yang perlu disemak oleh nazir sekolah Islam. Keadaan ini berbeza dengan kandungan Instrumen Pemantauan Pengurusan Kewangan Sumbangan Wang Awam (SUWA) Sekolah-sekolah Negeri Selangor (No. Borang: BOR/BPI-SPN/KEW-01) dan Instrumen Perincian Pemantauan Pengurusan Kewangan Sumbangan Wang Awam (SUWA) Sekolah-sekolah Negeri Selangor (No. Borang: BOR/BPI-SPN/KEW-01) yang disediakan oleh JAIS secara lebih terperinci untuk tujuan penaziran di sekolah-sekolah agama Islam di Selangor.¹¹⁹

5.4 Masalah yang Menjejaskan Keberkesanan Penguatkuasaan Penaziran terhadap STS

Kajian mendapati bahawa antara masalah yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran terhadap STS adalah masih banyak STS yang tidak berdaftar dengan JAIS. Di Selangor misalnya, masih banyak STS yang tidak berdaftar dengan JAIS atas beberapa alasan seperti pentadbir STS bimbang akan hilang kawalan pentadbiran terhadap STS yang dimiliki oleh mereka atau bimbang STS akan diambil alih oleh JAIS atau Kerajaan Negeri. Apabila STS tidak berdaftar dengan JAIS, hal ini kan menimbulkan kesukaran kepada nazir sekolah Islam untuk mengenal pasti kewujudan, memantau dan mengawal operasi STS yang berkenaan.¹²⁰

Selain itu, wujud kekangan dari aspek sumber manusia yang mana jumlah pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam yang dilantik oleh MAIS adalah sekitar 60 hingga 65 orang sahaja, berbanding jumlah keseluruhan 1,626 buah sekolah agama Islam daripada pelbagai kategori yang perlu dikawal selia oleh JAIS sebagaimana statistik

¹¹⁹ Buku Panduan Pemantauan Sekolah-sekolah Agama, Jabatan Agama Islam Selangor 2018, mukasurat 28 - 48

¹²⁰ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

yang ditunjukkan dalam Jadual 5.1 di atas. Kekangan dari aspek kekurangan sumber manusia ini menyukarkan nazir sekolah Islam untuk melakukan pemeriksaan dan pemantauan secara tahunan di 343 buah STS, apatah lagi ditambah dengan kerja-kerja untuk mengesan STS yang tidak berdaftar.¹²¹

Melihat kepada jadual kerja nazir sekolah Islam, penyelidik mendapati bahawa Sektor Naziran BPI JAIS telah berusaha untuk mengatur dan menggunakan sumber manusia yang sedia ada secara optimum.¹²² Sektor Naziran BPI JAIS telah menetapkan jadual kerja untuk nazir sekolah Islam melakukan kerja-kerja penaziran di lapangan pada setiap hari Isnin hingga Khamis, manakala hari Jumaat sahaja masa yang diperuntukkan untuk nazir sekolah Islam berada di pejabat untuk urusan penyediaan laporan nazir.¹²³ Selain itu, terdapat kira-kira 60 hingga 65 orang pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam di kalangan kakitangan JAIS yang telah dilantik oleh MAIS untuk membantu melakukan kerja-kerja penaziran sekolah Islam di Selangor.¹²⁴

JAIS telah menetapkan *Key Performance Indicator* (KPI) untuk setiap pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam menjalankan penaziran di tiga buah sekolah dalam setahun. Walau bagaimanapun, KPI untuk melakukan penaziran di tiga buah sekolah dalam setahun tersebut dilihat masih belum mencukupi untuk meliputi kerja-kerja penaziran di semua STS di Selangor secara menyeluruh setiap tahun, selain faktor pemegang kad nazir sekolah Islam turut mempunyai tugas hakiki mengikut jawatan hakiki mereka masing-masing.¹²⁵

¹²¹ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

¹²² Ibid.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

Kajian turut mendapati bahawa nazir sekolah Islam di Sektor Naziran BPI JAIS adalah daripada kalangan pegawai yang menjawat jawatan gred hakiki guru (Gred DG), berpengalaman sebagai guru dan tidak mempunyai pengalaman sebagai penguatkuasa JAIS.¹²⁶ Masalah yang perlu diberikan perhatian adalah terdapat nazir sekolah Islam yang mempunyai kelemahan dari sudut literasi Undang-undang dan kebanyakan daripada mereka masih belum dihantar ke kursus perundangan. Pendedahan dan latihan untuk nazir sekolah Islam berkenaan kaedah-kaedah pendakwaan dan kaedah-kaedah penguatkuasaan undang-undang masih lagi di tahap yang minimum.

Walaupun terdapat beberapa orang pemegang kad kuasa nazir sekolah Islam yang dilantik dari kalangan Bahagian Penguatkuasaan JAIS, namun kerjasama antara Sektor Naziran BPI JAIS dengan Bahagian Penguatkuasaan JAIS hanya tertumpu kepada pemeriksaan dan penyiasatan melibatkan silibus yang bertentangan dengan akidah *Ahli Sunnah Wal Jamaah*.¹²⁷ Ini bermakna, walaupun nazir sekolah Islam yang dilantik dari kalangan Bahagian Penguatkuasaan JAIS mempunyai kelebihan dalam aspek kemahiran menjalankan pemeriksaan dan penyiasatan, namun usaha mereka tidak menfokuskan kepada skop pengesanan penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

Antara cabaran lain yang dihadapi oleh nazir sekolah Islam adalah kedudukan geografi dan lokasi STS. Bagi negeri yang besar seperti Selangor, terdapat STS yang terletak jauh dari Ibu Pejabat Sektor Naziran BPI JAIS contohnya STS yang beroperasi di daerah Sabak Bernam. Nazir sekolah Islam terpaksa mengharungi tempoh perjalanan sehala sekitar tiga jam untuk sampai ke STS bagi tujuan menjalankan kerja-kerja

¹²⁶ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

¹²⁷ Tuan Nor Faisal bin Mohd Leman, temubual oleh Nurul Azriah binti Zaid, transkrip, Bahagian Penguatkuasaan JAIS, 29 Mac 2021.

penaziran. Terdapat juga STS yang didirikan di atas tanah wakaf yang terletak jauh di pedalaman. Lebih merumitkan keadaan apabila terdapat STS yang telah berpindah lokasi, tetapi tidak memaklumkan perubahan alamat kepada JAIS.¹²⁸

Selain itu, terdapat nazir sekolah Islam yang tidak pasti setakat mana had kuasa secara perundangan yang diberikan kepada mereka dalam menjalankan tugas sebagai nazir sekolah Islam.¹²⁹ Di Sektor Naziran BPI JAIS, nazir sekolah Islam beranggapan bahawa mereka mempunyai kuasa yang terhad, memandangkan kad kuasa nazir sekolah Islam bukanlah suatu bentuk waran atau kuasa seperti yang ada pada pegawai penguatkuasa di Bahagian Penguatkuasaan JAIS.¹³⁰ Nazir sekolah Islam di sektor Naziran BPI JAIS juga berpandangan bahawa mereka tidak mempunyai kuasa untuk memegang senjata, walaupun hakikatnya mereka juga terdedah kepada risiko ancaman keselamatan dan risiko berhadapan dengan tindakan saman.¹³¹ Disebabkan risiko-risiko tersebut, Sektor Naziran BPI JAIS masih mengamalkan pendekatan membimbing berbanding penguatkuasaan yang tegas.¹³²

Penyelidik mendapati faktor kebimbangan dan ketidakpastian terhadap had kuasa ini secara tidak langsung telah menjejaskan tahap keyakinan nazir sekolah Islam untuk menjalankan tugas penguatkuasaan penaziran secara tegas berpandukan Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] dan Kaedah-Kaedah Sekolah-Sekolah Agama Islam 1991 [SEL. P.U. 59/91].

¹²⁸ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Ibid.

¹³² Ibid.

Dari aspek penyampaian komunikasi, terdapat nazir sekolah Islam yang masih tidak pasti bagaimanakah cara terbaik untuk memberikan respon dan menyampaikan kefahaman kepada sesetengah pihak pengusaha atau pentadbir STS yang tidak mengendahkan kehadiran nazir sekolah Islam.¹³³ Hal ini kerana terdapat pihak pengusaha atau pentadbir STS yang menganggap STS adalah sekolah swasta yang tidak menerima apa-apa faedah daripada JAIS, selain menunjukkan sikap seolah-olah STS tidak mempunyai apa-apa keterikatan secara pentadbiran dengan nazir sekolah Islam.

Masalah sikap sebegini jarang ditimbulkan oleh pihak pentadbiran sekolah-sekolah agama Islam JAIS yang akan sentiasa memberikan kerjasama kepada nazir sekolah Islam sepanjang proses kerja-kerja penaziran dijalankan.¹³⁴ Sikap pengusaha atau pentadbir STS yang tidak mengendahkan kehadiran nazir sekolah Islam telah meletakkan nazir sekolah Islam dalam situasi sukar untuk menjalankan tugas-tugas penaziran sebagaimana yang dikehendaki oleh undang-undang.¹³⁵

Dalam menjalankan tugas, nazir sekolah Islam juga terpaksa berhadapan dengan cabaran melibatkan sensitiviti dan persepsi masyarakat terhadap penutupan STS. Terdapat banyak kes di mana STS dibangunkan tanpa kebenaran, dan kemudian setelah beberapa ketika, mereka tampil untuk membuat permohonan pendaftaran.¹³⁶ Dalam kes-kes sebegini, terdapat STS yang tidak berjaya memperolehi pendaftaran penuh dalam tempoh lima tahun kerana gagal memenuhi syarat penubuhan. Di

¹³³ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Ibid.

Selangor, nazir sekolah Islam sedar bahawa terdapat arahan daripada KDYMM Sultan Selangor untuk menutup STS yang tidak berdaftar atau melanggar undang-undang.¹³⁷

Namun, arahan tersebut sukar untuk dilaksanakan oleh Sektor Naziran BPI JAIS dan Unit Pendaftaran Sekolah Islam (UPSI) JAIS kerana Masyarakat akan mengecam tindakan pengesyoran dan penutupan STS, selain isu tersebut turut disensasikan. Bukan sahaja masyarakat, malah ada juga wakil rakyat yang turut menyuarakan sensitiviti mereka terhadap cadangan untuk penutupan STS ketika sesi perbahasan di Parlimen.¹³⁸

Di Selangor, ketiadaan jawatan penasihat undang-undang di JAIS menimbulkan kesukaran kepada Sektor Naziran BPI JAIS apabila tiada pihak yang boleh dirujuk berkaitan aspek undang-undang di peringkat dalaman organisasi JAIS. Jika terdapat isu perundangan atau pendakwaan, JAIS perlu merujuk kepada Penasihat Undang-undang MAIS.¹³⁹ Selain itu, cabaran dari aspek bidang kuasa mahkamah juga turut mendapat maklum balas daripada responden-responden dalam kajian ini. Di Negeri Selangor, undang-undang di bawah seksyen 23 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1988 [Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988] memperuntukkan bahawa kesalahan yang dilakukan di bawah Enakmen Selangor No. 2 Tahun 1988 tersebut akan didakwa dan dibicarakan di mahkamah majistret dan bukannya di bawah bidang kuasa mahkamah syariah. Majoriti responden berpandangan bahawa adalah

¹³⁷Sajida Asarul Khan, "Sultan Selangor Arah Tutup Sekolah Tahfiz Tidak Berdaftar," *Utusan Malaysia*, 18 Mac 2019, https://www.utusan.com.my/nasional/2019/03/sultan-selangor-arrah-tutup-sekolah-tahfiz-tidak-berdaftar/#google_vignette

¹³⁸ Parlimen Malaysia, Perbahasan Parlimen Ke-14 Penggal 2 Mesyuarat Pertama, Dewan Rakyat, 2019, Bil. 19, 101, <http://www.parlimen.gov.my/files/hindex/pdf/DR-10042019.pdf#page=1&zoom=100&search=DR.10.4.2019>

¹³⁹ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

kurang sesuai untuk kes atau urusan di bawah enakmen ini dibicarakan di mahkamah sivil.

5.5 Kesimpulan

Dapatan kajian menunjukkan bahawa pelaksanaan penguatkuasaan penaziran dalam mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS masih berada di tahap yang lemah kerana terdapat pelbagai cabaran dan masalah yang dihadapi oleh nazir sekolah Islam dalam usaha menjalankan tugas-tugas dan kuasa-kuasa nazir sekolah Islam sebagaimana yang dikehendaki oleh undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam.

Selain masalah kekurangan nazir sekolah Islam untuk menjalankan kerja-kerja penaziran di STS yang semakin hari semakin bertambah jumlah penubuhannya, instrumen penaziran yang tidak terperinci terutamanya pada bahagian butiran kewangan dalam borang pemantauan yang digunakan oleh nazir sekolah Islam juga didapati menjadi punca ketidakupayaan proses penaziran digunakan untuk mengesan dan mengekang penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

BAB ENAM

KESIMPULAN DAN CADANGAN

6.1 Pendahuluan

Melalui Bab ini, penyelidik akan membuat kesimpulan menyeluruh terhadap hasil kajian yang menjawab semua objektif kajian yang telah dikenal pasti di dalam Bab Satu. Seterusnya Bab ini akan mengandungi cadangan-cadangan penting bagi memantapkan undang-undang sedia ada berkaitan pengawalan sekolah-sekolah Islam di Malaysia dan kuasa-kuasa nazir sekolah Islam dalam melaksanakan tugas penaziran di STS, serta cadangan-cadangan yang penting bagi menangani segala cabaran dan kelemahan penguatkuasaan penaziran yang wujud.

6.2 Kesimpulan

Melihat kepada hasil kajian, didapati bahawa meskipun penyalahgunaan dana pendidikan di STS sering disebut-sebut dalam masyarakat, namun masih kurang laporan-laporan kes undang-undang melibatkan pendakwaan kes jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS yang dilaporkan dalam Jurnal Undang-undang. Ini memberi petunjuk bahawa tindakan mahkamah merupakan tindakan yang tidak popular dan masih kurang individu yang tampil ke hadapan untuk membuat laporan polis.¹⁴⁰

¹⁴⁰ Tuan Che Saupi bin Che Husin, Temubual oleh Nurul Azriah binti Zaid, transkrip, Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri Selangor, 1 April 2021

Selain itu, sensitiviti masyarakat terhadap berita penutupan STS turut menyumbang kepada kebimbangan nazir sekolah Islam untuk mengesyorkan kepada pendaftar sekolah Islam untuk menutup STS yang melanggar undang-undang atau beroperasi tanpa sijil pendaftaran yang sah. Nazir sekolah Islam juga berhadapan dengan cabaran limitasi kuasa sedia ada dalam melakukan kerja-kerja penaziran, ditambah pula dengan kurangnya literasi undang-undang di kalangan nazir sekolah Islam, selain tiada pegawai undang-undang atau penasihat undang-undang yang ditempatkan di JAIN. Nazir sekolah Islam juga berhadapan dengan kekurangan sumber manusia jika dibandingkan dengan jumlah penubuhan STS yang semakin meningkat dari semasa ke semasa.

Inilah antara cabaran dan dilema yang dihadapi oleh nazir sekolah Islam untuk menguatkuasakan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam secara tegas walaupun terdapat arahan yang jelas daripada Sultan supaya mana-mana STS yang melanggar undang-undang atau beroperasi tanpa sijil pendaftaran yang sah hendaklah ditutup.¹⁴¹ Namun, segala cabaran tersebut tidak sepatutnya menjadi justifikasi untuk melepaskan pihak pengurusan STS dari berhadapan dengan tindakan undang-undang, dan hukuman yang sewajarnya harus dikenakan terhadap pihak pengusaha atau pentadbir STS yang tidak bertanggungjawab dalam memastikan dana pendidikan STS diuruskan dengan baik.

Hasil kajian ini turut mendapati bahawa terdapat ketidakseragaman bidang kuasa mahkamah antara satu negeri dengan satu negeri yang lain dalam membicarakan kes-kes yang melibatkan pelanggaran undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam.

¹⁴¹ Tuan Haji Solekhan bin Roup dan Ustaz Muhammad Hanif bin Jamaluddin, temubual.

Enakmen di negeri seperti Perlis, Kedah, Johor, Perak, dan Negeri Sembilan secara jelas memberikan kuasa kepada mahkamah syariah atau mahkamah kadi untuk membicarakan kes melibatkan pendaftaran sekolah Islam. Manakala beberapa buah negeri lain seperti Pulau Pinang, Selangor, Melaka dan Sabah memberikan kuasa kepada mahkamah sivil (i.e mahkamah majistret) untuk membicarakan kes tersebut.

6.3 Cadangan

Terdapat beberapa cadangan yang boleh diberikan melalui kajian ini untuk memantapkan undang-undang dan penguatkuasaan penaziran demi memastikan operasi dana tadbir urus STS dilaksanakan dengan baik dan dengan penuh rasa tanggungjawab oleh pengusaha atau pentadbir STS.

6.3.1 Mewujudkan Punca Kuasa yang Sah dan Jelas kepada Nazir Sekolah Islam

Dalam mendepani cabaran masa kini dan pada masa hadapan dalam keadaan semakin banyak STS ditubuhkan di Malaysia, kajian ini mencadangkan supaya undang-undang yang khusus dan jelas berkenaan pengawalan sekolah-sekolah Islam di setiap negeri dan semua Wilayah Persekutuan di Malaysia hendaklah digubal dan dikuatkuasakan bagi tujuan mengawal, memantau operasi STS dan mengesan penyalahgunaan dana pendidikan yang dilakukan oleh sebilangan pengusaha atau pentadbir STS yang tidak jujur menggunakan sumbangan orang awam untuk kepentingan peribadi dan berselindung di sebalik nama baik institusi pendidikan Islam.

Cadangan ini sewajarnya diberikan perhatian oleh pihak kerajaan negeri di negeri Kelantan, Terengganu, Pahang, dan Sarawak, serta semua Wilayah Persekutuan untuk

mempertimbangkan semula cadangan mewujudkan enakmen dan akta yang khusus berkaitan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri dan Wilayah Persekutuan masing-masing sebagaimana yang pernah dicadangkan oleh LEPAI mulai tahun 1987 untuk menyelaraskan enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam di setiap negeri di Malaysia.

Selain itu, setelah hampir 36 tahun yang lalu pihak LEPAI mencadangkan penyelarasan enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam di setiap negeri, maka sudah tiba masanya untuk LEPAI membantu MAIN di setiap negeri untuk menambah baik enakmen ibu bagi undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam melalui pindaan-pindaan yang bersesuaian, selain mewujudkan model undang-undang subsidiari seperti peraturan-peraturan atau kaedah-kaedah pengawalan sekolah-sekolah Islam.

Hal ini bagi membolehkan nazir sekolah Islam menjalankan tanggungjawab dan kuasa mereka secara sah dan jelas seperti yang termaktub di dalam undang-undang. Cadangan ini dapat dilakukan oleh JAIN dengan melibatkan Penasihat Undang-undang MAIN dan Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri masing-masing dalam membantu melancarkan proses penggubalan enakmen berkaitan pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing.

6.3.2 Menambah Kuasa Nazir sekolah Islam

Kajian ini menyarankan supaya undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di setiap negeri dan semua Wilayah Persekutuan sewajarnya memperuntukkan kuasa yang mencukupi kepada nazir sekolah Islam untuk menyita dokumen atau benda di

dalam premis STS sekiranya didapati terdapat kesangsian yang munasabah (*“reasonable suspicion”*) wujudnya jenayah penyalahgunaan dana pendidikan STS ketika Nazir sekolah Islam melakukan penaziran di premis STS.

Peruntukan berkenaan kuasa nazir sekolah Islam untuk menyita seperti yang dinyatakan di atas tidak ada dinyatakan secara khusus dalam mana-mana enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam negeri kecuali Negeri Sembilan. Negeri Sembilan telah membuat pindaan terhadap Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] dengan mewujudkan peruntukan seksyen 25A melalui Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2000 [Enakmen Negeri Sembilan No. 6 Tahun 2000] iaitu memperuntukkan kuasa kepada nazir sekolah Islam untuk menyita dokumen atau benda di sekolah Islam jika didapati dokumen atau benda tersebut mempunyai kaitan dengan apa-apa perlakuan kesalahan yang bertentangan dengan undang-undang.

Penambahbaikan terhadap punca kuasa nazir sekolah Islam dalam undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di setiap negeri boleh dilakukan melalui semakan dan pindaan undang-undang yang bersesuaian.

6.3.3 Penetapan Bidang Kuasa Mahkamah

Kajian ini telah merumuskan bahawa badan perundangan negeri adalah bebas untuk mengambil mana-mana kaedah pendekatan yang bersesuaian di sisi undang-undang dalam menetapkan bidang kuasa mahkamah, sama ada kepada mahkamah sivil atau mahkamah syariah untuk membicarakan apa-apa kesalahan di bawah undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing.

Namun, bagi menjawab pertikaian undang-undang berkaitan keabsahan bidang kuasa mahkamah yang membicarakan kes yang dituduh di bawah enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam, enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam itu sendiri hendaklah secara nyata memperuntukkan bidang kuasa (*expressly conferred jurisdiction*) sama ada kepada mahkamah syariah atau mahkamah sivil untuk membicarakan kesalahan di bawah undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam yang berkenaan.

Selain itu, “Huraian” dalam rang undang-undang enakmen pengawalan sekolah-sekolah agama Islam serta perbahasan yang direkodkan di dalam penyata rasmi (*hansard*) Dewan Undangan Negeri juga hendaklah secara jelas menghuraikan tujuan enakmen tersebut memaktubkan bidang kuasa kepada mahkamah sivil atau mahkamah syariah. Cadangan-cadangan yang dikemukakan di atas diharapkan dapat membantu mahkamah membuat keputusan dan mentafsirkan secara tepat berkaitan isu keabsahan bidang kuasa mana-mana mahkamah yang membicarakan kes yang dituduh di bawah undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam.

6.3.4 Mengenakan Hukuman Secara Perundangan (*Legal Sanction*) terhadap Pengusaha atau Pentadbir STS yang dengan Sengaja Menyusahkan Proses Penaziran sama ada Secara Perbuatan (*Act*) atau Peninggalaan (*Omission*)

Kajian ini mendapati bahawa terdapat STS yang tidak memberikan kerjasama yang sewajarnya untuk nazir sekolah Islam melaksanakan proses penaziran. Antara contoh yang telah dibincangkan di dalam Bab Lima adalah berlaku keadaan di mana terdapat STS yang telah berpindah lokasi, tetapi tidak memaklumkan perubahan alamat kepada JAIN. Kegagalan pihak STS memaklumkan kepada JAIN berhubung status STS yang

telah berpindah lokasi jelas menyusahkan nazir sekolah Islam, namun kegagalan tersebut tidak mendatangkan implikasi hukuman secara perundangan kepada pihak STS. Hal ini kerana majoriti negeri di Malaysia, termasuklah Selangor, tidak mempunyai seksyen khusus berkenaan larangan menukar alamat premis sekolah agama di dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam masing-masing, kecuali di Melaka dan Negeri Sembilan.

Kajian ini mendapati bahawa penggubalan undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam di Melaka dan Negeri Sembilan telah meneliti keperluan ini dan mengambil langkah sewajarnya apabila telah memasukkan peruntukan undang-undang berhubung larangan menukar alamat premis sekolah agama tanpa kebenaran Pendaftar di dalam Enakmen undang-undang Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di negeri masing-masing. Seksyen 11 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] memperuntukkan bahawa:-

“Seksyen 11. Larangan menukar alamat premis sekolah agama.”

“(1) Tiada suatu sekolah agama pun boleh menukar alamat premisnya atau membuat apa-apa perubahan kepada premis itu tanpa terlebih dahulu mendapatkan kelulusan bertulis Pendaftar.

(2) Mana-mana orang yang melanggar subseksyen (1) melakukan suatu kesalahan.”

Manakala seksyen 16B Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015) [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] yang diwujudkan melalui Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Pindaan) 2003 [Enakmen Negeri Sembilan No. 2 Tahun 2003] telah memperuntukkan seperti berikut:-

Seksyen 16B. Larangan menukar alamat premis Sekolah Islam

(1) Tiada suatu Sekolah Islam pun boleh menukar alamat premisnya atau membuat apa-apa perubahan kepada premis itu tanpa terlebih dahulu mendapatkan kelulusan Pendaftar.

(2) Mana-mana orang yang melanggar subseksyen (1) melakukan suatu kesalahan.

Oleh yang demikian, penyelidik berpandangan bahawa sudah tiba masanya untuk pindaan dibuat terhadap enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam di seluruh Malaysia dengan memasukkan seksyen khusus berkenaan larangan menukar alamat premis sekolah Islam tanpa mendapatkan kelulusan Pendaftar sekolah Islam di negeri masing-masing bagi melancarkan proses penaziran melibatkan STS.

Penyelidik juga mencadangkan supaya pindaan dibuat terhadap enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam dengan mewujudkan peruntukan hukuman yang khusus bagi kesalahan kegagalan sekolah Islam mengemukakan laporan tahunan akaun sekolah Islam atau penyata kewangan beraudit kepada pendaftar sekolah Islam. Hal ini bagi mencerminkan ketegasan penguatkuasaan dan undang-undang terhadap sikap sambil

lewa atau kegagalan STS mengemukakan laporan tahunan akaun sekolah Islam kepada pendaftar sekolah Islam.

Dalam masa yang sama, instrumen penaziran seperti Borang Pemantauan Pengurusan Sekolah Islam Swasta/ Persendirian/ Tahfiz yang disediakan dalam JAIN yang kegunaan nazir sekolah Islam juga perlu ditambah baik dan diperincikan supaya lebih komprehensif dan mencerminkan keperluan undang-undang dalam pelaksanaan proses penaziran terhadap sistem pengurusan kewangan STS. Kewajipan STS untuk mentadbir urus kewangan dengan baik dan sistematik tidak boleh dipandang remeh oleh pihak pengusaha atau pentadbir STS, apatah lagi dengan menganggap kewajipan untuk mengemukakan penyata kewangan beraudit atau laporan tahunan akaun sekolah Islam ini sekadar menjadi salah satu item pemarkahan yang berbentuk galakan untuk STS yang bersungguh-sungguh mendapatkan Anugerah Kecemerlangan (AKAS).

Sudah tiba masanya pengusaha atau pentadbir STS bersungguh-sungguh untuk mencapai piawaian (*standard*) tadbir urus kewangan yang baik serta mempunyai rasa kebertanggungjawaban (*accountability*) dalam menguruskan dana pendidikan di STS demi menjaga amanah hasil sumbangan masyarakat serta memartabatkan imej agama Islam yang sepatutnya sinonim dengan elemen profesionalisme dalam hal ehwal pentadbiran. Cadangan ini juga adalah sebagai langkah pencegahan (*deterrent*) daripada berlakunya jenayah penyalahgunaan pendidikan STS oleh pihak-pihak yang tidak bertanggungjawab dalam pengurusan STS.

6.3.5 Kaedah Pengkompaunan Kesalahan (*Compounding Offences*) sebagai Salah Satu Instrumen Penguatkuasaan

Kajian ini juga mencadangkan supaya penutupan institusi STS sepatutnya menjadi jalan terakhir sekiranya didapati pengusaha atau pentadbir STS melakukan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS, dan hanya individu yang bertanggungjawab terhadap jenayah tersebut sahaja yang sepatutnya didakwa di mahkamah. Manakala ahli-ahli LPS yang lain yang tidak terlibat dalam pelakuan jenayah terhadap dana pendidikan tersebut tetapi mempunyai liabiliti vikarius (*vicarious liability*) boleh dikenakan tindakan alternatif lain yang bersesuaian.

Bagi mengatasi isu ini, adalah dicadangkan supaya STS yang didapati melanggar undang-undang di bawah enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam boleh dikenakan hukuman melalui kaedah pengkompaunan kesalahan. Senarai kesalahan-kesalahan yang boleh ditawarkan kompaun boleh diwujudkan dengan cara menggubal Peraturan-peraturan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam (Pengkompaunan Kesalahan). Kaedah pengkompaunan kesalahan ini boleh dijadikan salah satu instrumen penguatkuasaan dalam undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam memandangkan kaedah ini mengandungi elemen hukuman dalam masa yang sama memberikan pengajaran dan ruang kepada pengusaha atau pentadbir STS untuk memperbaiki kesilapan mereka dalam mentadbir urus dana pendidikan STS.

Dari segi perundangan, penerimaan terhadap tawaran kompaun dan pembayaran kompaun adalah menjadi pengakuan bersalah setakat mana kesalahan berkenaan.¹⁴² Kaedah pengkompaunan kesalahan sebagai salah satu cara penyelesaian pertikaian alternatif (*alternatif dispute resolution*) juga dilihat mampu mempercepatkan proses

¹⁴² Abadi Motor Sdn Bhd v. Ewwa bt Mohd Yusoff & Ors. [2019] 9 MLJ 18

keadilan jenayah tanpa perlu melalui proses perbicaraan di Mahkamah.¹⁴³ Mengambil kira aspek keadilan bahawa bukan semua ketidakpatuhan undang-undang akan berakhir dengan pertuduhan di mahkamah dan pemenjaraan, kaedah pengkompaunan kesalahan ini juga diharapkan dapat memberikan pengajaran dan peluang kedua kepada pesalah untuk bersungguh-sungguh memperbaiki kelemahan dalam mentadbir urus STS.

Sebagai langkah permulaan untuk mewujudkan Peraturan-peraturan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam (Pengkompaunan Kesalahan), Kajian ini mencadangkan supaya pihak yang bertanggungjawab terhadap usaha menggubal peraturan-peraturan ini boleh merujuk kepada Peraturan-peraturan Institusi Pendidikan Tinggi Swasta (Pengkompaunan Kesalahan) (Pindaan) 2017 untuk dijadikan panduan.

Seiring dengan cadangan mewujudkan Peraturan-peraturan Pengawalan Sekolah-sekolah Islam (Pengkompaunan Kesalahan), kajian ini mencadangkan supaya mana-mana Enakmen Pengawalan sekolah-sekolah Islam yang belum mempunyai peruntukan punca kuasa untuk membuat Peraturan-peraturan (atau Kaedah-kaedah) hendaklah terlebih dahulu dipinda supaya mengandungi peruntukan undang-undang yang memberikan kuasa kepada Yang Dipertuan Agong, Sultan, Raja, MAIN atau mana-mana orang difikirkan sesuai untuk membuat Peraturan-peraturan yang bersesuaian.

¹⁴³ Pradeep Kumar Bharadwaj & Dr. Chintala Lakshmana Rao, "Alternative Dispute Resolution in Criminal Justice System: Need of the Hour?"

Contohnya, Peraturan-peraturan (Pengkompaunan Kesalahan) (Pindaan) 2017 [P.U. (A) 361/2017] digubal dan dikuatkuasakan berdasarkan punca kuasa di bawah seksyen 88 Akta Institusi Pendidikan Tinggi Swasta 1996 [Akta 555] yang memberi kuasa kepada Menteri untuk membuat apa-apa peraturan-peraturan bagi maksud melaksanakan Akta 555.¹⁴⁴

Disamping itu, terdapat juga keperluan untuk mewujudkan peruntukan undang-undang yang baharu berkaitan pemberian kuasa kepada pengarah JAIN, pendaftar sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberikan kuasa untuk memberikan tawaran kompaun atau mengkompaun STS terhadap kesalahan-kesalahan yang dilakukan oleh STS Islam (setelah mendapat kebenaran bertulis untuk mengkompaun daripada Pegawai Pendakwa Syarie atau Timbalan Pendakwa Raya).¹⁴⁵ Peranan Pegawai Pendakwa Syarie atau Timbalan Pendakwa Raya untuk memberikan kebenaran bertulis terlebih dahulu sebelum pengarah JAIN, pendaftar sekolah Islam atau mana-mana orang yang diberikan kuasa untuk mengeluarkan tawaran kompaun atau mengkompaun STS adalah untuk memastikan bukti-bukti secara *prima facie* adalah mencukupi dan kandungan kertas siasatan adalah lengkap dan teratur. Hal ini kerana, sekiranya STS tidak bersetuju dengan tawaran kompaun atau gagal membayar kompaun, maka kes berkenaan akan dibicarakan di Mahkamah.

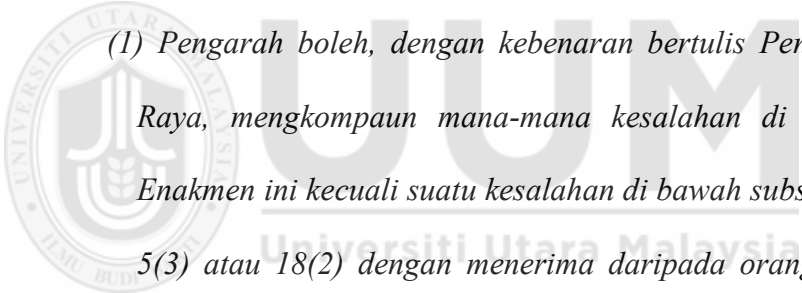
Setakat ini, Melaka adalah satu-satunya negeri yang memperuntukkan kuasa untuk mengkompaun kesalahan di bawah Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam

¹⁴⁴ Warta Kerajaan Jilid. 61 Bil. 24 Tambahan No. 149 Perundangan (A) bertarikh 27 November 2017.

¹⁴⁵ Seksyen 86, Akta 555 memberikan kuasa kepada Ketua Pendaftar Institusi Pendidikan Tinggi Swasta, dengan kebenaran bertulis Pendakwa Raya, untuk mengkompaun apa-apa kesalahan yang dilakukan oleh institusi pendidikan tinggi swasta atau seseorang di bawah Akta 555 atau peraturan-peraturan yang dibuat di bawah Akta 555 yang ditetapkan sebagai kesalahan yang boleh dikompaun.

apabila membuat pindaan terhadap Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] dengan mewujudkan seksyen 37A melalui Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) (Pindaan) 2003 [Enakmen Melaka No. 8 Tahun 2003].

Sekyen 37A Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] ini telah memberikan punca kuasa yang jelas kepada Pengarah Jabatan Agama Islam Melaka (JAIM) untuk mengkompaun kesalahan. Subseksyen 37A (1) dan (2) Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] tersebut memperuntukkan bahawa:-

(1) Pengarah boleh, dengan kebenaran bertulis Pendakwa Raya, mengkompaun mana-mana kesalahan di bawah Enakmen ini kecuali suatu kesalahan di bawah subseksyen 5(3) atau 18(2) dengan menerima daripada orang yang semunasabahnya disyaki telah melakukan kesalahan itu sejumlah wang yang tidak melebihi lima puluh peratus daripada denda maksimum bagi kesalahan itu yang boleh dikenakan kepada orang itu sekiranya dia telah disabitkan atas kesalahan itu dalam apa-apa tempoh yang dinyatakan dalam tawaran bertulisnya.

(2) Sesuatu tawaran di bawah subseksyen (1) boleh dibuat pada bila-bila masa selepas kesalahan itu dilakukan, tetapi sebelum apa-apa pendakwaan baginya telah dimulakan, dan jika amaun yang dinyatakan dalam tawaran itu tidak

dibayar dalam masa yang dinyatakan dalam tawaran itu, atau dalam apa-apa tempoh lanjutan yang dibenarkan oleh Pengarah, pendakwaan bagi kesalahan itu boleh dimulakan pada bila-bila masa selepas itu terhadap orang yang kepadanya tawaran itu telah dibuat.

Sungguhpun begitu, bagi kesalahan STS beroperasi tanpa kebenaran bertulis atau gagal memperolehi kelulusan daripada pihak berkuasa adalah suatu kesalahan yang tidak wajar disenaraikan sebagai kesalahan boleh kompaun. Sebaliknya tindakan penutupan STS dan pendakwaan terhadap pengusaha atau pentadbir STS berkenaan hendaklah dilakukan bagi menjaga kemaslahatan dan masa depan para pelajar tahfiz.

6.3.6 Memperkasakan Organisasi JAIN

Salah satu cadangan penting untuk menambah baik penguatkuasaan penaziran di STS adalah dengan memperkasakan organisasi JAIN melalui sumber manusia yang mencukupi. Bagi mengatasi masalah kekurangan sumber manusia untuk menjalankan kerja-kerja penaziran STS, kajian ini mencadangkan supaya JAIN berusaha menambah waran penjawatan nazir sekolah Islam untuk menjalankan tugas hakiki di Sektor Naziran. Nazir sekolah Islam di Sektor Naziran BPI JAIN juga bukan sahaja perlu dilantik di kalangan gred DG41 (guru), tetapi juga perlu dilantik daripada kalangan pegawai gred W41 (juruaudit) bagi membantu kerja-kerja penaziran melibatkan pengauditan kewangan STS.

Selain itu, penyelesaian segera yang boleh dicadangkan menerusi kajian ini adalah JAIN boleh memanfaatkan peruntukan undang-undang berkenaan punca kuasa MAIN

dalam memberi kebenaran secara bertulis kepada mana-mana orang untuk menjalankan tugas nazir sekolah Islam sebagaimana yang telah termaktub di dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam sedia ada di kebanyakan negeri seperti yang telah dibincangkan dalam Bab Empat Kajian ini. Bagi melaksanakan cadangan ini, JAIN boleh menjalankan temuduga kepada mana-mana pemohon yang berminat dan kompeten untuk menjadi nazir sekolah Islam secara sambilan harian, dan mencadangkan nama individu-individu yang berjaya dalam temuduga tersebut kepada MAIN untuk diberikan kebenaran bertulis bagi menjalankan tugas dan kuasa nazir sekolah Islam.

Selain itu, walaupun secara amalan JAIN akan merujuk isu-isu perundangan ke Pejabat Penasihat Undang-undang MAIN atau Pejabat Penasihat Undang-undang Negeri, kajian ini mencadangkan supaya JAIN melantik pegawai undang-undang atau penasihat undang-undangnya sendiri (gred L41 dan ke atas) bagi tujuan memperkukuh institusi JAIN dalam aspek penasihat undang-undang, penggubalan peraturan-peraturan, semakan undang-undang, dan seumpamanya. Pegawai undang-undang atau penasihat undang-undang yang berada di dalam organisasi JAIN diharapkan dapat memberikan pandangan undang-undang secara terus dan lebih cepat kepada pihak pengurusan tertinggi JAIN dalam menyusun gerak kerja dan membuat keputusan selaras dengan keperluan undang-undang.

Latihan dalam organisasi juga adalah penting untuk dilaksanakan secara berkala. JAIN perlu menyediakan kursus perundangan dan latihan penguatkuasaan penaziran secara berkala atau bersiri kepada nazir sekolah Islam memandangkan nazir sekolah Islam perlu memahami dengan jelas berkenaan diskripsi tugas (*job discription*) dari segi

pentadbiran, gerak kerja dan kuasa-kuasa yang dipunyai oleh mereka dari segi perundangan supaya kerja-kerja penaziran dapat dijalankan secara berkesan dan lebih berkualiti. Cadangan dalam kajian ini adalah selari dengan pandangan Brian Wilcox dan John Gray bahawa semua nazir sekolah hendaklah melengkapkan kursus dan latihan yang diiktiraf.¹⁴⁶

JAIN juga boleh menambah baik instrumen penaziran dengan mengadakan bengkel-bengkel secara berkala dengan menjemput pakar-pakar dalam hal ehwal perundangan, kewangan dan pelaporan, selain mengadakan libat urus dengan agensi pelaksana. Selain itu, JAIN juga boleh melakukan inovasi dalam melaksanakan proses penaziran contohnya seperti yang telah dilakukan oleh JAIS dalam mewujudkan sistem E-NSIS iaitu suatu sistem pemantauan naziran secara dalam talian (*online*). Bagi melancarkan proses penggunaan sistem E-NSIS dalam nazir sekolah Islam, pihak JAIN juga disarankan untuk menyediakan kemudahan alat-alat peranti teknologi yang mencukupi seperti komputer riba, tablet atau telefon bimbit, dan peruntukan kewangan (*budget*) Jabatan untuk langganan data internet kepada Sektor Naziran BPI JAIN bagi membolehkan Nazir sekolah Islam melakukan penaziran secara dalam talian (*online*) dengan lebih berkesan tanpa dibelenggu dilema atau masalah terpaksa mengeluarkan kos sendiri secara tidak berpatutan dalam melaksanakan tugas rasmi berkaitan penaziran.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Brian Wilcox dan John Gray, *Inspecting Schools: Holding Schools to Account and Helping Schools to Improve* (Buckingham Open University Press, 1996), muka surat 2.

¹⁴⁷ Hasil temubual dengan nazir sekolah Islam JAIS.

6.3.7 Memanfaatkan Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] untuk Mendapatkan Kerjasama daripada Pemberi Maklumat

Kajian ini mencadangkan supaya JAIN memanfaatkan undang-undang sedia ada di bawah Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] dalam mendapatkan kerjasama orang awam, guru, warga kerja STS dan pelajar tahfiz untuk memberikan maklumat bernilai kepada nazir sekolah Islam dalam usaha mengesan perlakuan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS.

Perlindungan terhadap pemberi maklumat di bawah Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711] hendaklah dihebahkan secara meluas kepada guru-guru, warga kerja STS, dan pelajar tahfiz melalui edaran surat arahan atau pekeliling pendaftar sekolah Islam atau melalui apa-apa kaedah dan medium penyampaian yang berkesan supaya mereka lebih cakna untuk melaporkan sebarang bentuk kemungkaran yang berlaku di peringkat dalaman STS yang mana sukar untuk dikesan oleh nazir sekolah Islam, lebih-lebih lagi dalam keadaan JAIN berhadapan dengan cabaran kekurangan sumber manusia untuk melakukan penaziran dan penaziran semula secara berkala.

Selain itu, selari dengan seksyen 26 Akta Perlindungan Pemberi Maklumat 2010 [Akta 711], ganjaran juga boleh atau sewajarnya diberikan kepada pemberi maklumat yang membantu nazir sekolah Islam dalam memberikan maklumat bernilai kepada Sektor Naziran BPI JAIN sebagai salah satu usaha mengesan jenayah penyalahgunaan dana pendidikan yang berlaku di STS. Kerjasama daripada orang awam, guru, warga kerja STS dan para pelajar tahfiz amat diperlukan bagi tujuan memberikan maklumat bernilai kepada nazir sekolah Islam sekiranya jenayah penyalahgunaan dana

pendidikan berlaku di STS.

6.3.8 Jaringan Kerjasama antara JAIN dan PDRM

Bagi memantapkan teknik siasatan dan penguatkuasaan penaziran, terdapat kewajaran untuk JAIN membina jaringan kerjasama bersama PDRM. Jaringan kerjasama bagi menjalinkan kolaborasi strategik antara JAIN dan PDRM boleh dibuat melalui Memorandum Persefahaman (MoU) dalam bidang kerjasama seperti berkongsi kepakaran dalam penyiasatan melalui penganjuran bengkel, latihan dan kursus yang relevan, menempatkan pegawai PDRM di Pejabat Sektor Naziran BPI JAIN, selain pelaksanaan penaziran dan penyiasatan boleh dijalankan secara bersama antara nazir sekolah Islam dengan pegawai PDRM. Kerjasama antara nazir sekolah Islam dan pegawai PDRM boleh diperkukuhkan melalui peruntukan seksyen yang khusus di dalam enakmen pengawalan sekolah-sekolah Islam seperti yang telah dilakukan di negeri Melaka. Contohnya, seksyen 24 Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] memperuntukan seperti berikut:-

Seksyen 24. Pemeriksaan premis sekolah agama yang tidak berdaftar

Jika Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir sekolah, orang yang diberi kuasa atau pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor mempunyai sebab yang munasabah untuk mempercayai bahawa mana-mana rumah, bangunan atau tempat lain sedang digunakan sebagai sekolah agama yang tidak berdaftar di bawah Enakmen ini, Pendaftar, Timbalan Pendaftar, Penolong Pendaftar, Nazir sekolah, orang

yang diberi kuasa atau pegawai polis itu, dengan disertai oleh mana-mana orang yang difikirkannya perlu, boleh —

(a) memasuki dan memeriksa rumah, bangunan atau tempat itu; dan

(b) menyita dan menahan apa-apa buku, dokumen, bahan media elektronik atau barang lain yang terdapat di dalamnya yang didapatinya boleh menjadi bukti pelakuan suatu kesalahan terhadap Enakmen ini atau yang tampaknya ialah harta, atau telah digunakan berkaitan dengan, sekolah agama yang tidak didaftarkan di bawah Enakmen ini.

Jalanan kerjasama melalui kolaborasi strategik antara JAIN dan PDRM telah dimulakan oleh JAIS bersama PDRM melibatkan satu Projek Perintis pada tahun 2016. Melalui Projek Perintis tersebut, PDRM telah menempatkan tiga orang pegawai PDRM di JAIS untuk membantu memberikan khidmat nasihat serta berkongsi kepakaran masing-masing bersama Bahagian Penguatkuasaan JAIS dalam melaksanakan operasi penguatkuasaan.¹⁴⁸

Oleh yang demikian, kajian ini mencadangkan supaya Sektor Naziran BPI JAIN di seluruh Malaysia dapat membina jaringan kerjasama bersama Polis Diraja Malaysia (PDRM) bagi mewujudkan kolaborasi strategik dalam usaha meningkatkan kemahiran nazir sekolah Islam dalam menjalankan penguatkuasaan penaziran dan penyiasatan di STS. Usaha untuk membina jaringan kerjasama ini juga boleh diselaraskan dengan bantuan daripada pihak LEPAI dan JAKIM.

¹⁴⁸ Wartawan MStar. "PDRM Tempatkan Pegawai Bantu JAIS dalam Operasi penguatkuasaan", *Mstar*, 28 April 2016, <https://www.mstar.com.my/lokal/semasa/2016/04/28/pdrm-jais-operasi-penguatkuasaan>

Bagi pengaduan yang dibuat oleh pengadu melalui laporan polis, kes akan disiasat oleh pegawai penyiasat PDRM dan nazir sekolah Islam turut berpotensi untuk dipanggil sebagai saksi pihak pendakwaan (*prosecution's potential witness*) sekiranya kes berkenaan adalah pertuduhan di bawah Kanun Keseksaan melibatkan penyalahgunaan dana pendidikan yang berlaku di STS. Oleh yang demikian, kefahaman dan kemahiran nazir sekolah Islam dalam mengendalikan penaziran secara berkesan amat diperlukan bagi memastikan kejayaan sesuatu kes pendakwaan di mahkamah.

6.4 Hala Tuju Kajian Masa Hadapan

Kajian ini hanya tertumpu kepada konteks penguatkuasaan penaziran yang dijalankan di Selangor. Oleh itu, kajian lanjut boleh dijalankan ke atas pelaksanaan penguatkuasaan penaziran di negeri-negeri lain seperti Negeri Sembilan yang dilihat telah memperuntukkan kuasa yang lebih luas dari segi perundangan kepada nazir sekolah Islam di dalam Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam 1996 (Disemak 2015) [Enakmen Negeri Sembilan No. 5 Tahun 1996] melalui pindaan-pindaan yang dilakukan sebanyak empat kali,¹⁴⁹ atau negeri Melaka yang telah membuat pindaan terhadap Enakmen Pengawalan Sekolah-Sekolah Agama Islam (Melaka) 2002 [Enakmen Melaka No. 3 Tahun 2002] sebanyak sekali.¹⁵⁰ Kajian lanjut seperti yang dicadangkan di atas wajar dijalankan untuk mendapatkan kefahaman yang lebih menyeluruh mengenai isu kelemahan atau penguatkuasaan penaziran di negeri-negeri yang mempunyai undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam yang lebih komprehensif.

¹⁴⁹ <https://www-cljlaw-com.eserv.uum.edu.my/members/statebrowse.aspx> (diakses pada 4 Mac 2023 melalui kaedah carian "Browse State Enactment, Negeri Sembilan")

¹⁵⁰ <https://www-cljlaw-com.eserv.uum.edu.my/members/statebrowse.aspx> (diakses pada 4 Mac 2023 melalui kaedah carian "Browse State Enactment, Malacca")

6.5 Penutup

Kajian ini telah menjelaskan kerangka perundangan sedia ada berkaitan penaziran sekolah Islam, selain mendedahkan situasi sebenar pelaksanaan penaziran dan penguatkuasaan undang-undang yang dijalankan oleh pihak berkuasa JAIN dalam usaha menangani jenayah penyalahgunaan dana pendidikan di STS. Di samping itu, hasil kajian ini juga telah mengenal pasti segala kelemahan dalam melaksanakan mekanisme penaziran dan penguatkuasaan undang-undang, serta memahami permasalahan yang dihadapi oleh pihak berkuasa dalam usaha menjalankan tugas menyemak status kewangan dan memantau pentadbiran STS. Kupasan tentang kelemahan penguatkuasaan serta permasalahan dan cabaran tersebut diharapkan dapat membuka mata pelbagai pihak tentang kesukaran atau halangan yang wujud dalam tindakan nazir sekolah Islam untuk melaksanakan penaziran, penyiasatan dan penguatkuasaan undang-undang ke atas STS. Hasil kajian ini diharapkan dapat memberikan kesedaran kepada pelbagai pihak dan badan berautoriti untuk berusaha mencari formula-formula yang berkesan bagi menangani segala cabaran dan kelemahan prosedur penaziran dan penguatkuasaan melibatkan STS.

Hasil Kajian ini diharap dapat membantu pihak-pihak yang terlibat dalam usaha membuat pindaan undang-undang untuk menambah baik undang-undang pengawalan sekolah-sekolah Islam sedia ada di seluruh Malaysia. Sudah tiba masanya untuk semakan dan pindaan undang-undang dilakukan ke atas Enakmen Pengawalan Sekolah-sekolah Islam di setiap negeri bagi memastikan undang-undang tersebut relevan dan mencukupi untuk dikuatkuasakan oleh nazir sekolah Islam.

RUJUKAN

Buku

Payne, Brian K. *White-Collar Crime: A Text/Reader*. USA: SAGE Publication Inc., 2011.

Shamrahayu, A. Aziz. *Isu Penguatkuasaan Undang-Undang Jenayah Syariah Di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 2016.

Wilcox, Brian, and John Gray. *Inspecting Schools : Holding Schools to Account and Helping Schools to Improve*. Buckingham Open University Press, 1996.

Jurnal

Arjan, Reurink. “ ‘ White-Collar Crime ’ The Concept and Its Potential for the Analysis of Financial Crime.” *European Journal of Sociology* 57, no. 3 (2016): 385–415. <https://doi.org/10.1017/S000397561600016>.

Boyce, C. dan Neale, P., “Conducting In-Depth Interview: A Guide for Designing and Conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input.” (Pathfinder International, 2006), http://www.pathfind.org/site/DocServer/m_e_tool_series_indepth_interviews.pdf?docID=6301

Ehren, M.C.M., and A.J. Visscher. “Towards a Theory on the Impact of School Inspections.” *British Journal of Educational Studies* 54, no. 1 (2006): 51–72. https://www.jstor.org/stable/3699295?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents.

Husain, W. H. B. W., & Othman, N. B. (2018). Penilaian Tingkah Laku Nazir Sekolah Baharu Dalam Membuat Pertimbangan Tahap Kualiti Institusi Pendidikan. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 3(14), 31–47

- Joost HR, Van Onna, Van Der Geest Victor R, dan JM Denkers Adriaan. "Rule-Violating Behaviour in White-Collar Offenders: A Control Group Comparison." *European Journal of Criminology* (2018): 1–20, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1477370818794114>.
- Julak, Lee. "Formal Approaches in Controlling White Collar Crime: The Criminal Justice System and the Regulatory System." *Journal of Public Administration and Governance* 5, no. 4 (2015): 76–83. <https://doi.org/10.5296/jpag.v5i4.8604>.
- Muhammad Hafiz Salleh, Zawawi Ismail, dan Zaharah Hussin, "Model Penilaian Program Tahfiz Al-Quran Di Nusantara Berdasarkan Model Penilaian Provus (Discrepancy Evaluation Model)," *Jurnal Kepimpinan Pendidikan* 5, no. 2 (2018): 65, diakses pada 30 Mac 2020, https://umexpert.um.edu.my/public_view.php?type=publication&row=NzY1NDM%3D.
- Othman, R., Ali, Z., Ilias, I. @ I., & Khalid, A. Overview of Community-Based Crowdfunding in Malaysia: Legal Issues and the Way Forward. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(11), 1213–1224, 2021
- Petter Gottschalk, "Analysis of Economic Crime in Religious Institutions Using Convenience Theory: What is so special about Motive, Opportunity and Willingness?", *Pakistan Journal of Criminology*, Vol. 10, Issue 1, Januari 2018 (1-15) : 6-7.
- Razak, Nik Wan, San, Tumiran & Abu Bakar (2022). Misappropriation of Funds: Bringing Public Trust on Tahfiz Institutions via Effective Financial Accounting and Reporting Practices. *International Journal of Accounting, Finance and Business (IJAFB)*, 7(40), 133 - 143.
- Siti Alawiah, Siraj, Mohamed Ibrahim Shahul Hameed, dan Sulaiman Maliah. "Pengurusan Kewangan: Mempamerkan Akauntabiliti Masjid." dalam *Pengurusan Berkualiti Memacu Kecemerlangan Pengurusan Masjid*, Editor Mustari Mohd. Ismail dan Jasmi Kamarul Azmi, 67–80. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia, 2008.

Stephen, Shute. "On The Outside Looking In : Reflections on the Role of Inspection in Driving Up Quality in the Criminal Justice System." *The Modern Law Review* 76, no. 3 (2013): 494–528. <https://www.jstor.org/stable/41857484>.

Yusop, R., Mahmud, R., Sabli, N., Awang, N. F. A., & Ghazali, N. (2020). Sources Of Funding for Private Tahfiz Institutions In Kuala Selangor. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*.

Kertas Persidangan

Norazmi, A., Shahril Nizam, Z., Mohd Syukri, M.N., Amin, C.A., Muhammad Hafiz, S., dan Hayati, H. "Transformasi Tadbir Urus Institusi Tahfiz Swasta (ITS) Di Malaysia Melalui Model Keusahawanan Sosial." dalam *The 5th World Conference on Islamic Thought & Civilization: Securing the Future*. Editor Mohd Dahalan, M.A, Alias, H., dan Abdul Razak, N.A. Malaysia: Universiti Sultan Azlan Shah (USAS), 2018. <https://www.researchgate.net/publication/328230694>.

Azizi, Umar, and Hussin Supyan. "Satu Cadangan Model Pembangunan Dan Pengurusan Sekolah-Sekolah Agama Islam Di Malaysia." dalam *Prosiding Seminar Transformasi Sistem Pengurusan Islam Di Malaysia 2011*, Editor Abd. Ghani Zulkiple, Abu Hassan Musa, Mohd. Jailani Mohd. Rushdan, dan Othman Khatijah, 479–494. Kuala Lumpur: Universiti Sains Islam Malaysia, 2011.

Bani, H., Jaafar, M.Y., Katan, M., Mohd Noor, A.H. dan Abdul Fatah, M.M. "Applying Stakeholder Approach in Developing Accountability Indicators for Tahfiz Centers." dalam *The 1st International Conference on Accounting Research and Education*, ed. W.R. Wan Abdullah et al. Malaysia: Faculty of Accounting Universiti Teknologi MARA, 2014. https://www.researchgate.net/publication/277138440_APPLYING_STAKEHOLDER_APPROACH_IN_DEVELOPING_ACCOUNTABILITY_INDICATORS_FOR_TAHFIZ_CENTERS

Bani, H., Jaafar, M.Y., Katan, M., Mohd Noor, A.H. "An Overview of Governance and Accountability of Tahfiz Institutions in Malaysian: Religious Councils Perspective." dalam *The 2016 4th International Conference on Governance and Accountability (2016 ICGA)*, Editor M. Y Jaafar, A. Abdullah Sani, dan A. Muhammad. Malaysia: SHS Web of Conferences Vol. 36, 2017. https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2017/04/shsconf_icga2017_00028.pdf

Tesis

Hamid, Idris. "Tugasan Pemeriksaan dan Keperluan Latihan Nazir Sekolah Kementerian Pelajaran Malaysia." Tesis PhD, Universiti Teknologi Malaysia. 2013. <http://eprints.utm.my/id/eprint/78149/1/HamidIdrisPFP20131.pdf>.

Akhbar

Aslina, Abu Bakar. "Tenaga Pengajar Dakwa Duit Tahfiz Diseleweng Pengurusan." *Berita Harian*, 26 Disember 2017, <https://www.bharian.com.my/berita/kes/2017/12/367622/tenaga-pengajar-dakwa-duit-tahfiz-diseleweng-pengurusan>.

Asarulah Khan, Sajida. "Sultan Selangor Arah Tutup Sekolah Tahfiz Tidak Berdaftar." *Utusan Malaysia*, 18 Mac 2019. https://www.utusan.com.my/nasional/2019/03/sultan-selangor-arrah-tutup-sekolah-tahfiz-tidak-berdaftar/#google_vignette

Bernama, Wartawan. "Penguatkuasaan, Pengawasan Pusat Tahfiz Perlu Ditangani Secara Holistik-TPM", BERNAMA Online, 9 November 2019, diakses pada 5 Januari 2020, <http://www.bernama.com/bm/news.php?id=1787911>

JAKIM. "Sesi Libat Urus Pembangunan Garis Panduan Penziran Institusi Tahfiz." <https://www.islam.gov.my/ms/berita/3566-sesi-libat-urus-pembangunan-garis-panduan-penziran-institusi-tahfiz>

MStar, Wartawan. "PDRM Tempatkan Pegawai Bantu JAIS dalam Operasi penguatkuasaan", Mstar. 28 April 2016. <https://www.mstar.com.my/lokal/semasa/2016/04/28/pdrm-jais-operasi-penguatkuasaan>

Nurul Huda Husain. "Penguatkuasaan Pusat Tahfiz Masih Lemah." Akhbar Sinar Harian, 10 November 2019. <https://www.sinarharian.com.my/article/56495/berita/nasional/penguatkuasaan-pusat-tahfiz-masih-lemah>

Rafidah Mat Ruzki. "Pasangan Pengusaha Pusat Tahfiz Didakwa Lagi Kes Pecah Amanah." Harian Metro, 14 November 2019. <https://www.bharian.com.my/berita/kes/2019/11/628275/pasangan-pengusaha-pusat-tahfiz-didakwa-lagi-kes-pecah-amanah>

Rosmiza, Kasim. "Pelajar Pondok Makan Nasi Berlauk Telur, Kuah Air Kosong." Sinar Harian. 14 Januari 2020. <https://www.sinarharian.com.my/article/65835/EDISI/Kelantan/Pelajar-pondok-makan-nasi-berlauk-telur-kuah-air-kosong>.

Sinar Harian, Wartawan. "Bayaran Tapak Tanah Sudah Langsai." Kumpulan Media Karangkraf. Last modified 2015. Accessed July 3, 2019. <https://www.karangkraf.com/mobile/berita/bayaran-tapak-tanah-sudah-langsai-1.457569>.

Internet

Buletin Aktiviti Pejabat Tanah dan Jajahan Pasir Puteh Tahun 2020, <https://ptjpp.kelantan.gov.my/buletinptjpp2020/BULETIN2020SMALL.pdf>

Dasar Pendidikan Tahfiz Negara. <https://www.islam.gov.my/uploads/Dasar-Pendidikan-Tahfiz-Negara.pdf>

JAKIM. "Sekolah Agama". <https://www.islam.gov.my/ms/pendidikan/sekolah-agama>

Kamus Pelajar Edisi Kedua. "Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM)." Dewan Bahasa Dan Pustaka. <http://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=swasta>.

Kamus Dewan Edisi Keempat. “Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM).” Dewan Bahasa Dan Pustaka (DBP). <http://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=sekolah>.

Kamus Pelajar Edisi Kedua. “Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM).” Dewan Bahasa Dan Pustaka. <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=nazir&d=175768&>

Khidmat Nasihat. “Pusat Rujukan Persuratan Melayu (PRPM).” Dewan Bahasa Dan Pustaka. <https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=penaziran&d=175768&#LIHATSINI>

UNESCO’s International Institute for Educational Planning. “School Inspection”. <https://learningportal.iiep.unesco.org/en/glossary/school-inspection>

Penyata Rasmi

Parlimen Malaysia. Perbahasan Parlimen Ke-14 Penggal 2 Mesyuarat Pertama. Dewan Negara, 2019. Bil. 11. <https://www.parlimen.gov.my/files/hindex/pdf/DN-09052019.pdf#page=61&zoom=100&search=DN.%209.5.2019>

Parlimen Malaysia. Perbahasan Parlimen Ke-14 Penggal 2 Mesyuarat Pertama. Dewan Rakyat, 2019. Bil. 19. <http://www.parlimen.gov.my/files/hindex/pdf/DR-10042019.pdf#page=1&zoom=100&search=DR.10.4.2019>

Appendik A

TAJUK KAJIAN :

**ANALISIS UNDANG-UNDANG DAN PENGUATKUASAAN PENAZIRAN BAGI JENAYAH
MELIBATKAN DANA PENDIDIKAN DI SEKOLAH TAHFIZ SWASTA (STS)**

OBJEKTIF KAJIAN:

- (i) Untuk mengkaji kerangka perundangan di Malaysia sedia ada berkaitan dengan prosedur penaziran di STS.
- (ii) Untuk mengkaji peranan penguatkuasaan penaziran bagi mencegah jenayah melibatkan dana pendidikan di STS.
- (iii) Untuk mencadangkan penambahbaikan yang boleh dilaksanakan terhadap kerangka perundangan dan penguatkuasaan sedia ada berkaitan prosedur penaziran bagi mekanisme nazir sekolah sedia ada.

BAHAGIAN A – Profil

- 1. Nama : _____
- 2. Jantina : _____
- 3. Tempoh Perkhidmatan : _____
- 5. Jawatan : _____
- 6. Jabatan/Unit/Pertubuhan : _____

BAHAGIAN A - Kaedah Penguatkuasaan Penaziran bagi jenayah melibatkan dana pendidikan di STS

- 1) Apakah *Standard Operating Prosedure* (S.O.P) yang ditetapkan oleh pihak tuan/puan berhubung kaedah penguatkuasaan penaziran melibatkan Sekolah Tahfiz Swasta (STS)?
- 2) Adakah terdapat apa-apa dokumen amalan, surat pekeliling, atau garis panduan secara bertulis yang dikeluarkan pihak tuan/puan untuk dijadikan panduan oleh nazir sekolah Islam dalam menjalankan tugas-tugas penaziran melibatkan STS?

- 3) Sekiranya orang awam menghubungi pihak tuan/puan untuk memberikan maklumat atau membuat aduan berhubung salah tadbir urus dana Pendidikan di STS, bagaimanakah proses/tindakan yang akan diambil oleh pihak tuan/puan?
- 4) Adakah pihak tuan/puan mempunyai data (e.g. dalam bentuk statistik, laporan tahunan, dll.) mengenai tahap pencapaian nazir sekolah Islam dalam melaksanakan penguatkuasaan penaziran STS di negeri Selangor?

BAHAGIAN B – Penguatkuasaan penaziran melalui pemeriksaan sistem perakaunan dan pelaporan dana pendidikan di STS

- 1) Bagaimanakah kaedah pemeriksaan yang dijalankan oleh pihak tuan/puan dalam menyemak sistem perakaunan dana pendidikan di STS?
- 2) Adakah pihak tuan/puan menetapkan *standard* pelaporan kewangan atau format pelaporan kewangan yang perlu dipatuhi oleh pihak pentadbiran STS bagi tujuan penghantaran laporan akaun kewangan STS kepada pihak berwajib?
- 3) Dalam laporan penaziran yang disediakan oleh nazir sekolah Islam, setakat ini adakah terdapat sebarang jenayah harta di STS yang dilaporkan/dikesan oleh nazir sekolah Islam?
- 4) Pernahkah nazir sekolah Islam dipanggil sebagai saksi pendakwaan oleh timbalan pendakwa raya untuk mana-mana kes jenayah harta melibatkan dana pendidikan STS di negeri Selangor?

BAHAGIAN C – Masalah yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran terhadap STS

- 1) Apakah masalah dan cabaran yang menjejaskan keberkesanan penguatkuasaan penaziran melibatkan STS?

BAHAGIAN D – Cadangan pemantapan penguatkuasaan penaziran untuk mencegah jenayah melibatkan dana pendidikan di STS

- 1) Apakah cadangan tuan/puan untuk menambahbaik penguatkuasaan penaziran terutamanya berkaitan mekanisme penaziran oleh nazir sekolah Islam?

- 2) Apakah cadangan tuan/puan untuk menambahbaik undang-undang sedia ada terutamanya berkaitan prosedur penaziran melibatkan STS?

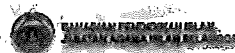

Appendik B

3. CONTOH BORANG PEMANTAUAN BERPUSAT (KEWANGAN SUWA)

SEKTOR PENGURUSAN NAZIRAN

BOR/BPI-SPN/KEW-01
Sekolah-sekolah Agama Negeri Selangor

JABATAN AGAMA ISLAM SELANGOR

**INSTRUMEN PEMANTAUN
PENGURUSAN KEWANGAN
SUMBANGAN WANG AWAM (SUWA)
TAHUN _____**

DAERAH :
NAMA SEKOLAH :
ALAMAT SEKOLAH : NO.
TELEFON : (P) (H/P)
NAMA PENGETUA/GURU BESAR/KETUA GURU :
GRED SEKOLAH : BIL. GURU: (T) (K) (FA) BIL MURID:
TARIKH : MASA:
PEMANTAUAN KALI KE :

**SEKTOR PENGURUSAN NAZIRAN
BAHAGIAN PENDIDIKAN ISLAM**

INSTRUMEN PEMANTAUAN PENGURUSAN KEWANGAN
SUMBANGAN WANG AWAM (SUWA)
SEKOLAH-SEKOLAH AGAMA NEGERI SELANGOR

BIL	PERKARA		SKALA						CATATAN
			0	1	2	3	4	5	
1	PENGURUSAN AM								20m
	1.1	Memiliki buku Tatacara Kewangan dan Perakaunan Kumpulan Wang Sekolah JAIS							
	1.2	Kelulusan Anggaran Perbelanjaan Tahunan (APT) oleh jawatankuasa kewangan / jawatankuasa syura / jemaah pengurusan							
	1.3	Anggaran belanjawan tahunan (APT) dihantar ke UPI untuk pengesahan							
	1.4	Bayaran selain pakej dipilih mendapat kelulusan BPI							
	Jumlah								
2	PENETAPAN BAYARAN TAMBAHAN								35m
	2.1	Pekeliling Mengutip Bayaran Tambahan							
	2.2	Minit Mesyuarat Syura / jawatankuasa Kewangan							
	2.3	Minit Mesyuarat AJK PIBG / Jemaah Pengurusan							
	2.4	Kelulusan UPI Daerah.							
	2.5	Surat Pekeliling kepada ibu bapa							
	2.6	Surat Kuasa (AP 69) kepada pemungut							
	2.7	Bidang kuasa yang diberi							
	Jumlah								
3	BUKU TUNAI								110m
	3.1	Buku Tunai diselenggara berasingan bagi setiap kumpulan wang							
	3.2	Buku Tunai diselenggara mengikut tahun kewangan semasa							
	3.3	Buku Tunai diselenggara secara manual							
	3.4	Halaman penerimaan lengkap dengan;							
	3.4.1	Tarikh dan nombor resit berurutan							
	3.4.2	Maklumat di ruangan perihal lengkap dengan nama pembayar dan butiran ringkas							
	3.4.3	Amaun di ruangan dana adalah mengikut pakej / kebenaran							
	3.4.4	Amaun dana dicatat pada ruangan yang betul							
	3.4.5	Ruangan wang masuk bank lengkap dengan tarikh							
	3.4.6	Tandatangan ringkas P/GB/KG							

[illegible]

		5.3.3	Bilangan murid dalam kelas										
		5.3.4	Tarikh										
		5.3.5	Nama murid										
		5.3.6	Nombor siri resit murid										
		5.3.7	Bilangan murid membayar										
		5.3.8	Amaun jenis kutipan										
		5.3.9	Jumlah tepat										
		5.3.10	Terimaan harian diserahkan ke pejabat setiap hari										
		5.3.11	Resit Rasmi Pejabat dicatatkan										
		5.3.12	Butiran guru										
		5.3.13	Butiran pegawai penerima di pejabat										
		5.3.14	Rekod terimaan difailkan dengan kemas										
	5.4	Rekod Terimaan Harian di pejabat (dikawal oleh P/GB/KG)											
		5.4.1	Tarikh										
		5.4.2	Daripada										
		5.4.3	Amaun tunai										
		5.4.4	Amaun cek/MO/PO dll										
		5.4.5	Sumber terimaan										
		5.4.6	Nama penerima										
		5.4.7	Tandatangan penerima										
		5.4.8	No.resit induk										
		5.4.9	Jumlah keseluruhan kutipan harian										
		5.4.10	Senarai keseluruhan kutipan sepatutnya diterima										
	5.5	Simpanan wang ke bank											
		5.5.1	Terimaan harian melebihi RM500.00 disimpan ke bank										
		5.5.2	Jumlah terimaan harian sama dengan jumlah yang dimasukkan ke bank										
		5.5.3	Kemunasabahan tarikh terima wang dan tarikh serahan wang ke bank										
		5.5.4	Tandatangan ringkas P/GB/KG pada ruangan Masuk Bank di buku tunai										
	5.6	Kutipan Bayaran Melalui Bank (TB bagi sekolah yang tidak berkenaan)											
		5.6.1	Sokongan PIBG diminitkan										
		5.6.2	Rekod perbincangan dengan bank										
		5.6.3	Slip Bayaran Masuk bank mempunyai lencana sekolah										
		5.6.4	Slip Bayaran Masuk Bank diserahkan kepada murid sebelum cuti persekolahan akhir tahun										

[illegible]

		6.1.3	Diluluskan oleh P/GB/KG										
		6.1.4	Pengeluaran RM 5,000.00 ke atas mendapat kelulusan PPTAD (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh JAIS)										
		6.1.5	Pengeluaran RM 7,000.00 ke atas mendapat kelulusan KPP BPI JAIS (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh JAIS)										
		6.1.6	Pengeluaran RM 10,000.00 ke atas mendapat kelulusan Pengarah JAIS (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh Pengarah JAIS)										
	6.2	Pesanan tempatan (LO)											
		6.2.1	Menggunakan LO dalam semua urusan perolehan / pembelian atau perkhidmatan (kecuali bil utiliti, elaun, surat arahan, kontrak)										
		6.2.2	Borang diisi dalam 3 helaian (helaian asal dan pendua pertama diserahkan kepada pembekal)										
		6.2.3	No Pesanan dan tarikh LO										
		6.2.4	Tempoh bekalan dihantar										
		6.2.5	Butiran dan amaun yang nyata										
		6.2.6	Butiran pegawai yang bertanggungjawab (P/GB/KG)										
		6.2.7	Butiran perakuan mutu lengkap										
	6.3	Invois											
		6.3.1	Bil / Invois dicop terima										
		6.3.2	Arahan pembayaran diminitkan										
	6.4	Baucer											
		6.4.1	Rekod butiran pembayaran lengkap										
		6.4.2	Tandatangan pegawai yang menyedia, memeriksa, mengesah dan memperakukan baucer bayaran adalah asli (memperakukan - hanya bagi pembayaran kurang RM10,000.00)										
		6.4.3	Setiap baucer disertakan dokumen asal bil / invois dan LO / salinan peniga LO yang diperakukan										
		6.4.4	Baucer yang diluluskan direkodkan dalam Buku Tunai										
		6.4.5	Baucer dan dokumen sokongan yang telah dibayar dicop ' SUDAH BAYAR ' dipenjurukan kanan atas										
	6.5	Daftar Bil											
		6.5.1	Semua bil / invois disenaraikan dalam Daftar Bil										
		6.5.2	Bil dibayar dalam tempoh 14 hari dari tarikh bil / invois diterima										
		6.5.3	Rekod Daftar Bil lengkap										

6.6	Cek									
	6.6.1	Rekod keratan cek lengkap								
	6.6.2	Setiap cek dikeluarkan termasuk cek batal difotokopi dan disahkan								
	6.6.3	Maklumat di salinan cek sama dengan keratan cek								
	6.6.4	Amaun di salinan cek sama dengan amaun di Baucer, Buku Tunai dan PAS								
	6.6.5	Daftar cek batal								
	6.6.6	Keratan nombor cek BATAL dilekatkan pada kaunterfoil cek								
	6.6.7	Resit Induk pembatalan cek berkenaan dikeluarkan dan direkod dalam ruang penerimaan Buku Tunai								
	6.6.8	Surat pengesahan cek hilang dari penerima								
	6.6.9	Makluman pemberhentian pembayaran cek hilang kepada bank secara bertulis								
	6.6.10	Semakan terhadap penyata bank yang khas hingga tarikh pemberhentian pembayaran								
	6.6.11	Rekod daftar pembayaran								
	6.6.12	Daftar stok buku cek lengkap								
		Jumlah								
7	PANJAR WANG RUNCIT									70m
7.1	Pengurusan PWR									
	7.1.1	PWR disediakan								
	7.1.2	Surat kebenaran menyelenggara PWR dari PTAD								
	7.1.3	Lantikan pengurus PWR (AP69) (Kali pertama sahaja)								
	7.1.4	Menepati Had (RM500.00 bagi SRA/Pra/KAFAI dan RM700.00 bagi SAM/MIT/SRA)								
7.2	Buku Tunai PWR diselenggara									
7.3	Buku Tunai PWR disemak dan disahkan Pengetua/GB/ KG									
7.4	Bil tunai / Baucer kecil lengkap bagi setiap urusaniaga									
7.5	Peti Wang Tunai digunakan									
7.6	Perakuan PWR akhir tahun semasa (31 Dis) dihantar ke PAID									
7.7	Penerimaan PWR									
7.8	Pembayaran PWR									
7.9	Rekupan									
7.10	Baki tunai PWR + Bil tunai + Baucer Kecil = RM500/RM700									

	7.11	Buku Tunai PWR ditutup pada akhir tahun (Rekupmen sebelum 31 Disember mencukupkan jumlah Dana Pusingan)																	
		Jumlah																	
8		PINDAH PERUNTUKAN (KECUALI KWK)																40m	
	8.1	Menggunakan surat / borang permohonan kepada pihak berkenaan																	
	8.2	Minit mesyuarat syura																	
	8.3	Sebab pindah peruntukan munasabah/mendesak																	
	8.4	Kelulusan pihak berkenaan (Kurang RM500.00 - Syura, kurang RM1,000.00 - UPI dan Lebih RM1,000.00 JAIS)																	
	8.5	Buku suwa kemaskini																	
	8.6	Tindakan pindah peruntukan bermula Julai tahun semasa																	
	8.7	Baucer Bayaran dan cek disediakan bagi kumpulan wang yang berbeza																	
	8.8	Resit rasmi pejabat dikeluarkan bagi kumpulan wang yang berbeza																	
		Jumlah																	
9		PENYATA AKAUN SEMASA																10m	
	9.1	Disemak dan disahkan oleh Pengetua/Guru Besar/Ketua Guru																	
	9.2	Difailkan dengan kemas																	
		Jumlah																	
10		LAPORAN KEWANGAN																40m	
	10.1	Penyata Penerimaan dan Pembayaran bulanan (PPPB) dikemaskini setiap akhir bulan dengan lengkap																	
	10.2	Penyata Penerimaan & Pembayaran Bulanan dihantar ke UPI pada setiap akhir bulan pada bulan berikutnya dan dicop terima oleh UPI																	
	10.3	Penyata Penerimaan & Pembayaran Bulanan difailkan dengan kemas																	
	10.4	Laporan Kewangan Tahunan disediakan dengan lengkap (Penyata Penerimaan dan Pembayaran + Penyata Pendapatan dan Perbelanjaan) + Kunci Kira-kira)																	
	10.5	Laporan Kewangan Tahunan dihantar ke UPI tidak lewat dari 28 / 29 Februari tahun berikutnya																	
	10.6	Laporan Kewangan Tahunan dihantar ke UPI beserta Laporan PWR Tahunan																	
	10.7	Laporan Kewangan Tahunan dicop terima oleh PAID																	
	10.8	Prestasi perbelanjaan tahun semasa sehingga tarikh pemantauan menepati perancangan																	
		Jumlah																	

11	Tindakan lanjut terhadap teguran pemantauan tahun lalu							10m
11.1	Tindakan terhadap teguran pemantauan terakhir diambil tindakan							
11.2	Kesalahan dalam pengurusan kewangan terakhir tidak diulang							
	Jumlah Skor							
	Skor diperolehi							
	Skor penuh	795m						

Gred	Skala	Jumlah	%
Mumtaz	85 – 100		
Jayyid Jiddan	65 – 84		
Jayyid	50 – 64		
Maqbul	40 - 49		
Musa'adah	0 - 39		

Formula jumlah tahap pencapaian :

$\frac{\text{Skor diperolehi}}{\text{Skor penuh}} \times 100 = \underline{\hspace{2cm}} \%$

Pencapaian Keseluruhan:%

ULASAN DAN CATATAN

Kekuatan

.....

.....

.....

.....

.....

Tindakan Pembetulan (diisi oleh pihak yang dipantau)

.....

.....

.....

.....

Tandatangan Pemantau dan cop

T.T. Guru Besar / Penolong Kanan dan cop

Nama :

Nama :

Jawatan :

Jawatan :

Tarikh :

Tarikh :

Nota : Rekod ini diisi dalam 3 salinan

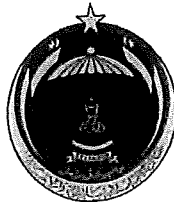
1. Sektor Naziran BPI JAIS (asal) 2. UPI Daerah 3. Sekolah

Appendik C

**4. CONTOH INSTRUMEN PERINCIAN PEMANTAUN BERPUSAT
(KEWANGAN (SUWA))**

BOR/BPI-SPN/KEW-01
Sekolah-sekolah Agama Negeri Selangor

JABATAN AGAMA ISLAM SELANGOR

**INSTRUMEN PERINCIAN
PEMANTAUN
PENGURUSAN KEWANGAN
SUMBANGAN WANG AWAM (SUWA)
TAHUN _____**

DAERAH :
NAMA SEKOLAH :
ALAMAT SEKOLAH : NO.
TELEFON : (P) (H/P)
NAMA PENGETUA/GURU BESAR/KETUA GURU :
GRED SEKOLAH : BIL. GURU: (T) (K) (FA) BIL MURID:
TARIKH : MASA:
PEMANTAUAN KALI KE :

**SEKTOR PENGURUSAN NAZIRAN
BAHAGIAN PENDIDIKAN ISLAM**

**INSTRUMEN PEMANTAUAN PENGURUSAN KEWANGAN
SUMBANGAN WANG AWAM (SUWA)
SEKOLAH-SEKOLAH AGAMA NEGERI SELANGOR**

BIL	PERKARA	SKALA						CATATAN
		0	1	2	3	4	5	
1	PENGURUSAN AM							20m
	1.1	Memiliki buku Tatacara Kewangan dan Perakaunan Kumpulan Wang Sekolah JAIS 1. Surat arahan menggunakan keluaran 2011 2. Ada buku Tatacara Pengurusan Kewangan dan Perakaunan Kumpulan Wang Sekolah JAIS 3. Buku dicop sekolah 4. Ada sesi pembacaan 5. Sesi pembacaan diminit						
	1.2	Kelulusan Anggaran Perbelanjaan Tahunan (APT) oleh jawatankuasa kewangan / jawatankuasa syura / jemaah pengurusan 1. APT disediakan secara tahunan 2. Peruntukan diagih mengikut keutamaan 3. APT diluluskan oleh jawatankuasa syura / jawatankuasa kewangan / jemaah pengurusan dan diminitkan 4. APT dinyatakan dengan jelas 5. APT ditandatangani oleh pengetua / guru besar / ketua guru						
	1.3	Anggaran belanjawan tahunan (APT) dihantar ke UPI untuk pengesahan 1. APT dihantar ke UPI 2. APT disahkan oleh PPTAD 3. Penghantaran ke UPI dengan surat lirikan 4. Difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan						
	1.4	Bayaran selain pakej dipilih mendapat kelulusan BPI 0. Tiada 5. Ada						
	Jumlah							
2	PENETAPAN BAYARAN TAMBAHAN							35m
	2.1	Pekeliling Mengutip Bayaran Tambahan 1. Pekeliling pakej bayaran tambahan terkini yang dikeluarkan BPI JAIS 2. Surat kelulusan mengutip bayaran tambahan dari BPI JAIS 3. Surat kebenaran mengutip bayaran diluar pakej dari BPI JAIS (jika berkaitan) 4. Surat difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan						
	2.2	Minit Mesyuarat Syura / jawatankuasa Kewangan 1. Kelulusan pakej bayaran dinyatakan dalam mesyuarat jawatankuasa syura/kewangan dan di kadungkan 2. Minit menyatakan jenis pakej diluluskan beserta nombor rujukan surat BPI JAIS 3. Minit mesyuarat disahkan oleh pengerusi 4. Minit mesyuarat difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan						
	2.3	Minit Mesyuarat AJK PIBG / Jemaah Pengurusan 1. Kelulusan pakej bayaran dinyatakan dalam mesyuarat AJK PIBG / Jemaah Pengurusan dan diminitkan 2. Minit menyatakan jenis pakej diluluskan beserta nombor rujukan surat BPI JAIS 3. Minit mesyuarat disahkan oleh pengerusi 4. Minit mesyuarat difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan						
	2.4	Kelulusan UPI Daerah. 1. Surat permohonan dihantar ke UPI 2. Cop pengesahan penghantaran surat ke UPI 3. Surat kelulusan pakej bayaran oleh UPI 4. Surat difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan						

	2.5	Surat Pekeliling kepada ibu bapa 1. Surat Pekeliling kepada ibu bapa menyatakan tarikh bayaran 2. Surat Pekeliling kepada ibu bapa masa bayaran 3. Surat Pekeliling kepada ibu bapa tempat bayaran 4. Surat difailkan dengan kemas 5. Kemudahkesanan								
	2.6	Surat Kuasa (AP 69) kepada pemungut 1. Nama pemberi dan penerima kuasa 2. No. Kad Pengenalan penerima kuasa 3. Tarikh Surat Kuasa dikeluarkan 4. Perincian bidang kuasa diberi 5. Senarai contoh tandatangan Pegawai diberi kuasa								
	2.7	Bidang kuasa yang diberi 1. Tempoh kuasa diberi (Maksimum 1 tahun bagi PT, Penyelia Asrama, Guru SRAI dan KAFAI, 3 bulan bagi guru kelas) 2. Tandatangan pemberi kuasa 3. Tandatangan penerima kuasa 4. Difailkan mengikut urutan 5. Semua lengkap								
	Jumlah									
3	BUKU TUNAI Skala bagi item 3.1 hingga 3.3 ialah : 0. Tiada 5. Ya									110m
	3.1	Buku Tunai diselenggara berasingan bagi setiap kumpulan wang								
	3.2	Buku Tunai diselenggara mengikut tahun kewangan semasa								
	3.3	Buku Tunai diselenggara secara manual								
3.4	Halaman penerimaan lengkap dengan; Skala bagi item 3.4.1 hingga 3.4.7 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap									
	3.4.1	Tarikh dan nombor resit berurutan								
	3.4.2	Maklumat di ruangan perihal lengkap dengan nama pembayar dan butiran ringkas								
	3.4.3	Amaun di ruangan dana adalah mengikut pakej /kebenaran								
	3.4.4	Amaun dana dicatat pada ruangan yang betul								
	3.4.5	Ruangan wang masuk bank lengkap dengan tarikh								
	3.4.6	Tandatangan ringkas P/GB/KG								
	3.4.7	Amaun terimaan dicatat dengan tepat								
	3.5 Halaman pembayaran lengkap dengan; Skala bagi item 3.5.1 hingga 3.10. ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap									
	3.5.1	Tarikh dan nombor baucer berurutan								
	3.5.2	Maklumat di ruangan perihal lengkap dengan nama penerima dan butiran ringkas								
	3.5.3	Ruangan dana adalah sama seperti ruangan penerimaan								
	3.5.4	Pembayaran menggunakan dana yang betul								

	3.5.5	Ruangan Bayaran Melalui Bank ditandatangani ringkas P/GB/KG							
	3.5.6	Amaun pembayaran dicatat dengan tepat							
	3.6	Buku Tunai kemaskini							
	3.7	Buku Tunai diimbangkan pada setiap akhir bulan							
	3.8	Imbangan ditandatangani penyedia dan pengesah							
	3.9	Buku Tunai dihantar ke UPI sebelum akhir bulan berikutnya							
	3.10	Ada pengesahan pemeriksaan bulanan oleh UPI							
Jumlah									
4	PENYATA PENYESUAIAN BANK Skala bagi item 4.1 hingga 4.4 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap								20m
	4.1	Penyata Penyesuaian Bank dibuat mengikut format							
	4.2	Baki Buku Tunai di dalam Penyata Penyesuaian yang disediakan sama jumlahnya dengan Buku Tunai							
	4.3	Ditandatangani oleh Penyedia dan disahkan oleh Pengurus Sekolah serta tarikhkan (MITS- Penyedia PT, Penyemak PK1 dan Pengesah Pengetua). (Lain-lain- Penyedia GB/KG, Penyemak PPP UPI dan Pengesah PPTAD).							
	4.4	Disediakan dalam tempoh 7 hari dari tarikh Penyata Bank diterima							
Jumlah									
5	KUTIPAN DAN TERIMAAN								270m
	5.1	Rekod bayaran murid 1. Rekod setiap kelas mengikut bilangan kelas tahun semasa 2. Nama murid dan nombor resit 3. Tarikh bayaran 4. Amaun jenis kutipan 5. Jumlah amaun diterima dan sepatutnya diterima							
	5.2	Senarai murid yang belum menjelaskan Bayaran Tambahan (mulai 01 April tahun semasa) 1. Senarai nama murid mengikut kelas 2. Amaun kutipan belum dijelaskan 3. Jumlah amaun 4. Jumlah amaun sepatutnya 5. Surat peringatan							
	5.3	Rekod Serahan Kutipan dan Serahan Guru ke Pejabat Skala bagi item 5.3.1 hingga 5.3.14 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap *							
	5.3.1	Nama guru kelas							
	5.3.2	Nama kelas							
	5.3.3	Bilangan murid dalam kelas							
	5.3.4	Tarikh							

	5.3.5	Nama murid								
	5.3.6	Nombor siri resit murid								
	5.3.7	Bilangan murid membayar								
	5.3.8	Amaun jenis kutipan								
	5.3.9	Jumlah tepat								
	5.3.10	Terimaan harian diserahkan ke pejabat setiap hari								
	5.3.11	Resit Rasmi Pejabat dicatatkan								
	5.3.12	Butiran guru								
	5.3.13	Butiran pegawai penerima di pejabat								
	5.3.14	Rekod terimaan difailkan dengan kemas								
	5.4	Rekod Terimaan Harian di pejabat (dikawal oleh P/GB/KG) Skala bagi item 5.4.1 hingga 5.4.10 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4.Lengkap, 5. Sangat Lengkap 5.4.1 Tarikh 5.4.2 Daripada 5.4.3 Amaun tunai 5.4.4 Amaun cek /MO/PO dll 5.4.5 Sumber terimaan 5.4.6 Nama penerima 5.4.7 Tandatangan penerima 5.4.8 No.resit induk 5.4.9 Jumlah keseluruhan kutipan harian 5.4.10 Senarai keseluruhan kutipan sepatutnya diterima 5.4.11 Senarai penerimaan mengikut bilangan guru (khas untuk guru besar) 1. Nama guru 2. Kelas 3. Tarikh serahan dan tanda tangan 4. Bilangan murid 5. Jumlah Besar dan jumlah sepatutnya								
	5.5	Simpanan wang ke bank Skala bagi item 5.5.1 hingga 5.5.4 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4.Lengkap, 5. Sangat Lengkap 5.5.1 Terimaan harian melebihi RM500.00 disimpan ke bank 5.5.2 Jumlah terimaan harian sama dengan jumlah yang dimasukkan ke bank 5.5.3 Kemunasabahan tarikh terima wang dan tarikh serahan wang ke bank 5.5.4 Tandatangan ringkas P/GB/KG pada ruangan Masuk Bank di buku tunai								
	5.6	Kutipan Bayaran Melalui Bank (TB bagi sekolah yang tidak berkenaan) Skala bagi item 5.6.1 hingga 5.6.2 ialah : 0. Tiada 5. Ada Skala bagi item 5.6.3 hingga 5.6.10 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4.Lengkap, 5. Sangat Lengkap								

	5.6.1	Rekod perbincangan dengan bank							
	5.6.2	Slip Bayaran Masuk bank mempunyai lencana sekolah							
	5.6.3	Sokongan PIBG diminitkan							
	5.6.4	Slip Bayaran Masuk Bank diserahkan kepada murid sebelum cuti persekolahan akhir tahun							
	5.6.5	Murid menyerahkan Slip Bayaran Masuk Bank lengkap dengan maklumat nama penuh, nombor K/P, kelas, amaun dan tarikh							
	5.6.6	Slip Bayaran Masuk Bank direkodkan dalam Daftar Slip Bayaran Masuk Bank							
	5.6.7	Resit dikeluarkan setelah Slip Bayaran Masuk Bank diserahkan kepada guru kelas							
	5.6.8	Nombor siri dan tarikh Slip Bayaran Masuk Bank dicatat dalam Jadual Kehadiran Murid (JKM)							
	5.6.9	Serahan slip dan daftar slip ke pejabat dibuat selewat-lewatnya 2 hari							
	5.6.10	Resit rasmi pejabat dikeluarkan kepada guru kelas							
5.7	Sewaan Kantin Skala bagi item 5.7.1 ialah : 0. Tiada 5. Ada Skala bagi item 5.7.2 hingga 5.7.9 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap								
	5.7.1	Perjanjian sewa kantin berstem hasil (stem duti)							
	5.7.2	Kadar sewaan kantin dinyatakan dalam Perjanjian Sewaan Kantin							
	5.7.3	Daftar Sewa Kantin kemaskini							
	5.7.4	Sewaan kantin dicatat dalam ruangan Pelbagai / Lajur khas Buku Tunai							
	5.7.5	Rekod wang cagaran sebut harga kantin (wang kesungguhan)							
	5.7.6	Rekod pemulangan wang cagaran							
	5.7.7	Rekod deposit sewaan kantin							
	5.7.8	Deposit elektrik							
	5.7.9	Deposit air							
	5.8	Stok Buku Resit 1. Rekod stok buku resit lengkap 2. Setiap buku resit ada pengesahan pemeriksaan dibelakang helaian pertama salinan pejabat 3. Nama penerima, jawatan, tandatangan, tarikh penerimaan dan pemulangan buku resit dilengkapkan 4. Buku resit dikeluarkan mengikut nombor siri 5. Baki buku resit							

5.9	Resit Rasmi Pejabat (<i>Resit Induk</i>)																		
	1. Logo dan nama sekolah																		
	2. Nombor buku resit dan nombor resit																		
	3. Nama penerima																		
	4. Butiran dana dan amaun																		
5.10	5. Dikendalikan oleh 2 orang (PT/PK 1 dan P/GB/KG)																		
	Resit Rasmi Murid																		
	1. Mempunyai logo dan nama sekolah, nama kelas, nama guru kelas, nombor buku resit dan tahun semasa																		
	2. Butiran dana dan amaun lengkap																		
	3. Tandatangan dan nama penuh guru kelas																		
5.11	4. Resit dimatikan pada belakang helaian terakhir salinan pejabat yang digunakan setiap kali serahan kutipan ke pejabat dibuat.																		
	5. Buku resit diserahkan semula ke pejabat pada 30 Mac dan tarikh akhir persekolahan (Nov) setiap tahun																		
	Helaian resit rosak																		
	1. Tiada sebarang pindaan pada resit																		
	2. Resit asal dicop / tulis "BATAL"																		
5.12	3. Dikepikan bersama salinannya																		
	4. Resit baru dikeluarkan																		
	5. Kemudahkesanan																		
	Helaian resit lebih																		
	Semua baki helaian resit murid yang tidak akan digunakan hingga akhir tahun dicop / tulis "BATAL" ATAU																		
5.13	Semua baki helaian resit murid yang hendak digunakan pada tahun hadapan direkodkan semula dalam daftar stok buku resit																		
	1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap																		
	Slip Deposit																		
	Skala bagi item 5.13.1 hingga 5.13.2 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap																		
	5.13.1	Slip difailkan dengan kemas																	
5.13.2	Disemak dan disahkan oleh Pengetua / Guru Besar																		
	Jumlah																		
6	PEROLEHAN DAN PEMBAYARAN																	170m	
Skala bagi item 6.1.1 hingga 6.6.12 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap																			
6.1	Nota Minta																		
	6.1.1	Nota Minta atau surat permohonan bagi setiap pembelian																	
	6.1.2	Dokumen sokongan disediakan (Kertas kerja / surat arahan / cabutan minit mesyuarat)																	
	6.1.3	Diluluskan oleh P/GB/KG																	
	6.1.4	Pengeluaran RM 5,000.00 ke atas mendapat kelulusan PPTAD (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh JAIS)																	
	6.1.5	Pengeluaran RM 7,000.00 ke atas mendapat kelulusan KPP BPI JAIS (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh JAIS)																	
	6.1.6	Pengeluaran RM 10,000.00 ke atas mendapat kelulusan Pengarah JAIS (Kecuali bayaran yang diarahkan oleh Pengarah JAIS)																	
6.2	Pesanan tempatan (LO)																		
	6.2.1	Menggunakan LO dalam semua urusan perolehan / pembelian atau perkhidmatan (kecuali bil utiliti, elaun, surat arahan, kontrak)																	

		6.2.2	Borang diisi dalam 3 helaian (helaian asal dan pendua pertama diserahkan kepada pembekal)										
		6.2.3	No Pesanan dan tarikh LO										
		6.2.4	Tempoh bekalan dihantar										
		6.2.5	Butiran dan amaun yang nyata										
		6.2.6	Butiran pegawai yang bertanggungjawab (P/GB/KG)										
		6.2.7	Butiran perakuan mutu lengkap										
	6.3	Invois											
		6.3.1	Bil / Invois dicop terima										
		6.3.2	Arahan pembayaran diminitkan										
	6.4	Baucer											
		6.4.1	Rekod butiran pembayaran lengkap										
		6.4.2	Tandatangan pegawai yang menyedia, memeriksa, mengesah dan memperakukan baucer bayaran adalah asli (memperakukan - hanya bagi pembayaran kurang RM10,000.00)										
		6.4.3	Setiap baucer disertakan dokumen asal bil / invois dan LO / salinan peniga LO yang diperakukan										
		6.4.4	Baucer yang diluluskan direkodkan dalam Buku Tunai										
		6.4.5	Baucer dan dokumen sokongan yang telah dibayar dicop 'SUDAH BAYAR' dipenjuru kanan atas										
	6.5	Daftar Bil											
		6.5.1	Semua bil / invois disenaraikan dalam Daftar Bil										
		6.5.2	Bil dibayar dalam tempoh 14 hari dari tarikh bil / invois diterima										
		6.5.3	Rekod Daftar Bil lengkap										
	6.6	Cek											
		6.6.1	Rekod keratan cek lengkap										
		6.6.2	Setiap cek dikeluarkan termasuk cek batal difotokopi dan disahkan										
		6.6.3	Maklumat di salinan cek sama dengan keratan cek										
		6.6.4	Amaun di salinan cek sama dengan amaun di Baucer, Buku Tunai dan PAS										
		6.6.5	Daftar cek batal										
		6.6.6	Keratan nombor cek BATAL dilekatkan pada kaunterfoil cek										

[illegible]

	7.10	Baki tunai PWR + Bil tunai + Baucer Kecil = RM500/RM700 0.Tiada dan 5. Ya								
	7.11	Buku Tunai PWR ditutup pada akhir tahun (Rekupmen sebelum 31 Disember mencukupkan Jumlah Dana Pusingan) 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap								
		Jumlah								
8	PINDAH PERUNTUKAN (KECUALI KWK) Skala bagi item 8.1 hingga 8.8 ialah : 0. Tiada 5. Ada									40m
	8.1	Menggunakan surat / borang permohonan kepada pihak berkenaan								
	8.2	Minit mesyuarat syura								
	8.3	Sebab pindah peruntukan munasabah/mendesak								
	8.4	Kelulusan pihak berkenaan (Kurang RM500.00 - Syura, kurang RM1,000.00 - UPI dan Lebih RM1,000.00 JAIS)								
	8.5	Buku suwa kemaskini								
	8.6	Tindakan pindah peruntukan bermula Julai tahun semasa								
	8.7	Baucer Bayaran dan cek disediakan bagi kumpulan wang yang berbeza								
	8.8	Resit rasmi pejabat dikeluarkan bagi kumpulan wang yang berbeza								
		Jumlah								
9	PENYATA AKAUN SEMASA									10m
	9.1	Disemak dan disahkan oleh Pengetua/Guru Besar/Ketua Guru 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap								
	9.2	Difailkan dengan kemas 0.Tiada dan 5. Ya								
		Jumlah								
10	LAPORAN KEWANGAN Skala bagi item 10.1 hingga 10.8 ialah : 1. Tidak lengkap, 2. Sederhana lengkap, 3. Hampir lengkap, 4. Lengkap, 5. Sangat Lengkap									40m
	10.1	Penyata Penerimaan dan Pembayaran bulanan (PPPB) dikemaskini setiap akhir bulan dengan lengkap								
	10.2	Penyata Penerimaan & Pembayaran Bulanan dihantar ke UPI pada setiap akhir bulan pada bulan berikutnya dan dicop terima oleh UPI								
	10.3	Penyata Penerimaan & Pembayaran Bulanan difailkan dengan kemas								
	10.4	Laporan Kewangan Tahunan disediakan dengan lengkap (Penyata Penerimaan dan Pembayaran + Penyata Pendapatan dan Perbelanjaan) + Kuncikira-kira								
	10.5	Laporan Kewangan Tahunan dihantar ke UPI tidak lewat dari 28 / 29 Februari tahun berikutnya								
	10.6	Laporan Kewangan Tahunan dihantar ke UPI beserta Laporan PWR Tahunan								

ULASAN DAN CATATAN

Kekuatan

.....

.....

.....

.....

.....

Tindakan Pembetulan (diisi oleh pihak yang dipantau)

.....

.....

.....

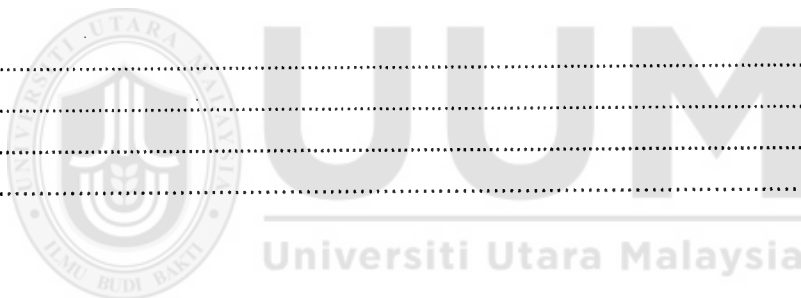
.....

Ulasan Pemantau

.....

.....

.....

.....
Tandatangan Pemantau dan cop

.....
T.T. Guru Besar / Penolong Kanan dan cop

Nama :

Nama :

Jawatan :

Jawatan :

Tarikh :

Tarikh :

Nota : Rekod ini diisi dalam 3 salinan 4. Sektor Naziran BPI JAIS (asal) 2. UPI Daerah 3. Sekolah

Appendik D

5. CONTOH INSTRUMEN PEMANTAUAN SEKOLAH SEKOLAH ISLAM SWASTA (SIS)

SEKTOR PENGURUSAN NAZIRAN

BOR /BPI-SPN/SIS-01

SEKOLAH ISLAM SWASTA / PERSENDIRIAN / TAHFIZ

JABATAN AGAMA ISLAM SELANGOR

UUM
Universiti Utara Malaysia

**INSTRUMEN PENGURUSAN
SEKOLAH ISLAM SWASTA / PERSENDIRIAN / TAHFIZ**

NAMA SEKOLAH :

DAERAH :

TARIKH :

**SEKTOR PENGURUSAN NAZIRAN
BAHAGIAN PENDIDIKAN ISLAM**

**BORANG PEMANTAUAN PENGURUSAN
SEKOLAH ISLAM SWASTA / PERSENDIRIAN / TAHFIZ**

NAMA SEKOLAH :
 ALAMAT SEKOLAH :
 NO. PENDAFTARAN : KOD SEKOLAH :
 STATUS PENDAFTARAN : PENUH / SEMENTARA / TAMAT TEMPOH
 TARIKH TAMAT PENDAFTARAN :
 CAWANGAN : ADA / TIADA
 NO. TELEFON : NO FAX :
 NAMA Pengerusi :
 NAMA KETUA GURU / Pengerusi / MUDIR :

BAHAGIAN PERTAMA : PENGURUSAN

1. Hak Milik Sekolah :
 (syarikat, persendirian, masjid, surau atau lain-lain)

2. Jenis Premis Sekolah :
 (Banggunan sekolah, Rumah kedai/lot kedai, Rumah teres, Rumah Banglow, Masjid, Surau, Dewan, Balai raya atau lain-lain)

3. Bilangan guru :

Rendah		Menengah		Tahfiz	
L	P	L	P	L	P

4. Bilangan pelajar :

Rendah		Menengah		Tahfiz	
L	P	L	P	L	P

5. Bilangan kelas :

6. Jarak SRA/SRAI/ KAFA yang terdekat : km

Bil	BUTIRAN	*SKALA			CATATAN
		0	1	2	
1.	PENGURUSAN				
	1.1 Senarai Ahli Jemaah Pengurusan Sekolah				Dilampirkan
	1.2 Kelulusan Premis				
	1.2.1 Bomba				
	1.2.2 Kesihatan				
	1.2.3 Pihak berkuasa Tempatan (PBT)				
	1.3 Mempunyai Sijil Perakuan Pendaftaran				
	1.4 Sijil Perakuan Pendaftaran Dipamerkan Di Premis Sekolah				
	1.5 Carta Organisasi Sekolah				
	1.6 Taqvim Pengurusan Sekolah				
	1.7 Fail pekeliling				
	1.8 Mesyuarat Pengurusan Sekolah				
	1.9 Kehadiran guru / staf				
	1.10 Fail Peribadi Guru				
	1.11 Buku pelawat				
	1.12 Susunan pejabat				
	1.13 Papan Tanda Sekolah				
Markah Diperolehi		/ 30			

BAHAGIAN KEDUA: KEWANGAN

- A) Nama Bank :
- B) No. Akaun Bank :
- C) Penama Akaun :
- D) Sumber Kewangan Sekolah : 1-
2-
3-
4-

1. Adakah Wang Sekolah Dilaburkan Di Mana-Mana Skim Pelaburan?

Nyatakan jika YA :.....

2. Adakah Sekolah Membuat Pinjaman Dari Mana-Mana Pihak ?

Nyatakan jika YA :.....

3. Adakah Sekolah mendapat bantuan kewangan?

(Zakat, JAIS, MAIS, Lain-lain)

Nyatakan jika YA :.....

Bil	BUTIRAN	*SKALA			CATATAN
		0	1	2	
	KEWANGAN				
2.	2.1 Adakah Sekolah Menghantar Laporan Penyata Kewangan Tahunan Ke Paid / JAIS ? Ya ☐ Tidak ☐				
	2.2 Fail kewangan disediakan.				
	2.3 Kewangan sekolah diaudit : Nyatakan :.....				
	2.4 Penyata Kewangan Tahunan Sekolah semasa disediakan.				Dilampirkan
	2.5 Adakah Sekolah Membuat Caruman Kwsp / Perkeso Untuk Guru Dan Kakitangan ? Ya ☐ Tidak ☐				
	2.6 Yuran Sekolah :				Dilampirkan
Markah diperolehi		/ 12			

BAHAGIAN KETIGA: BUTIRAN GURU MENGAJAR
(SILA LAMPIRKAN JIKA ADA)

Bil	Nama Guru	No. I/C / Pasport	Jantina	Warga Negara	Kelulusan	Perakuan Mengajar/ Tauliah	Tarikh Lantikan	Gaji Sebulan
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

Markah	skala					
	0	1	2	3	4	5
Markah diperoleh	/ 5					

Jumlah Markah Keseluruhan				
	Pengurusan	Kewangan	Butiran Guru Mengajar	JUMLAH
				/ 47

GRED	SKALA	%
MUMTAZ	90 – 100	
JAID JIDDAN	70 – 89	
JAYYID	50 - 69	
MAQBUL	40 – 49	
MUSA'ADAH	0 – 39	

Kaedah Kiraan Tahap Pencapaian ;

*Markah diperolehi x 100 = %
Markah sepatutnya*

Pencapaian Keseluruhan : %

Kekuatan :

.....
.....
.....
.....
.....

Penambahbaikan :

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(.....)
T.t dan Cop Pegawai Pemantau

(.....)
T.t dan cop Pengerusi / Guru Besar
Universiti Utara Malaysia

Nama :
Jawatan :
Tarikh :

Nama :
Jawatan :
Tarikh :

Nota : Rekod ini diisi dalam 3 salinan untuk :
1. Sektor Naziran BPI- JAIS (asal) 2. UPI Daerah

3. Sekolah

Appendik E

	LAPORAN SIASATAN KAJIAN PUNCA, PEMBETULAN SERTA PENAMBAHBAIKAN AGensi	
	Aduan : 	Tarikh Aduan :
Agensi :		
No. Tel Pengadu :		
Butiran Pengadu :		
Isu :		
Laporan Siasatan :		
Punca Masalah :		
Tindakan Pembetulan dan Cadangan Penambahbaikan :		
Pegawai Penyiasat : Nama : Jawatan : Tarikh :	Pegawai Bertanggungjawab : Nama : Jawatan : Tarikh :	